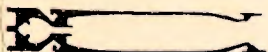

MET DE „EENDRACHT”

Steer DOOR H. TE MERWE. *vee*

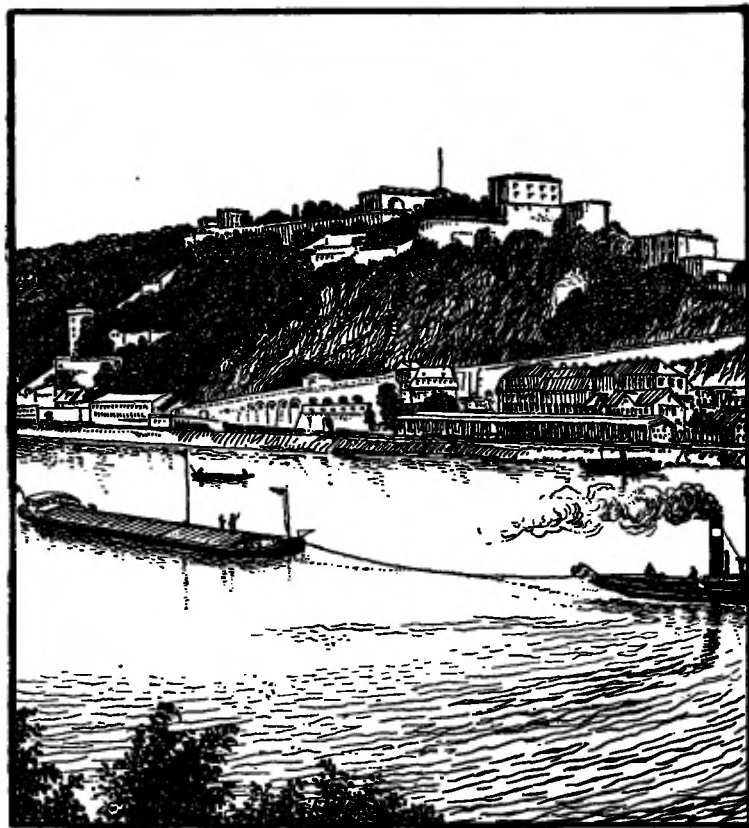

NUKERE
G. F. CALENBACH

MET DE „EENDRACHT”

MET DE „EENDRACHT”

~ ~ ~ DOOR H. TE MERWE. ~ ~ ~

EHRENDREITSTUEN.

TEKENINGEN VAN HENK POEDER

NUKERK
G.F. CALENBACH

I.

ZWARE DAGEN.

De vroege herfstavond begon te vallen over het stadje, en waar de oude huizen in de nauwe steegjes dicht bij elkaar stonden, was het bijna donker. De lantaarns van de straatverlichting straalden in de dieper wordende duisternis, en toen nevel kwam opzetten, die dra als een grauwe sluier alle omtrekken vervaagde, kon hun licht niet eens een paar huizen ver dringen.

Ab Brasser huiverde, toen hij naar buiten kwam uit het warme kamertje. Hij zette den kraag van z'n jas op; de handen diep in de zakken, stapte hij stevig aan. Niemand kwam je tegen hier, in de straatjes, die vlak achter den wal lagen. In de stad, waar de winkels waren, zou het wel drukker zijn. Toch niet zoo bår.... Want 't was niks geen weer om er uit te gaan, 't moest noodig wezen, anders bleef je in huis.

Buurvrouw had hem er op uit gestuurd, naar de apotheek....

Buurvrouw. — Ab dacht nu met dankbaarheid aan de oude vrouw Hentink, die hij anders nog wel eens uit haar humeur bracht, en over wie hij vaak mopperde....

Met Moeders ziekte hielp ze prachtig....

Zooveel ze maar kon, was ze bij hen, en Ab was er dankbaar voor.

De eerste dagen, dat Moeder niet al te lekker was, hadden ze samen wel doorgescharreld.... Hij was uit

school thuisgebleven, had den boel een beetje aan kant gehouden, de boodschappen gedaan, en 's morgens had Moeder voor hun beidjes het eten gekookt.... Na den middag ging ze dan naar bed.... rusten....

Maar 't was niet opgeknapt: Moeder voelde zich al slapper en zwakker; buurvrouw was eens komen kijken, en had gezegd:

„Mensch, mensch! wat scheelt je! Je blijft den heelen dag in bed, hoor — ik zal wel voor 't eten zorgen.”

Heel zwakjes had vrouw Brasser tegengestribbeld; ze vond het tè groot om het aan te nemen, maar aan den

anderen kant voelde ze zich zóó verslappen, dat ze dankbaar was, alle werk uit handen te kunnen geven. En vrouw Hentink had den boel dadelijk flink aangepakt.

Ab had wel z'n best gedaan — maar of 't huishouden door een jongen zoowat wordt berèdderd of door 'n vrouw wordt gedaan: dat scheelt nogal iets. Ook de zieke werd beter verzorgd: ze lag veel makkelijker, nu buurvrouw het bed af en toe schudde; ze at wat meer, nu het eten door een ander met zorg werd klaargemaakt....

Den derden dag, dat ze over den vloer kwam, had vrouw Hentink Ab om den dokter gestuurd. Moeder had er eerst niet van willen weten; ze had gepraat van „wel gauw weer opknappen” en zoo, maar buurvrouw had haar z'n doorgezet, en de dokter was gekomen.

Die had het geval dadelijk ernstig ingezien; hij had geknord, omdat Ab hem niet eerder geroepen had.

Nu nam Moeder geregeld medicijnen: het hielp niet erg, dacht Ab. Moeder bleef bleek zien; ze klaagde niet veel, maar je zag wel, hoe ellendig ze zich voelde.

Met wassende bezorgdheid sloeg de jongen haar iederen dag gade, en met schrik had hij de vraag van den dokter gehoord, wanneer hij zijn zuster verwachtte....

Want er was aan Anna geschreven; dokter wist er van. Kwam ze maar gauw....

Ab bereikte de apotheek: hij moest op het drankje wachten, had buurvrouw gezegd, en terwijl het werd klaargemaakt, ging hij een oogenblik zitten op de bank, die in den winkel tegen een muur stond. Het was behaaglijk warm hier, en er hing een eigenaardige geur. Onwillekeurig keek hij naar het bewegen van de apothekeres achter de toonbank, hoe ze uit verschillende groote flesschen donker gekleurde vloeistoffen mengde, het mengsel in een kleiner fleschje goot en dat toekurkte. Nu schreef ze een etiket, plakte het er op.

Ze nam een rond papiertje en deed dat om de kurk....

Kijk, hoe handig.... In keurige plooiën zat het er om — 'n touwtje....

„Asjeblieft, vent.“

Ab stond al bij de toonbank, nam het fleschje in ontvangst.

„Voorzichtig, hoor! Niet breken.“

„Nee juffrouw. Dag, juffrouw.“

De deurbel rinkelde. Ab stond weer in den mist op straat. Naar huis.

„Hallo!“ schreeuwde een stem en in een korten draf kwam Freek de Koster hem achterop. „Waar moet jij heen?“

„Naar huis. Ik ben in de apotheek geweest.“

„Je moeder is ziek, hè? Erg?“ vroeg Freek.

„Nogal,“ zei Ab stroef. Hij praatte niet makkelijk over dingen, die hem na ter harte gingen; en scherper voelde hij, door de vraag van Freek, de zorg om Moeder, die geen oogenblik uit z'n denken was.

„Kom je weer op school?“ vroeg de ander verder.

„Vooreerst niet, denk ik. Ik ben alleen thuis met Moeder, zie je.“

„Helpt er dan niemand?“

„De buurvrouw — maar die heeft d'r eigen huis.“

„O!“ Freek zei niet veel meer; bij een zijstraat ging hij weg. Het viel niet mee, met Ab te praten, vond hij.

Ab liep gauw door. De post kon soms geweest zijn, met een brief van Anna. Hij verlangde naar z'n zuster, al had hij het, toen ze nog thuis was, niet al te best met haar kunnen vinden. In deze dagen voelde hij, dat ze eigen was, hoorde bij Moeder en hem....

Nee, een brief was er niet....

Buurvrouw gaf de zieke van de medicijn, draalde nog even, ging toen weg. Ze had niet langer tijd meer.

In de kleine kamer, die benauwend warm was, zat Ab aan de tafel, in het gelige licht van de lamp. Hij trachtte te lezen in een bibliotheekboek van school, dat meneer Schappert hem had laten brengen.

„Ab!”

„Ja Moe.”

Hij was bij de bedstede, eer de magere hand van de zieke het gordijn heelemaal had kunnen terugslaan.

„Zou Anna den brief al hebben?”

„Ik hoop het wel, Moe. Eergisteren heb ik hem gepost — maar ze was met het schip Duitschland in, zooals u weet.”

De zieke zuchtte. Haar dochter was getrouwd met een schipper, een bovenst-beste man, en goed hun brood hadden ze óók. Maar dat zwervende leven was een kruis, vond de oude vrouw. Dan zaten ze hier, en dan daar — en nooit haast wist je precies, waar ze te bereiken waren.

„Waar heb je heen geschreven, jongen?”

„Naar de scheepsagentuur te Bingen, Moe. Die weten het adres altijd, als Krijn en Anna den Rijn op zijn.”

De zieke liet het gordijn weer vallen — het wachten duurde zoo lang....

Zeker, buurvrouw hielp uitstekend; ze deed, wat ze kon, en Ab sloofde zich uit. Toch verlangde ze naar haar dochter — naar geregelde, volledige hulp van haar eigen kind. Het speet haar nu, dat er niet eerder geschreven was, maar daar mocht ze Ab geen verwijt van maken; ze had zelf zoo lang mogelijk getracht, op de been te blijven, en als buurvrouw niet had doorgezet....

In de kamer begon Ab rond te scharrelen. Hoor — nu was hij bij de kast. 'n Bordje rammelde, 'n beker.

„Lust u eten, Moe?” hoorde ze ineens zijn stem.

„Nee — straks misschien. Eet jij maar, Ab.”

„Ja Moe....”

Ongezellig voor den jongen, dat zelf-klaarmaken van z'n boterham, en het alleen aan-tafel-zitten, bedacht ze, en ze zuchtte. Als ze maar kòn....

Er werd aan den knop van de buitendeur gemorreld, toen viel er iets in het kleine portaalje en een zware stem riep: „Post!”

In 'n wip had Ab de kamerdeur geopend, maar het duurde even vóór z'n oogen gewend waren aan de donkerte in het portaal, dat alleen zwak verlicht werd door het schijnsel, dat uit de kamer er in viel. Toen zag hij iets wits — 'n brief.

„'n Brief, Moeder.” Zorgvuldig sloot hij de deur achter zich; 'r kwam niks dan kou binnen!

„Van Anna!” voegde hij er bij, de envelop bekijkend bij het lampelicht.

„Maak maar open, Ab, en lees 'em.”

Met z'n zakmes sneed de jongen den omslag open — las toen.

„Hij is niet van Anna, Moe. Krijn heeft geschreven.”

„O. Waarom?”

„Wacht — ik zal hem voorlezen.” Tusschen de lamp en de bedstede stond Ab en las:

Lieve Moeder en Ab,

We hebben jullie brief ontvangen. En het is heel spijtig, dat Moeder ziek is, en ook, dat ze haast geen hulp heeft. Nu moet Anna dan maar komen, om te helpen. Ik zal me aan boord wel redden met Koos, den knecht — ik heb wel meer gevaren zonder vrouwvolk aan boord. Anna brengt de kleine meid mee, die kàn nog niet zonder haar moeder. Ik schrijf, omdat Anna druk bezig is — ze gaat morgen al op den trein en moet nu wat inpakken en in orde brengen. Nieuws schrijf ik maar niet; dat vertelt Anna allemaal wel. We hopen, dat de Heere Moeder beter maken wil, maar bovenal, dat Hij haar met Zijn liefde wil nabij zijn.

Uw liefh. Zoon en Zwager,

KRIJN.

P.S. We liggen met de „Eendracht” in Mainz; het adres is voorloopig: Schipper K. van Oosten, p/a Herrn Alfred Meldinger, B 7III, Mainz.

„Wanneer is de brief verzonden, Ab?” vroeg Moeder, toen het lezen klaar was.

Ab keek naar het poststempel.

„Gisteren, Moe. Hoe lang zou het duren van Duitschland naar hier met de spoor?”

„'n Dag is er mee heen —” zei de zieke, en na een oogenblik voegde ze er bij:

„Dan kan Anna al gauw hier zijn.”

„Gelukkig,” zei Ab.

Nu 'de komst van zijn zuster dichterbij kwam, leek het hem nog moeilijker te wachten, dan eerst. Hij had een gevoel, of hij niet langer kòn zonder den steun van iemand, die „eigen” was, en wie kòn dat anders zijn dan Anna?

Vader was al lang overleden — Ab herinnerde hem zich nog maar flauw: een forsche man, met vriendelijke oogen en sterke handen en een pet met goud-galon. Vader was bij den Waterstaat geweest, en dáár was die uniform-pet van.

Na Vaders dood hadden ze van het weduwenpensioen, dat Moeder kreeg, rustigjes met z'n drieën geleefd, tot Anna met haar schipper was getrouwd, en Ab met Moeder samen overbleef in het kleine huisje achter den wal.

Erg gemist had hij zijn zus niet, en evenmin erg naar haar verlangd — het verlangen, dat hij nu had, was sterker, dan hij ooit had gekend, omdat het geboren was uit den angst en de vereenzaming.

Want — Moeder gng achteruit, Ab zag het wel, al hield ze zich flinker dan ze was. — En in z'n zorg om haar voelde hij zich zoo alleen....

De etensboel was aan kant, — Ab had de kamer zoo'n beetje opgeruimd en zat nu bij de tafel met z'n boek. Moeder sluimerde. In de stille kamer was niets dan haar rustige ademhaling, het ijle tikken van het kleine klokje

op den schoorsteenmantel en af en toe het omslaan van een boekblad.

Ook buiten was het stil. — Het huisje stond in een weinig-bezochte straat, en de avond was mistig en koud. Af en toe klonken voetstappen van een laten voorbijganger — eerst werd het geluid sterker, tot het vlak bij het raam was, dan verzwakte het, tot het wegdofte in de verte. De jongen aan de tafel hoorde dat dan wel, maar hij lette er niet op, gewoon aan de geluiden van deze rustige avonden en verdiept in z'n lezen . . .

Maar nu luisterde hij — plotseling. De voetstappen, die sterker waren geworden, bleven stil vóór hun deur — Ab rees overeind, en eer hij bij de straatdeur wezen kon, was de klink al geheven en kwam er iemand binnen.

'n Vrouw, met 'n kind — en nog vóór hij herkende, begreep, neen — vòelde Ab: Anna!

In zijn blijde verrassing noemde hij luid haar naam; deed daardoor de zieke uit haar lichten slaap opschrikken.

„Riep je, Ab?” vroeg ze.

„Anna is er, Moe!” antwoordde hij, en tegelijk duwde hij z'n zuster naar binnen. De kleine Jantina hield haar Moeders hand stevig vast — ze was wat bang in de nog vreemde kamer.

„Dag, Ab. Is Moeder wakker?”

Maar eer hij antwoord had kunnen geven, schoof de zieke het bedgordijn weg; trachtte zich op te richten . . .

Anna liet haar dochtertje los, kwam naar het bed.

„Moeder!” Het was als een snik — met één oogopslag zag Anna, hoe sterk Moeder was achteruitgegaan. Het lieve gelaat was bleeker en magerder geworden, de trouwe oogen lagen diep in de kassen. Er lag een blijde glimlach nu op het oude gezicht, een glimlach, die haar de tranen naar de oogen bracht.

„Kind!” Meer zei de zieke niet — de groote dankbaarheid, dat haar dochter gekomen was, maakte haar stom.

Middenin de kamer stond Jantina. Ab, bij de tafel, staarde naar haar, wist niet, wat te doen of te zeggen. En, zich plots alleen voelend, nu Moeder naar het bed was geloopt, begon de kleine te huilen.

Oogenblikkelijk knielde Ab naast haar neer, trachtte haar te sussen, doch ze luisterde niet naar hem, naar den vreemden jongen, dien ze zich nog maar zéér flauw herinnerde van een vorig bezoek.

„'t Arme schaap!” fluisterde de zieke, en Anna verliet het bed, om naar haar dochtertje te gaan. Ze ontdeed het van mutsje en manteltje, bergde dat, mèt haar eigen goed, in 't portaaltje. Nu Moeder zich meer met haar bemoeide, was Jantina gauw gekalmeerd, en al dra zat ze met „oome Ab” plaatjes te kijken, terwijl Anna beredderend in het kamertje rondging.

Ze wist den weg in huls nog opperbest, ze maakte een bed voor zich en zusje klaar in de alkoof naast-aan, waar Ab anders sliep, die nu naar den zolder zou verhuizen; ze liep naar het keukentje en begon koffie te zetten....

Ab hoorde haar bezig; hij dacht er een oogenblik aan, haar te gaan helpen, maar bang, dat de kleine Jantina weer zou gaan schreien, zoodra hij haar alleen liet, bleef hij plaatjes kijken.... Een groote rust was over hem gekomen; hij was nu niet langer alleen: Anna was er, die zorgen kwam.

In den loop van den avond liep buurvrouw nog even in. Ze was blij, dat ze Anna zag; hoeveel moeite ze zich ook gegeven had, het huishoudentje van juffrouw Brasser op orde te houden, ze begreep zelf wel, dat de geregelde aanwezigheid van een vrouwspersoon, vooral als dat Anna was, veel beter voor de zieke moest zijn, en ook voor den jongen.

„'t Is goed, dat je er bent,” zei ze en Anna knikte. Dat had ze onmiddellijk begrepen, en ze was blij, dat

ze dadelijk gegaan was, toen Ab z'n brief haar bereikte. Moeder was véél erger, dan ze zich had voorgesteld, en al had Ab z'n best gedaan en juffrouw Hentink niet minder het was allemaal te ongeregeld geweest.

Toen dien avond haar broer naar bed was en Jantina sloop in de alkoof, zat de schippersvrouw bij het bed van haar Moeder. Ze was moe — van de lange reis en van het dadelijk-daarna weer aanpakken-moeten, maar ze wilde nog niet naar bed.

Ze wachtte . . .

Waarop? Dat zou ze zelf moeilijk hebben kunnen zeggen; ze zat daar stil in de stille kamer en wachtte....

„Anna....”

„Ja Moeder.”

Ze boog zich over de zieke; vroeg, of deze iets hebben wilde. Niet wat drinken? Nee? Voor medicijn was het nog geen tijd, over een uurtje pas....

„Nee kind — dat is het niet. Ik wou es met je praten....”

De jongere vrouw slikte iets weg, eer ze antwoorden kon; en toen zei ze: „Praten....” Ze kòn niet meer zeggen; ze voelde wel, dat het gesprek, dat komen ging, heel moeilijk zou zijn en heel zwaar.... Want Moeder zocht dat gesprek, omdat ze zelf....

Anna durfde niet tot het eind denken, en toch....

„Ik ben zoo blij, dat je er bent, kind,” hoorde ze Moeders stem. „Ik heb zóó naar je verlangd....”

Anna's krachtige, warme hand zocht de vermagerde, gerimpelde rechter van de oude vrouw en greep die — hièld die....

„Ik voel het wel,” ging Moeders stem door, „ik voel het wel.... Nee, niet huilen, kind, niet huilen.” Maar Anna snikte luider nu....

„Voor mij is het niet erg,” zei de zieke. „Ik ga naar Jezus, naar mijn Heiland. Zul je daar altijd aan denken, Anna — het zal je tot troost zijn.... Maar julle blijft achter: jij, en Ab.”

Het scheen, dat Anna iets wilde zeggen, maar er kwam geen woord. Door haar tranen heen zag ze naar dat lieve, oude gelaat, op het witte kussen in het schemerdonker van de bedstede.

„Ik heb voor jullie gebeden — altijd, altijd. Heb den Heiland lief, kind; blijf Hem liefhebben. En wijs Ab op Hem —”

„Ja, Moeder.” Het was als een plechtige gelofte — die eenvoudige woorden in de stille kamer — en Anna voelde

het zoo. En tegelijk voelde ze de zwaarte daarvan; een zwaarte zóó groot, dat ze die alléén niet dragen kon „Help Gij mij, Heere Jezus,” bad haar hart.

„Ab is ’n zwijgzame jongen — maar hij voelt diep,” zei de zieke. En, als zonder overgang, vroeg ze: „Zorg voor hem, Anna.”

Maar Anna begreep haar — begreep de herinnering en de bezorgdheid, die in die vraag lagen, en wéér beloofde ze: „Ja, Moeder.”

Dat scheen de oude vrouw gerust te stellen — ze ademde diep en sloot de oogen. Anna sloeg haar gade — wachtend onbeweeglijk zat ze, tot een lichte, regelmatige ademhaling haar zeide, dat Moeder sliep

In de dagen die volgden kwamen er oogenblikken, dat Anna durfde hopen Moeder kòn zich vergist hebben Keek dokter óók niet wat hoopvoller? Ze waagde het, hem te vragen, maar hij gaf geen voedsel aan haar hoop

Ab zei niet veel. Hij hielp, waar het noodig was; speelde met Jantina, die hij zoet hield, en vaak, als hij meende, dat niemand hem zag, sloop hij naar de bedstede, om naar Moeder te zien. Een enkele maal kreeg hij dan een zwakken glimlach, een liefdevollen blik Meest sluimerde Moeder of doezelde.

Buurvrouw kwam óók hooren — geregeld En eens, als zonder erg, liet ze zich uit den mond vallen: „Ik heb èrg aan je Moeder verloren. Ze neemt af”

Anna moest zich vastgrijpen aan de tafel. Wat zij niet had willen zien, waartegen ze zich had verzet en wat ze gevreesd had, zichzelf te bekennen, werd hier ineens gezegd, onverbloemd

Ab werd een tintje bleeker, doch hij bedwong zich onmiddellijk

Vrouw Hentink schrok van de uitwerking, trachtte haar

woorden wat te verzwakken, praatte van „nog wel meevallen kunnen”, „den moed niet opgeven” en zoo, maar dat bracht geen baat. In ontstellende duidelijkheid had haar gezegde in Anna's geest teruggeroepen dien avond, dien eersten avond, met Moeder....

Toen Moeder het zèlf had gezegd....

Wat zij niet had willen zien, en toch zien moèst.

Ja, Moeder ging achteruit....

Den volgenden dag drong Anna bij den dokter aan, tot hij duidelijk antwoord gaf.

Ja — de toestand werd erger.... Veel weerstandsvermogen wàs er niet meer.... De zieke mocht vooral niet verontrust worden....

„Niet verontrust”, dacht Anna, toen ze weer de kamer intrad. O, dokter wist het niet, dat Moeder niet verontrust zou worden — dokter was geen Christen, hij „geloofde nergens aan”, zooals buurvrouw het uitdrukte, en zijn systeem was, de zieken zoo lang mogelijk met hoop te vleien, om de kansen op herstel niet te zien verminderen door hun angst voor het naderend einde.... Was er maar een Christelijk dokter in het stadje! Die zou geweten hebben, dat hier geen sprake was van „verontrust worden” — die zou niet slechts hebben gehóórd, dat Moeder naar haar Heiland ging, die zou dat hebben kunnen begrijpen....

Dien avond schreef Anna een brief aan Krijn, aan haar man. Dat hij komen moest, zoo gauw het éven kon....

En Krijn kwam — te laat....

Heel onverwacht was het gebeurd. Ab was in de kamer, hij zat bij het raam te kijken naar Jantina, die buiten speelde, in het straatje....

In het keukentje was Anna aan 't werk — de torenklok sloeg. Ze telde; elf uur. Dan moest Moeder innemen. Ze droogde haar handen af, en kwam binnen.

„Innemen, Moeder.”

Zorgzaam de oude vrouw ondersteunend met den linker arm, bracht ze met een lepel haar de medicijn naar den mond. Moeder slikte, slikte nog eens....

„Ab!” Met één sprong was de jongen bij zijn zuster, om te helpen. Moeders gelaat was donker geworden, slap hing haar lijf in de armen van haar kind.... Behoedzaam legden ze haar in de kussens — bleven, angstig, staan....

„De dokter....” fluisterde Ab. „Wil ik....?”

Maar eer hij den zin had kunnen afmaken, sloeg Moeder de oogen op. — Ze zag hen beiden aan.

„Naar Jezus,” fluisterde ze. „Daar — zien we — elkaar terug.... Anna — zorg — voor — Ab....”

Een diepe zucht. —

„Moeder is gestorven,” zei Anna zacht, en ze sloeg haar arm om Ab’s schouders....

II.

FAMILIE-RAAD.

Krijn lag met zijn schip in Rotterdam, toen hij Anna’s brief kreeg. Hij stond op het gangboord, en keek naar het uitladen der groote bussen asphalt, die dit keer een aanzienlijk deel der lading vormden, toen de postbode bij de loopplank bleef stilstaan.

„Schipper Van Oosten?” riep hij vragende naar boord, en Krijn kwam haastig naar hem toe.

„Dat ben ik!” zei hij, tegelijk de hand uitstrekking naar den brief.

„Asjeblijft.”

De brievenbesteller overhandigde hem de blanke envelop,

ging toen verder. Bij den eersten oogopslag herkende Van Oosten de hand zijner vrouw. — Met z'n zakmes sneed hij het couvert open, haalde toen het dubbel-gevouwen blad papier er uit. Hij bleef bij de loopplank staan, om te lezen. Tweemaal las hij het schrijven door; ging toen naar het achterschip, waar Koos bezig was, den stuurstoel schoon te maken met veel putsen water en een grooten zwabber.

„Koos — luister es.”

„Ja, schipper. — Wat is er?”

„Ik moet naar Vessem — zoo gauw mogelijk. De vrouw schrijft, dat haar Moeder hard achteruit gaat.”

„Och dan toch,” zei Koos. „Van wanneer is de brief?”

Daar had de schipper nog niet eens op gelet — hij keek naar den datum.

„Van eergisteren,” [zei hij toen, en er klonk onrust in zijn stem.

„Misschien valt het mee,” probeerde Koos te troosten.

„D'r kan in 'n dag of zoo heel wat veranderd zijn.”

„Dat is zoo —,” gaf de schipper toe. Hij wachtte even, en voegde er toen langzaam bij: „Zooewel ten goede als ten kwade.”

Koos leunde op den steel van z'n zwabber — z'n oogen rustten met hartelijke deelneming op zijn baas.

„Ik zal meteen een trein nazien,” zei die.

„Vessem is gelukkig niet ver.”

„Nee,” zei Koos — „met 'n uur of anderhalf ben je over.”

„Hoe lang ik wegblijf weet ik niet. Ze kunnen doorgaan met lossen, dat duurt nog wel anderhalven dag. En dan begin je de schuit schoon te maken.”

„Goed, schipper.”

„Dan hoor je wel wat van me, ik kom, als 't kan, over, en anders schrijf ik.”

„Komt in orde,” beloofde Koos. „Laat den boel gerust aan mij over.”

„Afgesproken.”

De schipper verdween in de dekhut, om naar 'n spoorboekje te zoeken. Het lag er niet, hij ging de paar trapjes af, die naar de kajuit voerden, en daar vond hij het in een kastje.

Vijf kwartier had hij nog, ruim genoeg om zich snel te verkleeden, aan den wal te laten scheren, en naar het station te gaan.

Koos stond bij de loopplank, toen Van Oosten het schip verliet.

„Sterkte, schipper,” wenschte hij. „De groeten aan de vrouw, en het beste er mee.”

„Dank je”

Het scheen, dat de knecht nog iets meer wilde zeggen, maar hij bracht het niet over de lippen. Met een plotselinge beweging stak hij de hand uit, die de schipper aanvaardde. Een moment stonden de beide mannen zoo — toen lieten hun handen los en Krijn van Oosten liep de plank over naar den wal.

Koos keerde terug naar zijn werk — in zijn hart een gebed.

De treinreis duurde lang voor het ongeduld van den schipper, en toen hij, aan bekende dingen in de wijde landen, zag, dat hij Vessem naderde, stond hij, geheel gereed om uit te stappen, reeds bij het portier. Daar had je de molens aan den Vliet, daar den overweg bij Klein-Wentink, nu kwam de wagenloods — de trein verminderde vaart, gleed onder de kap van het station. Krijn had de coupé-deur reeds open, voor de trein geheel stil stond, en nauwelijks was de laatste schok voorbij, of hij sprong naar buiten. Hij stapte stevig aan, de bekende straten, die hij zoo vaak geloopt had — nu nog den hoek om

Ineens zag hij het — het gordijn voor het ééne raam van het kleine huisje was neer Te laat

Weer kwamen de avond en de stilte in het kleine kamertje. Met z'n drieën zaten ze om de tafel, Anna en Ab en Krijn....

Anna had verteld van Moeders sterven; óók verteld van dien avond, toen Moeder met haar gesproken had.

En het had troost gebracht in hun smart, te weten, dat voor Moeder het sterven winst was geweest, omdat ze had geweten, te gaan naar haar Jezus.

Nu zaten ze daar — ieder vervuld met eigen gedachten.

Tot Krijn die stilte brak. Ongaarne, maar het moest. Want van alles viel er te regelen, en met gedempte stemmen spraken ze er over. Het was het harde, voortgaande leven, dat hen dwong....

Ab zweeg meestentijds. Hij was nog te jong, om in zulke dingen mee te praten, — verdiept in eigen smart

luisterde hij ternauwernood. Tot Anna begon over hem. Hij kon onmogelijk alleen achterblijven — en Anna wilde hem meenemen naar boord.

Krijn zei er niet veel op, eerst. Ab merkte dat en hij keek naar het gezicht van zijn zwager. Zou Krijn....?

„Kunnen wij dat hier zoo maar beslissen?“ vroeg die bedachtzaam. „De ooms en tantes....“

„Die zullen het wel goedvinden,“ dacht Anna, „en Ab zelf....?“ Vragend wendde ze zich naar den jongen, die nog steeds niet sprak. Nu, rechtstreeks gevraagd, wist hij geen ander antwoord te vinden dan een weifelend: „Och....“ Hij vond alles goed — hij had nog geen bijzondere voorkeur, had nog niet aan de toekomst gedacht. Hij zag alleen Moeder vóór zich, zooals

ze de laatste weken gelegen had, daar in de bedstede.

„We moeten er in ieder geval eerst met de familie over praten,” stelde Krijn vast. „En Ab moet óók weten, wat hij wil”

Nu was het na de begrafenis. Véél familieleden waren er niet voor gekomen: oom Freek, een broer van Vader, met tante Cato, en oom Abel, die nooit getrouwd geweest was, maar met een zuster saamwoonde. Die laatste was niet meegekomen: ze was wat rheumatiekerig, en had erg tegen de reis opgezien. Een broer van Krijn was ook geweest, maar hij had niet lang kunnen blijven; al om 'n uur of drie vertrok hij weer.

Ze hadden gegeten — veel was het niet geweest, want niemand had eigenlijk trek gehad.

„Nog 'n uurtje,” zei oom Abel, „dan moet ik naar den trein.”

„Wij ook,” zei oom Freek, en, als zonder overgang liet hij er op volgen: „Wat gebeurt er met Ab?”

Ja — daar hadden ze allemaal wel over gedacht, maar niemand had er nog over gesproken.

„Die moest maar met ons mee op 't schip.”

Dat was Anna. Ze keek den kring rond; oom Abel knikte langzaam met het hoofd: die oplossing was misschien de beste. Tante Cato zette haar theekopje neer — ze zag haar man aan, of die niets zei, en toen hij zwijgen bleef, deed zij het voorstel:

„Je oom en ik willen hem óók wel meenemen, Anna — als 't niet anders kan.”

„Als Ab geen zin heeft in varen,” verduidelijkte oom Freek. „Heb je dat, Ab?”

„Och — dat wel,” zei de jongen. Hij had er geen hekel aan, en dat „als 't niet anders kan” van tante, had hem een pijnlijken steek gegeven. De goede vrouw had het niet zoo bedoeld — maar daar dacht Ab niet aan.

„Je kunt anders best bij ons komen,” zei oom Freek nog eens. „Wat wou je eigenlijk worden, later?”

Ab wist het niet — hij mocht al eens met z'n vrienden over later hebben gepraat, een bepaalde keus had hij niet. En nu het hem ineens op den man af werd gevraagd . . .

„Vindt Krijn het goed?” vroeg oom Abel. Hij meende gezien te hebben, dat de schipper niet zóó voor het plan was als zijn vrouw — nou ja, 't was per slot háár broer.

„We hebben er gister al over gepraat,” vertelde Krijn. „Als Ab wil, is 't mij best.”

„Kom bij ons, Ab!” drong Anna aan. Ze dacht aan haar belofte, en meende die niet beter te kunnen vervullen, dan wanneer haar broer mee naar boord ging. „'t Is 't beste . . .”

„Ja,” zei Ab, „ik wil wel . . .”

„Da's dan geregeld,” meende oom Abel.

„Wanneer ga je weer terug, Krijn?”

„Morgen,” zei die. „Dan regelt Anna hier nog 't een en ander, en komt met een paar dagen na. Wij, schippers, zijn nooit lang op een bepaalde plaats . . .”

„Nee — zwervers zijn jullie,” zei tante Cato, „nergens een vaste plaats . . .”

„Tenminste hier op aarde niet.” Anna's stem klonk heel zacht. Ze dacht aan Moeder, die het einddoel der reis had bereikt, en hen wachtte — in heerlijkheid . . . De anderen begrepen haar wel; ze voelden zich allen één, niet alleen als leden van dezelfde familie, maar ook als reizigers naar hetzelfde Vaderhuis. Een dag als deze, waarvan de droefheid alleen werd verlicht door het weten, dat Moeder Brasser reeds in dat Vaderhuis was binnengegaan, maakte dat gevoel sterker in hen . . . en met rustige stemmen spraken ze daarover.

Toen werd het tijd van scheiden — Ab bracht de vertrekkenden naar den trein.

Door de avondstraten keerde hij alleen naar huis — naar huis, waar Moeders plaats ledig was; naar huis, dat dra zijn thuis niet meer zijn zou.

Dien nacht lag de jongen lang wakker. Hij hoorde de wind ruischen door de hooge boomen, die op den wal stonden; hij hoorde een enkele maal het gillen van een stoomfluit op de rivier.... Verder niets.

Geen geluid, geen licht.

Diep-zwart was alles om hem heen, en in die donkerte lag hij verlaten. Een schrijnende pijn was in zijn hart. Moeder....

Zijn oogen brandden, maar tranen hadden ze niet. Beneden wist hij Krijn en Anna en Jantina.... Jantina, die in de strubbeling der laatste dagen te kort was gekomen; die, in haar kinderlijke onwetendheid nog van wat òm haar gebeurde, met lieve woordjes of leuke gebaartjes een matten glimlach soms had te voorschijn geroepen op het gelaat van den eenzamen jongen.

Anna — die hij zoo dankbaar had zien kómen, toen de zorg als een zware druk op hem had gelegen, en van wie hij zich toch herinnerde, hoe vaak hij met haar kleine onaangenaamheden gehad had, toen ze nog thuis was, en over hem, den jongere, baas spelen wilde....

Nu ging hij met haar mee, naar boord.... Och, 't was hem gòed.... In volslagen onverschilligheid voor hoe nu z'n leven worden ging, dacht hij maar steeds aan dat ééne, dat overweldigende: zijn groote, onherstelbare verlies.

Wijd-open staarden z'n oogen; ze zagen niets dan het zwart van den nacht.

Was er geluid beneden? Liep er iemand?

Hij luisterde scherper; nee, niets.... niets.... Alleen was hij, wèl alleen.

Hij duwde het hoofd dieper in het kussen, sloeg de

dekens hoog-op.... Ineengekrompen lag hij nu.... Hij sloot de oogen.

„Bidden” — ging hem door de gedachten, en hij bracht de handen in elkaar. Maar bidden deed hij niet. Hij kòn het niet. Hij fluisterde een paar woorden, maar z'n gedachten waren er niet bij. Die waren bij Moeder, en Ab kon ze, wilde ze niet sturen in andere richting....

Zoo doorwaakte hij den nacht.

Pas tegen den morgen sliep hij in.

III.

AAN BOORD.

Het kleine huisje in de Walsteeg had 'n dag of wat leeg gestaan — toen waren er andere bewoners in gekomen, en in de buurt werd de naam Brassier al haast niet meer vernoemd. Alleen juffrouw Hentink dacht soms nog aan haar vroegere buurvrouw — „'n best mensch ja, en vooral 'n vrome Christin” — en vroeg zich wel eens af, hoe het toch met Ab gaan zou. Ze wist natuurlijk, dat hij nu voer op de „Eendracht”; ze had Anna met Ab en Jantina weg zien gaan, toen alles in het huisje was geregeld, en den sleutel hadden ze bij háár gebracht.... Uit 'n vreemde stad had Ab nog eens een prentbriefkaart gestuurd — 'n heel mooie.... Verder wist de juffrouw niets.... Ab was aan boord, dat was al.

Den eersten tijd was het Krijn erg meegefallen. Hij had er een hard hoofd in gehad, toen de vrouw met haar voorstel kwam, om den jongen te nemen. Niet, dat de schipper bezwaar wilde maken, den broer van zijn vrouw te helpen en voor hem te zorgen, dat niet. Maar Krijn

wist wel, dat Anna en Ab het niet altijd even goed hadden kunnen vinden samen, en als die twee nu dag aan dag bij elkaar woonden in de beperkte ruimte van een schip

En dan: vroeger, thuis, was Moeder de baas, en waren zij beiden min of meer elkaars gelijken; aan boord werd dat anders, moèst dat anders worden; daar was Anna de schippersvrouw. Krijn had gevreesd voor kleine botsingen — die waren tot nu toe weggebleven.

In het begin was Ab nog zwijgzamer geweest, dan ze van hem gewoon waren. Maar het absoluut nieuwe leven, waarin hij was gekomen; de afwisseling, die het hem nog dag aan dag bood; de breede stroomen en wijde luchten of de strakke vaarten en rustige landschappen: ze gaven hem zóóveel nieuwe indrukken, dat z'n groote leed naar achteren gedrongen scheen.

Hij praatte er niet over: ook Krijn of Anna noemden Moeder bijna niet. Wèl tegenover elkaar, niet tegenover Ab.

Het was ook zoo moeilijk, dachten ze, en toen het ging lijken, of de jongen aan niets anders aandacht schonk dan aan de wisselende dingen van het schippersleven, zwegen ze met opzet over hun gezamenlijk leed.

Ab scheen dat niet te merken — hij was den ganschen dag haast aan dek, speelde met Jantina in de lange uren der vaart, als Krijn of Koos het roer hield, en de „Eendracht” in gelijkmatige glijding achter de sleepboot haar weg vervolgde; hielp een enkele maal, waar het noodig was en zat tijden bij Koos op 'n bolder of op de luiken te luisteren naar verhalen over varen en laden en lossen.

Maar 's avonds, in de eenzaamheid van z'n kooi, als er geen dingen waren, die zijn aandacht konden in beslag nemen, dan kwam z'n smart boven, en die eenzame uren waren van een felle bitterheid.

Hij wilde er met niemand over spreken — meende, dat ze hem niet zouden begrijpen Anna had hem immers nooit begrepen, en Krijn

Krijn was een beste kerel, daar niet van; maar Ab was met den man van zijn zuster niet vertrouwelijk genoeg, om hem deelgenoot te maken van zijn innigste gevoel....

Bidden dan. — Ab had het gedaan, Ab deed het nòg. Iederen avond trouw knielde hij plichtmatig neer, éér hij in z'n kooi stapte, en bad.... Dan dankte hij voor den dag, die voorbij was, vroeg om bescherming voor den nacht, die kwam. Soms bad hij meer — maar in z'n bidden leefde z'n hart niet. Hij deed het uit gewoonte, en omdat hij het niet laten durfde. Want niet bidden is slecht....

Maar zùlk bidden helpt niet — het hielp ook Ab niet: hij bleef zich alleen voelen met z'n leed. En hoe meer hij dat leed in zichzelf besloot, hoe meer het schrijnde....

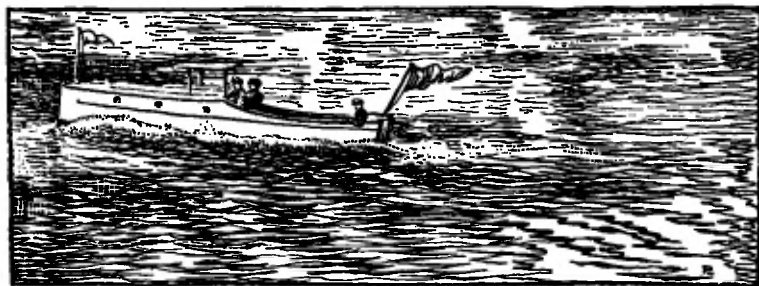
Doch ook daarvan liet hij niets merken....

De „Eendracht” — in een sleep — kwam de Merwede af. In de verte rees de oude, mooie toren van Dordt, waar de breede rivier in twee takken zich splitst....

Het was druk op het water; zeilschuiten, 'n salonboot, 'n vrachtstoomer....

Ab zat op het voorschip, in z'n eentje. Hij tuurde over het glinsterende water, dat onder een helderen hemel glansde en flikkerde in onophoudelijk beweeg.

Kijk! — daar schoot achter een zeilschip, met hoepen geladen, een sierlijk wit motorbootje te voorschijn.

Het sneed met een geweldige vaart door het water, dat het schuim aan den scherpen boeg hoog-om krulde, en achter het bootje een lange zoglijn den weg aanwees, dien het genomen had. Geïnteresseerd keek Ab er naar. Waar zou het thuis hooren? Wacht, er stonden letters op den voorsteven. Zeker de naam. Hij trachtte ze te lezen....

„Ab!“ schreeuwde de schipper van achter, maar de jongen hoorde niet.

„Ab! Ab!“ en meteen kwam Koos naar hem toe.

„Vlug dan, jô, de schipper roept!“

„Nou....?“ zei Ab, maar hij stond toch op, om naar Krijn te gaan.

„Hoorde je me niet?“ vroeg die, heelemaal niet onvriendelijk.

„Nee,“ zei Ab, „pas toen Koos het zei.“

„Wind dat draad even op, wil je?“ en de schipper wees naar een bos staaldraad, die, vlak bij de bolders, op dek lag.

„Nogal 'n werk!“ mompelde Ab. Hij was liever blijven kijken naar het snelle bootje, en nu moest hij hier aan den gang met dat stugge draad.

Maar hij begon dan toch: traag en met tegenzin. Hè, daar wou dat weerspannige goed niet — hij kreeg een terugslaand eind tegen de hand.

„Dat miserabele spul ook!“ mompelde hij, boos wordend.

Krijn zag het wel, dat de jongen z'n werk zoo half slag deed, en Krijn ergerde zich er aan. Zelf hield hij van aanpakken, van opschieten, en om te zien, hoe een ander teutte en talmde, was 'n bezoeking voor hem.

„Schiet toch op, Ab!“ riep hij. „Pak wat beter aan, dan gaat het vanzelf!“

„Mooi praten!“ bromde Ab terug. „Dat draad is zoo hard als wat; je handen doen er pijn van.“

„Dat wordt op den duur beter!” Krijn bedoelde dat als een soort troost, maar zóó nam de jongen het niet op. Die meende, dat er met hem den gek werd gestoken, en z'n boosheid nu ineens den teugel latend, smeed hij den kabel op dek neer.

„Laat Kóós het dan doen!” en meteen wilde hij wegloopen, weer naar de rivier en het motorbootje kijken. Maar dat werd den schipper te kras.

„Hier blijven!” kommandeerde hij. „Koos heeft ander werk.” Hij kon het roer niet loslaten, anders . . .

„Ik ben je knècht niet,” zei Ab trotsch. De toon van bevel had hem geweldig gestoken. Tegelijk kwam Anna de deur van de dekhut uit. Ze zag, dat Ab bij den tros stond, en wilde hem helpen. Reeds bukte ze zich, om mee aan te pakken, toen Krijn zei: „Laten liggen, vrouw — dat moet Ab doen!”

„O!” Anna begreep niet dadelijk alles, hoewel ze nu aan de gezichten der twee zag, dat er iets was.

„De thee is klaar,” zei ze. „Komen jullie?”

Ab stond in tweestrijd — wat zou hij doen?

„Ik zal Koos het roer geven,” hoorde hij Krijn zeggen — „en Ab komt, als ie dat draad heeft opgewonden.”

Toen bukte Ab, en deed z'n werk — maar in z'n hart was woede . . . Hoe werd hij behandeld? Dat draad kon best wachten, natuurlijk kon het dat, als Krijn maar niet zoo doordreef . . . Enfin — wacht maar . . . later . . .

Koos zag, hoe de jongen talmde, toen hij het roer had overgenomen en de schipper de vrouw gevolgd was naar binnen.

„Wat is er, Ab?” wilde hij weten, en Ab, in een behoefte om er met iemand over te praten, mopperde: „Krijn kommandeert, of ik z'n knecht ben. Dat lamme draad doet je handen net zoo'n pijn!”

„Dat went wel,” zei Koos, evenals de schipper gedaan had. „Zie eens!”

Hij strekte z'n eene hand uit: breed en sterk was ze, van binnen bedekt met eelt. Van 't werk.

„Dat krijg je op den dúúr,” vertelde hij. „Jouw handen moeten er nog aan wennen.”

„Kan wel,” onverschilligde Ab. „Als ze me maar niet kommandeeren.”

„Och jongen, dat zal zoo erg niet zijn, daar is de schipper niet naar. Hij is goed genoeg.”

„Vind je?” zei Ab — en aan z'n toon en z'n heele houding kon je merken, dat hij daar lang niet van overtuigd was.

„Zeker,” zei Koos. Hij wachtte een moment — weifelde even. Toen ging hij door: „Dat weet je beter, jô. Hoe neemt ie jou niet aan boord!”

Er kwam geen antwoord — in norschen ijver nu legde de jongen den draad in kringen om de bolders.... Jawel — dat moest Koos nu nog zeggen ook. Die dacht zeker, dat hij hier genadebrood at....

Diep in z'n hart voelde Ab wel, dat het werkelijk mooi was van z'n zwager, zoo voor hem te zorgen, maar dat gevoel werd overstemd door z'n boosheid.

Ontevreden stond zijn gezicht, toen hij even later de hut binnen ging, waar Anna dadelijk een kop thee voor hem inschonk.

Zwijgend ging hij op een wandbank zitten, dronk z'n kom langzaam leeg.

Geen van de drie sprak een woord, en Krijn verdween al gauw weer naar dek.

„Was er wat?” vroeg Anna, toen ze met haar broer alleen was.

„Nee, niks.”

Ab haastte zich, om weg te komen. — Naar dek wilde hij niet. Jantina scharrelde in de kajuit op den vloer, speelde met haar blokken. Ze bouwde een toren, maar telkens viel die om: ze kon de blokken nog niet precies

recht op elkaar zetten, en daardoor werd haar bouwsel topzwaar.... Maar elken keer, dat het omviel, zette ze het weer opnieuw op....

Anders hielp „oom Ab” haar — en ook nu keek ze naar hem, of hij niet komen zou.... Ab deed het niet — hij ging de kajuit wel in, maar met het kindje op den grond bemoeide hij zich niet.

Wacht! de radio!

In een hoek stond het toestel: de draad liep naar de antenne, die op dek tusschen de masten was gespannen. Krijn had de radio hoofdzakelijk aangeschaft voor de preeken, 's Zondags — door de week werd ze niet vaak aangezet. Nu liep Ab er naar toe, verdraaide de knoppen.... Mooi zoo — muziek....

Anna luisterde, verwonderd, wat haar broer deed. Waarom ging ie niet naar dek — licht was er wat te helpen....

„Zoo, muziek,” zei Koos, die, afgelost door den schipper, z'n thee kwam halen. „Wat heb je, Ab? Hilversum? Huizen?”

„Engeland.”

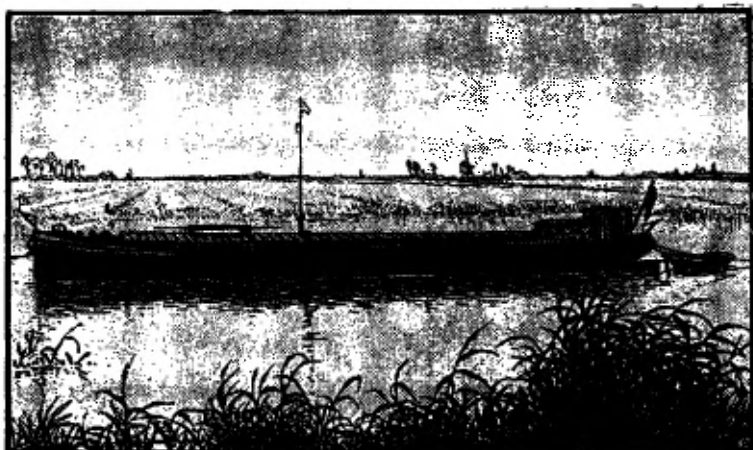
„O! Dan begrijp ik het niet. Ik ken geen Engelsch, weet je!” lachte de knecht.

„Muziek is muziek,” zei Ab norsch — metéén begrijpend, dat ie er in was gevlogen. Dat verbeterde zijn stemming niet — nijdig stond hij op, en liep naar buiten.... Krijn zag hem komen, maar zei niets....

Binnen zette Anna de radio af.

Dien avond gingen ze op stroom voor anker. De duisternis begon te vallen over de rivier, over de oevers.... In het westen gloeide de hemel nog na onder de laatste stralen der zon, maar die gloeiing begon te verbleeken, verdiepte tot donkerte....

Hoog in de maste-toppen der schepen pinkelden de lichtjes van de scheepslantarens — vlak op het water

glinsterden als vurige punten de lampen der lichtboeien Aan de oevers rijden zich lichten op groote afstanden van elkaar; waar aan den dijk een hulzinge stond, waren de vensters als mat-schijnende oogen.

Jantina sliep al — de andere vier zaten bij de petroleum-lamp in de kajuit. De onprettige stemming van 's middags scheen geweken — het was knus in het kleine vertrek. De vrouw was bezig met verstelwerk, Krijn las in „Schuttevaer”, de schipperskrant, en Koos speelde met Ab een potje dam. Af en toe zei iemand een woord; dan was het weer stil Van ver over de rivier kwamen soms geluiden — het ronken van een motor, het gillen van een stoomfluit Daar schreeuwde een late vogel

„Pas op!” waarschuwde Koos.

Ab, gespannen, tuurde naar zijn spel — er dreigde gevaar. Krijn liet de krant zinken, keek mee toe

„Dáár, Ab!” wees hij „Zoometeen haalt ie een dam.”

„Ik zie het al,” zei Ab — maar hij zag het niet. Hij had er een hekel aan, wanneer een ander zich met zijn spel bemoeide, dat wist Krijn! Had die z'n mond gehouden!

Ab verschoof een steen

„Mis, man!” triomfeerde Koos. „Let eens op!”

Hij offerde twee schijven. Ab sloeg ze, zonder nog de gevolgen te zien.

„Asjebliëft!” Langzaam, dat het goed te volgen was, sloeg Koos — vijf schijven. En bovendien haalde hij een dam.

„Nou kan ik me wel opzouten,” zei Ab. Hij kon gelukkig uitstekend tegen z'n verlies, al stak het hem, dat het zóó was gelooopen. Had Krijn niets gezegd, licht had hij dan niet zoo vlug gezet en eerst beter uitgekeken. Met 'n paar minuten was het spel nu beslist. Ab verloor

„Jammer,” vond Krijn. „Je hadt best kunnen winnen”

„Wij nu eens samen dan?” stelde Koos voor, maar Anna, opkijkend, waarschuwde: „Denken jullie om den tijd?”

„Eén spelletje!”

„Als 't dan tenminste bij één blijft,” aarzelde de vrouw.

„Als jij eenmaal begint, Krijn”

„Vanavond niet, vrouw — je zult het zien”

En werkelijk, na één spelletje hielden ze op — bergden de schijven in de doos en hingen het bord aan den wand

„Hèhè, wat 'n zit!” lachte Koos, terwijl hij zich uitrekte. „Kom, ik ga naar kooi.”

„En ik,” zei Ab. „Welterusten samen.”

„Wat was er vanmiddag toch?” vroeg Anna, toen ze met haar man alleen was. „Ab keek zoo zuur.”

„O, hij moest 'n draad oprollen, daar had meneer geen zin in”

„Waarom niet?”

„Ja — wie weet dat? Als-t-ie eenmaal zooiets hééft”

Anna zuchtte. Het was al langer dan ze verwacht had goed gegaan — zou 't nu?

„Hééft ie het gedaan?”

„Natuurlijk — hij moest. Aan boord ben ik baas.”

„Hij was nu weer gewoon, hè?”

„Gelukkig! En — verständig ook. Want je begrijpt”

„Ja,” zei Anna, „hij moet doen, wat hem wordt gezegd.”

De schipper maakte z'n kort pijpje schoon; hij scheen daar alle aandacht bij te hebben. Ineens keerde hij zich kort naar zijn vrouw om en zei, schijnbaar zonder overgang:

„Weet je, wat mij verwondert?”

„Nou?”

„Dat je Ab heelemaal niet meer over Moeder hoort”

„Dat is zoo,” stemde zij toe. Toen, peinzend, voegde zij er bij: „Als wij er eens meer met hem over begonnen”

„Och” zei de schipper

In de duisternis van z'n hokje lag Ab met wijd-open oogen

Alleen

IV.

ANTWERPEN.

Schipper Van Oosten stond er voor bekend, dat hij z'n vrachten prompt en vlug vervoerde en afleverde. Zoo kwam het, dat hij vaak heel gauw nieuwe lading had, waar andere schippers soms dagen, of nog langer, om liepen, van 't eene bevrachterskantoor naar het andere — ook wel van de eene schippersherberg naar de andere.

Dit keer was Krijn echter bijzonder gelukkig geweest. Hij lag pas kort voor den wal, en de schuit was nog niet eens goed en wel aan het lossen, of er kwam een boodschap van Pleijting & Co. of Van Oosten eens op kantoor wilde komen.

„Als 't een beetje wil, een vrachtje, Anna,” had Krijn

gezegd. Pleijting & Co. was een van de voornaamste cargadoors-firma's, en hij had wel vaker voor hen gevaren. „Ik stap er dadelijk op af.”

„Neem Ab mee,” stelde Anna voor. „'t Is wel eens aardig voor hem.”

„Hè ja!” viel Ab haar bij. Die dagen, dat ze voor den wal lagen, vond hij meestal niets prettig: je zat zoowat den heelen dag op het schip of op de kade, en wat was dáár nou te zien! In 't begin hadden de elevators, de kranen, de silo's hem sterk aangetrokken, maar het nieuwtje was er al af — 't was allemaal hetzelfde, meende hij. Dan was varen heel wat prettiger!

En om alléén op stap te gaan, de stad in of zoo — daar had hij geen aardigheid aan. Trouwens: het was zeer de vraag, of z'n zwager en zuster dat zouden hebben goedgevonden. Dus bood een wandeling de stad in een welkome afwisseling.

„Uitstekend, hoor,” stemde Krijn toe. „Dan gaan wij vanmiddag samen op stap.”

Ab genoot. — De drukte van de stad was voor hem iets heel bijzonders: bij Moeder thuis had hij die niet gekend, want Vessem was maar een nest van een provincie-plaatsje en de jongen kwam oogen te kort om te zien.

Gedurig moest Krijn hem waarschuwen, uit te kijken, want in de drukte, vooral als ze moesten oversteken, zag Ab lang niet altijd het gevaar van aansnorrende auto's, van gierende trams, van sleeperswagens, karren, fietsen . . . Een paar bereden politie-agenten wekten zijn onverdeelde bewondering. — Dat waren kranige kerels . . .!

Om hem een genoegen te doen, koos de schipper zijn weg door enkele drukke winkelstraten, al was dat een eindje òm. De uitstallingen trokken Ab: hoe velerlei moois lag er niet achter de breede spiegelruiten!

Jongens, als je geld had!

Af en toe bleef hij er voor staan, en meer dan eens moest Krijn hem aansporen, door te loopen, omdat ze anders kans liepen, dat het kantoor gesloten zou zijn, wanneer ze er kwamen.

Ineens bleef Ab stilstaan.

„Kijk eens!” zei hij.

'n Paar geweldige, schreeuwerig-gekleurde platen maakten reclame voor een bioscoop. In de hal stonden twee groote lijsten, met series foto's er in. Kijkers drentelden er heen en weer; een goud-gegalonneerde portier trachtte hen te overreden, naar binnen te gaan.

„Da's niks voor ons,” zei Krijn. „Kom mee.”

„Even zien,” probeerde Ab, maar de ander liep door, en toen moest hij wel volgen.

„Waarom is dat niks voor ons?” vroeg hij, een beetje ontevreden, want het trok hem wel aan.

„Daar leer je heel geen goeds, en 't kost aardig geld,” beweerde Krijn. „Laten we liever opschieten.”

Ab gaf geen antwoord, maar de opwindende voorstellingen van de plakkaaten voor den gevel bleven hem nog lang bij.

Ze kwamen nu in rustiger straten en spoedig wees een blinkend koperen naambord waar Pleijting & Co. kantoor hielden. Een fors gebouw was het, met breede gangen, waar verschillende deuren op uitkwamen. Ab liep, een beetje schuchter, achter z'n zwager aan, die hier beter bekend was en rustig naar een der deuren toeging.

„Binnen zonder kloppen” stond er op en achter den breeden rug van den schipper, schoof Ab naar binnen. Daar zag hij drie loketten: Krijn liep op één er van toe, praatte even met een meneer, die er achter verscheen en toen werden ze door een andere deur in een soort privé-kantoor gelaten, waar Van Oosten al gauw met twee heeren in gesprek was. Ab kon het niet heelemaal volgen — hij hoorde over tonnen, vrachtprijzen, sleeploonen en

dergelijke, maar zooveel begreep hij er toch van, dat het liep over een reis naar Antwerpen. Jongens! als Krijn die eens kreeg. Dan gingen ze naar 't buitenland! Dat zou fijn zijn! Dan zag je nog eens wat!

Ja, werkelijk, ze schenen 't eens te worden, die heeren, met Krijn.

„Wanneer laden?” vroeg de laatste.

„Zoo gauw mogelijk. Wanneer kom je leeg?”

Krijn rekende in zichzelf — toen zei hij:

„Met 'n dag of drie, heeren.”

„Goed. Dan stuur je dadelijk tijding, verhaal je schip naar ons veem en dan direct laden.”

„In orde.”

Krijn stond op, om heen te gaan en Ab volgde z'n voorbeeld. Nauwelijks waren ze weer op straat, of hij vroeg:

„Gaan we naar Antwerpen?”

„Ja — met een lading maïs. 'n Mooie vracht.”

„Ben je daar al eens eerder geweest?”

„In Antwerpen? Jawel.”

„Is 't mooi?”

„Och ja. — Eigenlijk zie je daar als schipper niet veel van. Je blijft in de haven bij je schuit, om toezicht te houden, en op den duur kom je in zooveel plaatsen, dat je dat niet veel meer schelen kan.”

Maar daar dacht Ab anders over! Hij nam zich voor, zooveel mogelijk rond te neuzen....

Ze waren in een flinken sleep gekomen. Achter een sleepboot met buitengewoon sterke machines hingen zes aken — twee aan twee. Naast de „Eendracht” voer de „Avontuur”, schipper Klaassens.

De bemanningen der beide schepen hadden met elkaar kennis gemaakt en vooral Ab was met die kennismaking erg in zijn schik.

Want schipper Klaassens had zijn zoon aan boord, Bert,

een jongen van ongeveer Ab's leeftijd. Ze hadden al gauw vriendschap gesloten en als 't even kon zaten ze samen hier of daar buiten den loop op een rustig plekje, hetzij bij Klaassens aan boord, hetzij op de „Eendracht“.

Bert was zeer spraakzaam; hij vertelde Ab van allerlei. Reeds den eersten dag van hun kennismaking had hij over zijn Moeder gepraat — die was gestorven, evenals die van Ab. Een oogenblik had deze het gevoeld, alsof dit tusschen hem en Bert een band van saamhoorigheid zou leggen, maar de manier, waarop de laatste er verder over sprak, had hem spoedig tot andere gedachten gebracht. Er was iets in den toon van zijn stem, dat Ab afstootte: iets koude, onverschilligs.... Nee, ook met Bert kon hij niet over zijn Moeder spreken; over Moeder, aan wie hij zoo vaak met hunkerend verlangen dacht, in z'n eenzame uren....

Maar voor de rest was de jonge Klaassens een leuke kameraad. Hij was jonger dan Koos — dat gaf hem een groot voordeel op dezen in de oogen van Ab. En hij was onafhankelijker.

Zijn vader scheen zich niet al te veel gelegen te laten liggen aan wat de jongen deed of niet deed: wanneer hij flink meewerkte in de schipperij, mocht ie voor de rest

wel wat vrijheid genieten, meende schipper Klaassens.

En van die vrijheid kreeg Ab de opgesmukte verhalen. Hoe je in een havenstad heusch wel wat beters kon doen dan je te verkniezen aan boord van zoo'n saai schip in de een of andere buitenhaven! Dan moest je aan wal gaan; hier en daar en overal es een kijkje nemen. Als je wat geld had, kon je altijd plezier vinden!

„Ik heb niemand,” zei Ab. „Krijn blijft altijd bij z'n zaken en Anna”

„Welnee, jò, zoo bedoel ik het niet,” zei Bert. „Stel je voor, dat je zoet met je zusje mee moest!” en hij lachte om zijn eigen geestigheid. „Je vindt overal wel jongens, met wie je mee kan.”

„Ik niet,” zei Ab. Hij begon zichzelf een stumper te vinden, vergeleken bij Bert, die zich altijd wist te helpen.

„Och kom — als je geld hebt”

„Dat hèb ik niet.” Ab zei het, als schaamde hij zich er voor. De ander dééd ook, of geld op zak te hebben de gewoonste zaak van de wereld was.

„Hèb je niet?” Hoogst-verwonderd keek Bert op. „En wat je dan verdient?”

„Ik verdien niets; Krijn is m'n zwager, moet je denken.”

„Wat zou dat? Als je toch werkt!? Mijn vader zegt: „Je werkt voor 'n jongen knecht — ik betaal je voor 'n jongen knecht.” O zoo!”

Tegelijk dat Ab hem benijdde om z'n geld, voelde hij toch ook, dat er iets moois niet meer was, nu de vader zóó het werk van zijn zoon als dat van een knècht betaalde. Hij zei er echter geen woord van — luisterde weer naar wat Bert vertelde van wat-ie allemaal met z'n geld had gedaan en voor z'n geld had gezien. 't Was toch wel fijn, als je dat kòn en — nou ja, kon Krijn hem ook eens niet wat geven? Al was 't maar een beetje zakgeld. Nee, er om vràgen zou hij niet! Vast niet! Wat had Koos toen ook al weer gezegd?

O ja, dat het zoo mooi was, dat ze hem aan boord hadden genomen! Nou, dan zou ie daar nog geld gaan vragen!

Bert had niet eens bemerkt, dat z'n makker hem niet volgde in al z'n verhalen — hij vertelde maar door. Van 's avonds zwerven door de stad — ergens „gaan zitten” om wat te gebruiken — 'n bloscoop ingaan.... Ineens dacht Ab aan dien keer met Krijn toen hij voorbijloopen moest....

„Gaan jullie nòit ergens heen?” vroeg Bert.

„Naar de kerk,” zei Ab, haast voordat hij er zelf erg in had, en onmiddellijk speet het hem.

Want zooals Bert toen keek.... Gelukkig zei hij niets — maar aan z'n oogen kon je wel zien, dat de kerk de allerlaatste plaats was, waar iemand van de „Avontuur” komen zou.

„Je gaat es een keer met mij mee,” noodigde hij gul uit, „dan zullen we eens....”

„Goed,” zei Ab mat, en hij dacht: „Zou Krijn 't goedvinden?” Doch meteen mompelde hij: „Ik gà tòch.”

In de dagen, dat ze naast elkaar voeren, de „Eendracht” en de „Avontuur”, praatten de beide jongens nog vaak samen, en door de verhalen van Bert werd Ab hoe langer hoe meer belust op mee-gaan, mee-genieten....

Aan Krijn vragen — hij dacht er niet meer over. Hij ging — afgeloopen.

En toen ze in Antwerpen in de haven lagen, gebeurde het. Ze waren druk met lossen, en Krijn en Koos waren den ganschen dag nodig op het schip. Ab hing er zoo'n beetje rond; had niets om handen, en den tweeden dag zei hij tegen Anna in de kajuit:

„Bert Klaassens gaat 'n eindje de stad in. Ik ga met hem mee.”

„Hè?” zei Anna, maar meteen bedacht ze, dat het 'n

aardig verzetje voor haar broer zou zijn, als hij eens wat van Antwerpen zag, en daarom liet ze hem gaan. „Kom tegen etenstijd thuis, Ab — je weet, Krijn heeft het druk en wacht niet graag.”

„k Zal er om denken,” beloofde hij, blij, zoo makkelijk weg te komen.

Hij haastte zich de loopplank over naar de kade, waar Bert al wachtte.

„Kom mee,” zei die.

Ze slenterden samen de stad in. Vol bewondering keek Ab; hij dacht, dat het nog drukker was dan in Rotterdam.

Bert bracht hem bij het Centraal-Station, een geweldig gebouw met een reusachtige koepelhal. Van buiten was het prachtig met beeldhouwwerk versierd, en drùk dat het er was! De menschen stróómden af en aan.

„Daar heb je de Keijser-Ley”, wees Bert een breede hoofdstraat aan, vol winkels.

„Laten we daar eens heen wandelen,” stelde Ab voor. Zijn makker stapte een tabakswinkel in, kocht wat sigaren en 'n pakje tabak.

„Stoppen?” bood hij gul aan, maar Ab weigerde.

„Ik rook geen pijp,” zei hij.

„Steek dan een sigaar op!” en meteen presenteerde de jonge Klaassens hem het zakje.

Ab durfde niet weigeren — hij had nog nooit gerookt, en om nu ineens met een sigáár te beginnen! Maar: door wat hij van die pijp had gezegd, dacht Bert natuurlijk, dat hij sigaren en sigaretten wèl rookte, en om nu te zeggen, dat het niet zoo was Valsche schaamte weerhield hem, en — hoewel niet van harte — aanvaardde hij de sigaar

„Ha! 'n bioscoop!”

Regelrecht stapten de jongens er op toe; met belangstelling bekeken ze de tentoongestelde platen.

„'n Fijne film, zeg!” vond Bert. „Zou ik best eens willen zien, en jij?”

„Ik ook,” zei Ab. „Maar 't is me te duur.”

„O, voor 't geld zorg ik wel. Zullen we gaan?”

„Nu?”

„Welnee, jô, nou draait ie niet. 's Avonds.”

„'k Zal wel 's zien.”

Hôe — daar had Ab zelf geen idee van, want hij was nog nooit een avond alleen van boord gebleven. Afijn, vanmorgen was het ook goed gegaan, en om eens een film te zien, dat trok hem machtig.

„Morgenavond, moesten we afspreken,” vond Bert, maar Ab stemde nog niet toe. Ze konden er nog wel es over praten!

Den heelen morgen brachten ze samen in de stad zoek: ze zagen de groote kathedraal, waar de beeldenstorm in gewoed had, maar Bert wilde er niet binnen.

„Dáár heb je nou net niks aan,” beweerde hij.

Ze kwamen, door nauwere straten met eeuwenoude huizen, aan de Schelde, een machtig breede, glinsterende stroom, met levendig verkeer....

Een grauw gebouw stond er — 'n soort kasteel leek het wel.

„Wat zou dat zijn?” vroeg Ab.

„Weet ik niet,” zei Bert. „Kan 't je schelen?”

„Och, ik zou het wel leuk vinden, als ik het wist.”

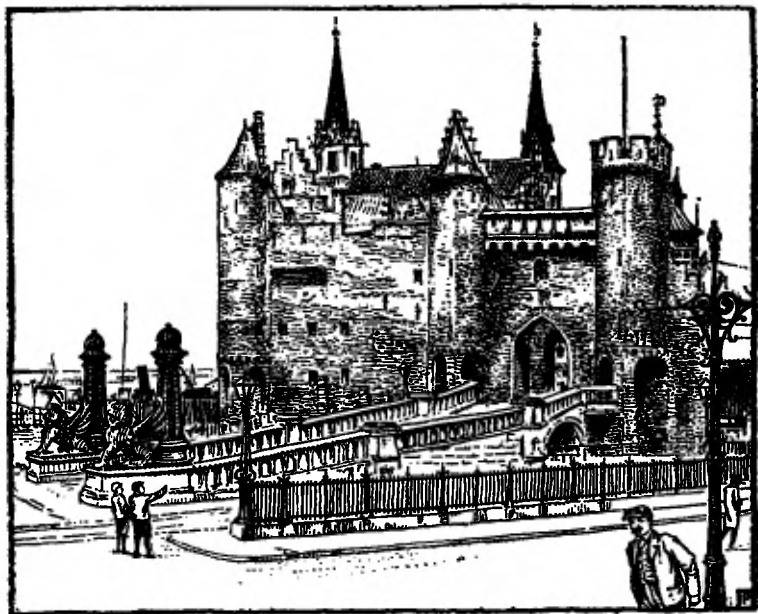
„Vraag het dan!”

Ja, dat was waar — maar Ab durfde niet. Hij kende geen Fransch.

„Dat geeft hier niet,” onderwees Bert hem. „De meeste lui praten hier Vlaamsch, dat kun je als Hollander best verstaan.”

Toch vertrouwde Ab het niet genoeg, om het te vragen, en om hem te plezieren, deed Bert het dan maar. 't Viel best mee — het ging niet zoo glad als in Holland, maar

de werkman, dien hij aansprak, verstond hem toch en lichtte hen bereidwillig in.

„HET STEEN“

Dat gebouw was het Steen — dat was vroeger als gevangenis gebruikt.

Ja — nu herinnerde Ab zich de verhalen van Gerdes, uit den tijd van de vervolging; daar was soms sprake van het Antwerpsche Steen, waar de martelaren werden gevangen gezet....

Hij vertelde er van aan Bert: die luisterde nu met graagte, want het was alles heel nieuw voor hem. Aan boord van de „Avontuur“ hadden ze wel boeken, maar dat was een heel ander soort.... Spannend, nou! Maar Bert was wel zoo vriendelijk toe te geven, dat die verhalen waar Ab het over had, ook best de moeite waard waren.

Langs de kade voortgaand, kwamen ze eindelijk weer aan de haven, waar de schepen lagen — Ab was net bijtijds voor het eten.

„’n Prettigen morgen gehad?” informeerde zijn zuster, en Ab zei volmondig: „Nou, en òf!”

„Dat doet me plezier,” zei Krijn. „Och ja, als we voor den wal liggen, zul jij met zoo’n uitstapje in je schik zijn.”

Ab vertelde, onder het eten — en de anderen luisterden belangstellend. De jongen was lang niet altijd zoo spraakzaam!

En toen, na het lezen, Koos hem vroeg om te helpen bij ’n paar karweitjes aan boord, stemde hij oogenblikkelijk toe....

V.

ONVREDE.

Twee dagen later waren Ab en Bert weer samen op stap. En ’s avonds!

Het had heel wat overredingskracht gekost van den jongen Klaassens, eer Ab er in toestemde, om een avond mee te gaan. Niet, dat hij niet wilde — o nee! Maar: tegen den avond van boord te gaan, zooals hij het een morgen gedaan had, met eenvoudig de mededeeling, dat hij ging, durfde Ab toch niet al te best aan. En ’t vragen? Juist, omdat hij van plan was, naar een bioscoop te trekken, waarvan hij wist, hoe Krijn en Anna er over dachten, durfde hij nog minder goed. ’t Was net, of ze er iets van weten zouden.

Maar de verleiding was te sterk geweest; de begeerte naar het lokkende onbekende had het gewonnen, en ten slotte had de jongen de stoute schoenen aangetrokken.

„Julie samen 's avonds de stad in?” had Krijn gevraagd, en hij had bedenkelijk het hoofd geschud. Ab was nog zoo groen, en dan in een vreemd land!

„We vinden best den weg,” zei Ab, en Anna had hem geholpen. De laatste dagen was hij erg gewillig en vriendelijk geweest, vond ze — hij mocht wel eens wat extra's hebben. Bovendien: met 'n paar jaar zou er voor hem het nieuwtje ook wel àf zijn, als voor de meeste schippers, die op den duur niet verder komen haast dan de havenkwartieren en de kantoren der scheepsbevrachters.

„Als ze niet te laat aan boord terug zijn, kan 't wel,” had ze zijn verzoek ondersteund, en toen had de schipper het goedgevonden.

En nu stonden de beide jongens in den fellen lichtgloed van een der bioscoop-paleizen. Bert — als 'n kenner — was er verscheidene langs geweest, tot eindelijk een veelbelovende titel, onder wilde reclame-prenten, zijn keus had bepaald. Voor de kassa stond een rij wachtenden: voetje voor voetje schoof die op.

„Ik heb geen geld,” herhaalde Ab nog eens, wat hij zijn kameraad al eerder als bezwaar had genoemd.

„Niks hoor!” stelde Bert hem gerust. „Ik betaal wel voor ons allebei.”

Toen zweeg Ab, bleef dicht naast hem, tot hij aan het loket twee biljetten kocht.

„Pak an,” duwde Bert hem er één van in de hand. „Ze kosten 2 Belga's, da's 70 cent Hollandsch. Later krijg ik het wel es van je terug.”

Een moment schrok Ab — hij vond, dat Bert eerst net had gedaan, alsof hij het gaf, en nu.... Afijn, terug kon je niet meer — dat geld moest dan maar op de een of andere manier in orde komen.

Toen ze binnenkwamen was de voorstelling reeds aan den gang — en spoedig was Ab er zóó heelemaal in verdiept, dat hij die geld-kwestie vergat.... Prachtig

was het, in één woord! De avond was òm, eer hij er erg in had en het was knap laat, toen ze weer buiten stonden.

„Kom, nu gaan we nog ergens zitten,” stelde Bert voor, maar dáár wou de ander niet van weten. Nee — dadelijk naar het schip — anders mocht ie later nooit meer es weg.

Eigenlijk vond Bert dat een flauw argument: je was toch geen kind meer, hè? Hij zei daar echter geen woord over; hij begreep wel, dat zoiets heel niet in goede aarde zou vallen. Alla dan, naar boord....

Gelukkig liep het best af — alleen Koos zei lachend:

„Waren jullie den weg kwijt, of was 't zoo bar mooi in de stad?”

„Och....” zei Ab en — ineens met een gevoel, alsof z'n korthed verdenking kon opwekken, — begon hij over de drukte in de straten en de verlichting en zoo....

Dien avond lag hij lang wakker — wat hij had gezien, kwam hem voortdurend voor den geest. Z'n wangen gloeiden, als hij alles weer overdacht.... En ineens — ineens viel hem in, dat hij z'n avondgebed had vergeten.... Zoo had die bioscoop hem in beslag genomen.

Nog doen? Nee, hij was er niet voor in de stemming....

Hij gooide zich om — vrede had hij er niet bij.... „Je leert er niks goeds,” had Krijn indertijd nog gezegd.... Och kom, was dat nu zoo erg, één keer.... Mooi was het geweest, dat was zeker.... Bert sliep natuurlijk al lang.... Die was er beter aan gewend. Die ging soms met z'n vader. Vroeger met z'n moeder óók....

Moeder. —

Ab dacht' aan z'n eigen Moeder. Die zou het óók niet hebben goedgevonden....

Weer gooide hij zich om — wilde die gedachte van zich afschudden. Zóó verschrikkelijk was het toch zeker niet, wat ze gedaan hadden? Die bioscoop.... „Maar dat je je bidden vergeten bent?” scheen een stem te vragen....

Ja — dat was wel erg Nòg bidden? Hij probeerde het — kòn niet Ja — dat was erg. Dat zou Moeder héél erg gevonden hebben. — Als je niet bidden kunt, omdat je iets hebt gedaan, dat niet mocht. Want — had hij eigenlijk z'n zuster, z'n zwager niet bedrogen? Was hij wel eerlijk, wel ronduit tegenover hen geweest . . . ? Weet je wat, morgen bleef hij aan boord — ging niet meer met Bert mee

En meteen bedacht hij, dat dat tòch wel niet zou kunnen, want morgen was het Zondag Dan liep je niet in je eentje de stad in, dan bleef je aan boord, als je niet naar de kerk kon. Luisterde naar de radio-preek. En verder — ja, verder kon je lezen of zoo Er waren niet veel boeken aan boord; goed, dat ie er een van Bert had te leen gekregen — dat was nog nieuw

En weer begon z'n denken over Bert, over waar die met hem heen was geweest; over het geld, dat hij geleend had En moe eindelijk van al z'n zorgende gedachten, sloop Ab in.

De Zondag had altijd iets feestelijks aan boord van de „Eendracht”. Dan rustte het werk, dan had ieder z'n beste kleeren aan, dan was er tijd om samen de maaltijden te gebruiken, want schipper noch knecht behoefde noodzakelijk aan dek te zijn voor den arbeid, dan was het waarlijk rust-dag.

Maar meer nog

Schipper Van Oosten wist, dat de Zondag de dag des Heeren is, en daarom, als 't éven mogelijk was, ging hij, met z'n vrouw, met Ab, naar de kerk. Dan paste Koos op Jantina en het schip — 's avonds had hij zijn kerk-beurt en blééf de schipper, of de vrouw.

Gebeurde het — en dat kwam vanzelf nogal eens voor — dat ze niet naar de kerk konden, omdat die voor hen niet te bereiken was, dan luisterden ze door de radio.

Krijn en Anna en Koos waren heel blij, heel dankbaar geweest, toen er geregelde radio-preeken werden ingesteld: ze hadden zóó vaak zich moeten tevreden stellen met het zelf-lezen, dat het een vreugdevol aanvaard genot voor hen was, nu iederen Zondag het Woord Gods te kunnen hóóren verkondigen. Ook dézen morgen luisterden ze.

De vrouw had de kajuit opgeruimd, en met z'n vieren zaten ze om de tafel. Ze hadden elk een Bijbeltje en een psalmboekje voor zich, want van 't begin af aan had de schipper ingesteld: mee-lézen in den Bijbel, mee-zingen met de psalmen.... Soms moest Anna wel even zich met de kleine Jantina bemoeien, die nog onmogelijk den heelen tijd zich rustig houden kon, maar bepaald storen deed het kindje niet. Eéns — hij was nog pas aan boord — had Ab aangeboden, met zijn nichtje te spelen, om haar zoet te houden, maar daar had Krijn niets van willen weten.

„Jij hoort in de kèrk,” had hij gezegd, en daar was het bij gebleven.

Ze hoorden het voorspel van het kerkorgel — dan het votum. De voorlezer was minder verstaanbaar; die stond ook niet bij de microfoon....

De dominee gaf den tekst op, uit psalm 1.

„Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddeloozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.”

Ab luisterde, zonder veel belangstelling. 'n Preek was 'n preek — nou ja. Dat was toch 'hoofdzakelijk voor groote menschen.... Hij had er nog geen enkelen keer een heelemaal kunnen volgen, altijd dwaalden z'n gedachten af.... Of dat nu aan de preek lag of aan zijn luisteren, dáár had de jongen nog nooit over nagedacht.

Toch werd zijn aandacht gegrepen.... Dominee was al 'n poos aan 't spreken, toen Ab opmerkzaam werd.... Was dat voor hèm?

„Eerst een wandelen in den raad der goddeloozen, dat wil zeggen: zoo eens een enkele maal meegaan, meekijken, meedoen. Dan: een stáán op den weg der zondaren. Dan wènt een mensch aan de verkeerde omgeving, dan heeft de begeerte om méé te deelen in wat de wereld, de zonde, biedt, al breeder plaats in het hart ingenomen, totdat het vaak eindigt met een zitten in het gestoelte der spotters, een zich thuis-voelen in een omgeving, die van God en Zijn dienst niet wil weten, die daar mee licht en den spot drijft. Gemeente, jonge menschen vooral: wacht u voor den eersten stap. En mócht die eerste stap reeds gezet zijn op den weg der goddeloozen, treedt terug. Belijdt uw zonde biddend aan uw God, vraag Hèm om kracht, wanneer het zwaar valt — en dat valt het — u terug te trekken uit een omgeving, een verkéerde omgeving, die u lokt van God af”

Ab luisterde, als werd hij gedwongen — en z'n gedachten vlogen naar den vorigen avond, toen hij met Bert was geweest; naar den vorigen avond, toen hij alléén was geweest, en niet had kunnen bidden.

Hij zong mee met den tusschenzang — hij zat weer stil, toen de preek verder ging, trachtte, door te luisteren, die gedachten te verliezen.

Wat zei dominee nu?

Het lukte hem niet heelemaal, zich te verstrooien, en hij was blij, toen Krijn, na het uitspreken van den zegen, het toestel af-zette.

„Kom je bij oom Ab?” vleide hij Jantina, en de kleine kwam dadelijk. Hij zette haar op z'n knie, probeerde haar te laten lachen

Hij hoorde wel, hoe de anderen nog over de preek na-praatten — hij wilde er eigenlijk liever niet naar luisteren.

„Zullen we bouwen, Janny?” vroeg hij, meteen zich bukkend naar de blokken.

„Niet bouwen,” zei het meisje, „muziek.”

Ze bedoelde het zingen van daareven; dat vond ze altijd zoo mooi, maar Ab vatte het anders.

Muziek! Dat was 'n idee!

Hij ging naar het toestel — goed zoo! Daar had hij muziek! Een vroolijk wijsje was het — luchtig en opgewekt.

Maar Krijn beviel dat niet.

„Wat doe je?” zei hij. „Zet gauw af. Zoo vlak na de preek!”

„Geeft dat wat?” vroeg Ab brutaal. „Die preek is nou immers toch uit.”

„Jongen!” zei Anna, en Koos vond: „Dat valt nu niets, dat getjingel.”

Krijn was opgestaan — hij duwde Ab van voor het toestel weg en na 'n kort oogenblik zweeg de luidspreker.

„Dat wil ik op Zondag niet; het neemt heel je wijding weg.”

„'t Zou wat!” Ab was geprikkeld — al de pijnigende gedachten, die in z'n hoofd hadden gewoeld en nog woelden, brachten hem tot z'n verregaand optreden.

Krijn bleef kalm — al kostte het hem moeite.

„Hoor eens, ventje — ik weet niet wat jou bezielt. Maar ik wil door jou brutaliteit m'n Zondag niet laten bederven: je houdt je mond.”

„Als ik wil toch zeker,” gaf Ab terug, maar hij keerde zich af, terwijl hij dat halffluid mompelde en zoo verstond de schipper het niet.

Anna wel — ze schrok er van. Snel keek ze naar haar man; die was weer gaan zitten en scheen z'n aandacht aan z'n koffie te wijden.

„Jongen!” fluisterde Anna waarschuwend, „jongen toch!”

„Janny spele!” riep het kindje, en dribbelde naar Ab toe. Die deed, of hij het niet zag, en liep naar buiten, naar dek.

„Kom je bij mij, meiske?” vroeg Koos, en hij tilde haar hóóg-op van den grond, dat de kleine kraaide van

pret. Toen hervatte hij het afgebroken gesprek over de preek; maar de rustig-blijde stemming van daareven was weg.... Ab z'n schuld.... Wat die jongen mankéerde!

Den heelen Zondag bleef Ab zwijgzaam. Hij zat zooveel mogelijk alleen, met het boek, dat ie van Bert had.... Dat boeide, en het vervulde z'n hoofd met zulke héél andere dingen, dat hij onder het lezen tenminste geen last had van wat hem 's avonds had benauwd en wat hij van de preek had gehoord....

Hij las zóó den heelen dag, dat het boek 's avonds al uit was, en 't was toch een flink dik deel.... Morgen zou hij aan Bert een ander vragen.

Maar — dat hoefde niet....

Betrekkelijk vroeg al kwam de jonge Klaassens hem roepen: „Hoor es!”

„Nou, wat is er?” vroeg Ab, tegelijk naar den wal gaand.

„We zijn Zaterdag leeggekomen. Dat weet je, hè. Nou, en vader heeft al nieuwe vracht aangenomen. Over 'n uur of anderhalf wordt ons schip verhaald naar een andere haven!”

„Zoo gauw?”

„Ja. — En dan, nou, dan zien we elkaar voor 'n heele poos niet meer.”

„Nee....” zei Ab, tamelijk onnoozel. Het nieuws had hem te plotseling overvallen — met schrik bedacht hij, vreesde hij.... Ja, daar kwam het al.

„Heb je m'n boek uit? Enne — kan je me m'n centen geven?”

„'t Boek, ja, dat heb ik uit. Mooi is het, zeg! 'k Zal 't halen.”

„Breng dan geld óók mee,” zei Bert. Daar gaf Ab geen antwoord op — daar wist hij zoo vlug geen antwoord op.

Ellendig ook — had hij 't maar niet gedaan. Waar ter wereld moest hij geld krijgen? In z'n slaaphokje, waar

hij het boek haalde, keek hij rond, als dacht ie dáár ergens geld te zullen vinden. — Toen lachte hij! Nee — al zocht ie nõg zoo lang....

Buiten stond Bert.... Die wachtte.... Natuurlijk, zoo-meteen ging die weg, wie weet voor hoe lang! En ineens kreeg Ab moed! Kon hij van Bert vandaag vrij komen, nu, dan duurde het lang genoeg, eer ze elkaar wéér zagen. In dien tusschentijd kon er van allerlei gebeuren....

Werd er niet geroepen? Stel je voor, dat Bert om 't geld riep. Als Krijn dat hooren zou!

Ab haastte zich naar dek. — Bert stond nog op den wal en wenkte hem.

„Ja, ja, ik kom al! Geduld even!“

„Waar bleef je dien heelen tijd?“ vroeg Bert. — „'t Duurde 'n half uur bekant.“

„Hier is je boek.“

„Mooi. — En m'n geld?“

Het bloed steeg Ab naar het gezicht, toen hij antwoordde:

„Dat heb ik nog niet — ik, ik....“

„Je hebt het toch van me geleend,“ en de stem van den schipperszoon was tamelijk hard.

„Geleend? Nou — je deed eerst net, of je 't geven zou, anders....“

„Anders was je misschien niet meegegaan, wil je zeggen? Kom, maak dat de kat wijs!“

„Ik zal 't je sturen, zoodra ik het heb!“ beloofde Ab. „We schrijven mekaar toch?“

„Dat 's best — van dat schrijven. 't Geld heb ik liever nou.“

„Als ik je toch zeg, dat ik 't niet heb!” zei Ab. Hij werd driftig — dat was de opkomende angst, voor wat zou kunnen gebeuren.

„Vraag 't dan aan je zwager!” meende Bert.

Hij vroeg, als ie geld noodig had en z'n portemonnaie was leeg, rustig-weg aan z'n vader — dan kon zoo'n knul 't ook best aan Van Oosten vragen, vond hij.

Maar de gedachte alleen al maakte Ab bang. Geld aan Krijn vragen, dat je geleend had om naar de bioscoop te gaan! En dan nú? Na gister? Hij durfde het niet — voor niets ter wereld.

„Nee — dat kàn niet,” zei Ab kort. Waaròm, dat ging den ander niet aan.

„Leenen kàn wel, hè,” snauwde z'n kameraad, „maar terugbetalen....”

Het begon er sterk op te lijken, dat de beide jongens ruzie zouden krijgen, want Bert scheen van zins, in allen gevalle z'n geld te zien te krijgen, en Ab kòn het niet geven, kon evenmin precies zeggen, waaròm niet....

„Bert! Bert!” werd er ineens geroepen — allebei keken op. Vóórrop de „Avontuur” stond schipper Klaassens, en wenkte.

„M'n vader roept!” zei Bert — „Geef nou m'n centen.”

„Ik zal ze je sturen,” beloofde Ab, en, toen Bert scheen te twijfelen, verzekerde hij: „Heùsch.”

„Goed dan,” stemde z'n schuldeischer toe, omdat hij geen kans zag, de centen op 't oogenblik-zelf los te krijgen; en z'n vader nog eens, luider nu, riep: „Bert! Schiet op, jô!”

„Je adres?” vroeg Ab, verlicht, nu de redding nabij scheen.

„Dat stuur ik je, wees daar gerust op. Misschien kom ik 't vanavond nog wel zeggen, als ik kan.”

„O!” Met 'n schrikschok bedacht Ab: „Dan begint ie wéér!”

„Bonjour, hoor — ik móet naar de schuit. 't Beste!” nam Bert afscheid en Ab antwoordde:

„'t Ga je goed. — Adieu.”

Toen stapte hij de loopplank over naar boord, terwijl de jonge Klaassens naar de „Avontuur” draafde, waar z'n vader op hem stond te wachten.

Door 't raampje van de dekhut keek Ab naar dat schip, nieuwsgierig, wat Bert zou doen. Zóu hij nog terugkomen, 's avonds? Kijk — schipper Klaassens maakte alles klaar, om te gaan varen. Jawel, toe maar!

Ab, al kijkend, voelde, dat hij tòch niet eerder gerust zou zijn, voor hij de zekerheid had, dat Bert was vertrokken.

Hij bleef zwijgzaam — zorgde wel, niets te doen, wat Krijn kon prikkelen; zat geregeld aan boord en hield aldoor de „Avontuur” in het oog.

Eindelijk, eindelijk begon het „verhalen”. Met begeerige oogen keek de jongen er naar. Vlak bij hem stonden Krijn en de knecht; die praatten er over, dat Klaassens wel twee dagen eerder leeg was en zoo gauw vracht had gevonden.

„Jij bent je kameraad ook zoo kwijt, Ab!” probeerde Koos hem in het gesprek te halen.

„Ik weet niet, of dat wel zoo jammer is,” zei de schipper. „De Klaassens passen heel niet bij ons.”

Ab zei geen woord — maar diep, heel diep in z'n hart was iets, dat hem zei, dat z'n zwager gelijk had....

Den heelen middag was Ab ongedurig.... Want, want, — het was mogelijk, dat Bert nog kwam, 's avonds. En dan kwam ie natuurlijk aan boord; dan kon je niet met hem op den kant blijven praten.... En, als ie dan om dat geld vroeg waar de anderen bij waren? Het drukte Ab — de voortdurende vrees, dat Anna en Krijn zouden te weten komen van z'n uitgaan en de onmacht, om Bert tevreden te stellen.

Dat hij ook geen cent had! Eigenlijk was het waar, dat ze hem best wat geven konden; al was 't maar 'n zakduif.... Natuurlijk, er om vragen zou hij niet, tenminste vandaag niet....

„Wat kijk jij izegrimmig!” lachte opeens een stem naast hem. Het was Koos — die met een pot teer in de hand en een grooten kwast over de lage verschansing in het roeibootje wilde klimmen, dat achter het schip hing, om den buitenkant te teeren. Hij bleef, vlak bij de reeling, staan en keek Ab aan.

„Ik, izegrimmig?” trachtte die zich verwonderd te houden over Koos z'n opmerking.

„Ja, jij! Trouwens, den heelen dag al. Heb je iets?”

„Nee —” zei Ab, maar de toon waarop hij het zei verried duidelijk, dat er wèl het een of ander hem dwars zat. En alsof hij dat had gezegd, inplaats van z'n „Nee,” vroeg Koos doodleuk: „Wát is er dan?”

„Zal ik....?” flitste het door Ab's hoofd, terwijl hij meteen een kans op uitkomst scheen te zien. Als Koos....

Door de oplichtende hoop gedrongen, vertelde Ab z'n zorgen — z'n zorgen om dat geld.

De knecht liet hem uitvertellen; toen schudde hij het hoofd.

„Je zit in de war om die centen, hè?”

De jongen knikte.

„Da's nou wel te begrijpen, maar — weet je wat: als Bert komt, geef ik je die wel. Da's 't ergste niet. Je moest eigenlijk veel meer last hebben van de verkeerde dingen, die je gedaan hebt; Zaterdag stiekum, en Zondag brutaal....”

Zonder antwoord te wachten klom Koos in de roeiboot, om met z'n teerderij te beginnen, Ab alleen latend met z'n zorgen en z'n gedachten.

Het begon den jongen te vervelen in de haven. Als ze

voeren, was er altijd wat meer te doen en wat meer te zien. Nu had hij veel te veel leegen tijd — dan zat je al maar te denken. Ja, en was ie nu niet zoo leelijk opgetreden tegen Krijn....

Ab bedacht niet, dat hij flinkweg naar z'n zwager kon gaan, om hem te zeggen, dat z'n optreden van Zondag hem speet. Hij probeerde, door hier en daar een handje te helpen, door „gewoon“ te praten, door met Jantina te spelen, het weer goed te maken — en Anna en Krijn, ze waren weer vriendelijk tegen hem.... Toch zàt er iets....

Van 't begin af aan had Krijn met een zekere bezorgdheid afgewacht, hoe Ab zich houden zou, en Anna begon langzamerhand ook haar vertrouwen te verliezen „dat het bèst gáán zou.“ Och, die eerste weken, toen het verlies van Moeder nog pas was geleden, toen ze beiden nog meer om háár en om elkànder, dan om zichzelf dachten....

Ab wàs een moeilijke jongen — altijd geweest. Ze wist het; want ze had Ab jaren meegemaakt, thuis; ze wist het ook, doordat Moeder het nog had gezegd. Maar dat de jongen nu in 't geheel niet scheen te waardeeren, wat zij en Krijn voor hem deden.... dàt had ze niet verwacht. En toch leek het zoo. Ab nam alles, wat ze voor hem deden, aan, als had hij er rècht op. Hoe deed ie soms niet tegen hen?

En dan weer had hij tijden, dat je alles van hem kon gedaan krijgen — 'n wonderlijke jongen toch.... Die Bert Klaassens scheen geen al te besten invloed op hem gehad te hebben; 't was tenminste gelukkig, dat die weg was. Krijn had verteld, dat de „Avontuur“ heel aan 't andere eind van de havenwerken lag te laden — en als ze eenmaal de haven uit was, och, dan ontmoette je elkaar in geen tijden soms meer.

Anders — dat was óók waar: Ab was z'n kameraad

wel heel plotseling kwijt en al was Anna daar niet rouwig om, ze begreep toch best, dat haar broer zich in z'n eentje niet zoo kon verzetten.... Want alleen de stad in.... Ze bedacht, dat wanneer het schip leeg was, haar man misschien wel tijd had, om eens wat meer met den jongen zich te bemoeien. En anders wilde ze Koos vragen. Want — dat wist ze zéker, — Koos was een degelijke vent, die geen verkeerde dingen zou doen en Ab zou meenemen naar plaatsen, waar hij niet hoorde. Het speet haar eigenlijk, dat Koos z'n bescheidenheid zóó ver dreef, van nog nooit eens uit zichzelf Ab te hebben aangeboden, met hem te gaan passagieren: hij zag in Ab nog te veel het broertje van de vrouw.

's Avonds vroeg Anna aan haar man, of hij niet eens Ab meenemen kon — nu Bert weg was, had hij inééns geen kameraad meer.

„Ik weet niet, of de jongen op mijn gezelschap gesteld is,” zei Krijn. Anna's gelaat betrok — maar de schipper zei: „'t Spijt me voor jou, kind en voor ons anderen ook — maar je ziet zelf, hoe Ab doet en is. Heb ik heelemáál geen reden voor mijn veronderstelling?”

„Dat heb je wèl — toegegeven. Maar zie je het niet erger dan het is?” welfelde Anna. Het was toch háár broer, over wien het ging.

„Laten we 't hopen. — Weet je, ik heb er van 't begin af aan een hard hoofd in gehad, dat herinner je je....”

„Ja — omdat Ab en ik vroeger óók niet al te best soms konden.”

„Juist.”

„Maar — Krijn,” en een oogenblik aarzelde ze, „het kan toch wel aan óns, aan mij liggen en niet alléén aan Ab?”

De man glimlachte. — Hij dacht er aan, hoe dikwijls Anna gezwegen had, als Ab soms minder aardig was, iets vergat, iets naliet — hoe ze dan dat had gedragen, om

den vrede te bewaren. En hij was blij, dat ze zoo had gedaan. Maar nu mocht ze niet meenen, dat bij háár de schuld lag.

„Weet je, wat ik ga denken?“ vroeg hij. „Ab wéét, dat jij aan Moeder beloofd hebt, voor hem te zorgen en nu aanvaardt hij alles, wat jij en ik voor hem doen, als vanzelfsprekend.“

Beiden zwegen een oogenblik; toen voegde Krijn er bij:

„Dat grieft me — en niet in de laatste plaats om jou.“

„Och“ zei Anna. „Dàt is licht niet zóó erg, als jij het je voorstelt. Ik heb vaak met den jongen te doen. Hij sluit alles in zich op — wie weet, hoe alléén hij zich voelt.“

„Da's dan eigen schuld — wij staan immers om zoo te zeggen voor hem klaar.“

„Ga jij dan morgen eens met hem naar den wal,“ pleitte de vrouw weer — en ze kreeg de belofte.

De beide zwagers gingen samen op stap en het viel van weerskanten mee.

Dat Bert niet meer was gekomen en daardoor het onmiddellijk dreigend gevaar voor Ab was geweken, had den jongen de borst verruimd — een zeker schuldgevoel tegenover z'n huisgenooten zette hem aan, hun zooveel mogelijk ter wille te zijn en daar Krijn óók alles deed, wat hij kon, kwamen ze elkaar wel wat nader

Ze gingen enkele malen samen van boord — Ab trok mee, de cargadoorskantoren langs om vracht, Ab hielp mee aan boord den boel flink schoon maken en hier en daar opknappen — en al was hij nog zwijgzaam, toch leek het, dat de verstandhouding beter werd

Voor al de kleine Jantina trok hem aan; als hij met haar speelde, week z'n zwijgzaamheid en meer dan eens keken Krijn en Anna met vreugde toe, als ze den jongen met z'n nichtje bezig zagen, of opmerkten, hoe

het kleintje zich hoe langer hoe meer aan hem hechtte . . .

Van de lange eenzame uren, die vol waren van de smart om het verlies van zijn Moeder, van het verlangen naar iemand, die met hem sprak over haar — dáárvan zweeg Ab; daarvan wisten de anderen niets . . . Hadden zij het geweten, hadden zij het vermoed: dan zouden ze zijn vertrouwen hebben uitgelokt, maar omdat de jongen nooit een woord sprak, dat in die richting duidde, meenden ze, dat z'n gedachten zelden of nooit daarheen gingen en — smartelijk verwonderd daarover — zwegen ook zij tegenover hem . . .

VI.

NAAR VESSEM.

Het verblijf in de haven van Antwerpen was al weer een paar maanden geleden. De vaart had hen in het vaderland teruggebracht, en verschillende provincies hadden ze bezocht.

Soms waren de rivieren hun weg, maar meer dan eens was de reis gegaan langs de smalle, rechte kanalen in Zuid-Holland en Utrecht.

Amsterdam was nieuw geweest voor Ab — de groote zeebooten hadden in hem het verlangen gewekt naar vreemde werelddeelen, en als hij er — héél enkel en heel kort — over gepraat had, had Krijn gezegd: „Als je zin hebt, waarom niet? Maar dan pas later . . .”

„De binnenvaart is nog zoo slecht niet,” meende Koos, „veel knusser . . .”

„Nou ja, ik heb er geen hekel aan,” verdedigde zich Ab. „Alleen wou ik wel eens Indië zien en Amerika.”

„Zoo vèr, wou je zoo ver, Ab?“ had Anna gezegd, en, eigenlijk éér hij er erg in had, liet de jongen zich ontvallen:

„Ik hoef tòch voor niemand te blijven....“

Daar was toen verder niet over gepraat, al had het Krijn gestoken, en al had Anna, met schrik, gemerkt, dat Ab zich lossen van hen scheen te voelen, dan ze wel wist. Koos had gezwegen, maar Koos had tegelijk iets gevoeld van Ab's eenzaamheid....

Dat gesprek was al weer een poos geleden; de harmonie aan boord scheen hersteld, en Krijn had Ab beloofd, dat hij, zoodra ze weer eens in Rotterdam kwamen, met Anna en Jantina naar de diergaarde mocht. Hij gunde Ab zooiets van harte, al deed hij het ditmaal niet in de laatste plaats voor zijn eigen dochtertje.

Die had een prentenboek — Koos bracht dat eens voor haar mee, toen hij aan wal was geweest — waarin een heele menagerie afgebeeld stond. Dat vond ze prachtig; ze raakte er niet op uitgekeken, en op 'n namiddag, toen ze met Ab samen in de kajuit weer zat te genieten van de afbeeldingen van allerlei dieren, was haar vader ineens met z'n belofte gekomen. De kleine had een juichkreet uitgestooten: heusche beesten waren in de diergaarde, vertelde vader; en oom Ab had óók, prettig verrast, opgezien.....

't Was toch aardig van Krijn, da's zeker — 't kostte vast wel flink wat geld, zooiets.... De jongen was dankbaar, al viel het hem moeilijk, die dankbaarheid te uiten. Maar dat hoefde niet: de schipper had den blijden blik in zijn oogen opgevangen, en begrepen.

„Jammer, dat het niet vaker zóó met hem is,“ had Krijn gedacht, doch toen hij het, later, er met Anna over had, zei die hoopvol: „Dat kan komen, man. Zooiets moet langzaam groeien.... Ik ben al blij hiermee.“

Dien avond vlocht ze in haar gebed haar dank aan

den Heere, en ze vroeg Hem, nu ook verder hun harten dichter bij elkaar te brengen....

Toen lag ze nog een poos wakker — ze overdacht, hoe heerlijk het zou zijn, als Ab zich geheel bij hen zou willen aansluiten, en hoe blij Moeder zou zijn geweest, als ze dat mocht hebben gezien....

Het bezoek aan den dierentuin was wat in de knel gekomen. Nauwelijks had schipper Van Oosten, in Rotterdam aangekomen, op het kantoor van de firma voor wie zijn vracht was bestemd, zijn aankomst gemeld, of er was hem gezegd, dat er groote haast achter het lossen gezet moest worden, en dat er dan een lading stukgoederen voor hem lag met bestemming naar Vessem.

„Dat wordt een paar dagen hard werken,” had Krijn z'n mededeeling besloten, toen hij, weer aan boord, verslag deed.

„Daar gaat je dierentuin-visite,” zei Koos.

„'t Is jammer voor Jantina,” antwoordde Ab, „maar 't werk gaat voor.”

Zijn zuster zag hem dankbaar aan, en Krijn overwoog: „We zullen nog wel eris zien....”

En werkelijk — de schipper wist de zaakjes zóó voor elkaar te zetten, dat er nog een middag kwam, waarop Ab's hulp kon worden ontbeerd, en deze, met zijn zuster en zijn nichtje, naar de diergaarde kon.

Ze kwamen tegen den avond weer aan boord: doodmoe van het loopen en kijken, maar meer dan voldaan. Jantina d'r mondje stond haast geen oogenblik stil, en toen ze naar bed was gebracht, scheen het wel, dat Ab haar laak had overgenomen. Hij was zóó vol van wat hij gezien had, dat hij den heelen avond er over praatte, gedurig met een „Waar, Anna?” of „Is 't niet zoo, zus?” zijn zuster óók in het gesprek halend.

„Jullie zoudt een mensch begeerig maken, om ook te

gaan,” lachte Koos, en Ab zei: „Dan wil ik best weer mee — o zool!”

„’n Volgend maal misschien; nu eerst naar kooi en dan, morgen, naar Vessem,” zei Krijn.

Het was laat geworden, met al dat gepraat; den volgenden dag moesten ze vroeg op — de schipper vond, dat ze geen nachtrust mochten te kort komen.

„Naar Vessem . . .” Ab dacht er over, terwijl hij zich uitkleedde.

Sedert Moeders begrafenis was hij niet meer in het stadje geweest. Hij wist, dat er voor een passenden steen op haar graf was gezorgd, maar gezien had hij daar nog niets van Dat hun oude huisje weer lang was bewoond, wist hij eveneens . . . ! Hoe zou het er nu uitzien? Van buiten was er licht niet veel aan veranderd: alleen de gordijntjes achter de ramen, en de potten met bloemen Binnen méér Ja — maar daar kon je niets van zien. Want om door de vensters de kamer in te gluren, dat ging niet

Hij was nu uitgekleeed en knielde, om te bidden. Ineens zag hij zijn oude slaapkamertje thuis, waar hij zoo vaak had geknield.

Toen overstelpte hem plotseling een gevoel van radelooze droefheid, van groote verlatenheid

Thuis — bij Moeder

Hoe vertrouwd was dat oude kamertje, boven Met gesloten oogen zag hij het, duidelijk tot in de kleinste kleinigheden. Zóó voelde hij zich weer daar aanwezig, dat hij de oogen niet durfde openen, omdat hij dan zich ergens anders zou zien.

Z’n oude kamertje Het leek hem, als hoorde hij de regelmatige ademhaling van Moeder, die lag te slapen in het doodstille huis, zooals het was geweest, wanneer vrouw Hentink waakte Dan had hij, geknield in eenzaamheid, gebeden om Moeders herstel

Een snik welde op in zijn keel.... Moeder! Moeder! Niets was er meer voor hem dan zijn schrijnend gemis, dat hij alleen dragen moest.... Niemand had hij, die met hem mee leed, met hem mee droeg.... Niemand, wien hij zijn leed kon klagen; niemand, die met hem over zijn groot verlies sprak.... Het drukte op hem, alsof zijn hoofd werd neergebogen — onbeweeglijk lag hij daar geknield, terwijl langzaam groote tranen onder zijn oogleden vandaan drupten.

Om Moeder — die niet meer bij hem was....

Moeder was nu in den hemel, en langzaam verhieven zijn gedachten zich daarheen.... Bij den Heiland....

Toen begon Ab te bidden....

Met verwarde woorden — stamelend....

Maar met in zijn hart het groot verlangen naar troost, dien hij wist, dat de Heere Jezus hem geven kon....

Den volgenden morgen wekte hem het geratel van den ankerketting, die opgewonden werd.

Hij ging overeind zitten — en meteen wist hij, dat ze dien dag naar Vessem gingen varen. Wist hij ook weer van den vorigen avond....

Het duurde wat langer dan gewoon, eer hij gekleed in de kajuit kwam, en toen was er niets aan hem te bespeuren.

„Goeien morgen,” groette hij zijn zuster, die brood stond te snijden.

„Goeien morgen, Ab,” groette ze terug. „Krijn had gezegd, dat we je zouden laten uitslapen, omdat je misschien wat moe was van gister.”

„Aardig van hem! Is ie aan dek?”

„Ja.”

„Ik werd wakker van den ankerketting — gaan we gauw?”

„Met 'n paar minuten — de sleepboot ligt er al voor.”

Door de raampjes keek Ab naar buiten — het was reeds druk in de haven. Er hing een lichte nevel, waardoor de gevels van de pakhuizen langs de kade slechts wazig waren te zien, maar wanneer die optrok, beloofde alles een mooien dag.

Anna zag naar hem — ze vroeg zich af, of de jongen geen èrg er in had, waarheen de reis dit keer ging....

„Krijn zegt, dat we misschien vanavond al in Vessem zijn kunnen,” probeerde ze zijn aandacht daar op te vestigen.

Ab keerde zich om.

„O ja?” zei hij, en, dadelijk daarop: „Zal ik nog even aan dek gaan helpen, of eten we direct?”

„Blijf maar — ik denk niet dat er meer wat voor je te doen valt, en het brood is haast klaar,” antwoordde de vrouw — ze had moeite, haar teleurstelling te verbergen, nu haar broer zoo heelemaal niet scheen te bedenken, wat het was, dat ze nu, voor 't eerst na Moeders dood, weer in hun geboorteplaats kwamen.

Zou ze hem rechtstreeks er over spreken? overlegde ze. Of maar niet? Ab was zoo onberekenbaar, zoo stug.... Nee, als ze eens beter de gelegenheid had misschien: nu konden de mannen ieder oogenblik binnenkomen.

En Ab dacht: „Waarom zègt ze nu niets? Waarom praat ze er nu niet over? Over Moeder — onze Moeder?”

Hij was naar de tafel getreden en speelde verstrooid met een tafelmesje....

„Zoo — al wakker?” Dat was Krijn, die binnenkwam. „We hebben je maar eens laten uitslapen....”

„Anna zei het,” zei Ab. „Zijn jullie klaar op dek?”

„Ja — bijna. Ik kwam zeggen, dat we nog even wachten met eten, vrouw. We varen zóó....”

Meteen ging hij weer naar dek terug, waar ze hem kommando's hoorden roepen naar Koos. Er kwam beweging in het schip. Ab liep de dekhut uit, om te kijken....

'n Paar stooten op de stoomfluit van het sleepbootje — daar gleden ze langzaam tusschen de andere schepen door, de rivier op Naar Vessem.

Het kwam uit, zooals Krijn 's morgens gezegd had. Laat in den namiddag kwam, langzaam oprijzend aan den gezichtseinder en al grooter wordend, de oude, bekende Vessemer toren in zicht, en toen de schemering in duisternis begon over te gaan, lieten ze het anker vallen

De „Eendracht” lag op stroom voor het oude stadje — den volgenden morgen zouden ze worden gescht en ligplaats kiezen in de kleine binnenhaven.

„Licht dat we een goede week hier blijven,” zei Krijn. Hij stond op het achterschip en keek de duistere rivier over, waarboven de lucht donkerde, bezaaid met twinkelende sterren.

Koos was vóórop bezig: je hoorde hem rumoeren met sloopstuij in den stillen avond, en waar Ab was, wist Krijn niet. Anna had zoeven het kind naar bed gebracht; in de hutdeur geleund, stond ze vlak bij haar man.

„Dan ga ik naar Moeders graf,” zei ze zacht, in antwoord op de opmerking van den schipper. „Ga je mee, Krijn?”

„Ja zeker. En Ab zullen we ook meenemen, als hij wil.”

„Dat wil Ab natuurlijk” Terwijl ze het antwoordde, alsof ze haar broer er mee verdedigen moest, dacht de schipperin aan 's morgens, aan Ab's zwijgen, toen zij hoopte, dat hij gesproken zou hebben.

„Praat jij er met hem over,” besliste Krijn, „dat is beter, dan wanneer ik het doe.”

„Goed.”

Ze bleven zwijgend staan — de geluiden op het voorschip verminderden; Koos scheen klaar te zijn. Hij kwam langs [het gangboord naar achter, met de bedoeling, naar binnen te gaan, maar toen hij den schipper en de vrouw

daar beiden trof, bleef hij óók buiten Hij praatte wat over het werk; vroeg, wat er den volgenden dag moest worden gedaan. Van Oosten vertelde het hem — en op een gegeven oogenblik zei hij: „Bij dát karweitje kan Ab je wel helpen.”

„Waar is Ab toch?” vroeg Anna. Ze had staan mijmeren, en met een half oor maar geluisterd naar wat haar man met den knecht besprak; nu ze den naam van haar broer weer hoorde noemen, viel het haar ineens op, dat hij al een poosje niet te zien was.

„Naar kool, denk ik,” zei Koos. „Hij was tenminste van plan, vroeg te gaan.”

„Dan had ie wel eens g'n nacht kunnen zeggen,” bromde de schipper. „Afiijn”

Krijn wilde er zich niet druk om maken; het ging in den laatsten tijd tamelijk eensgezind met Ab en om dan kwestie te maken om een kleinigheid als déze Hoewel: aardig was het niet. Waarom dééd zoo'n jongen nu zoiets?

En in z'n kooi lag Ab — alléén

Niemand, die met hem gesproken had over morgen; over Moeders huisje en Moeders graf Ze práátten er eenvoudig niet over met hem — misschien dàchten ze er niet eens aan Och, per slot misten ze Moeder wel niet zóó als hij Zij hadden hun eigen gedoe; Anna was al lang het huis uit geweest; voor hèm was het verlies ook véél erger Hij was alléén overgeschoten; aan boord genomen, omdat Moeder het voor hem had gevraagd. Dan zou hij alléén wel gaan, morgen

Nu kwamen ze van dek binnen, hoorde hij. Er kwam iemand naar zijn hokje — hij luisterde Ja, toch, daar was Anna's stem.

„Ben je op bed, Ab? Slaap je?”

„Ja, ik ben hier,” riep hij terug. „Ik had geen zin, om op te blijven”

Een oogenblik dacht de vrouw er over, naar hem toe te gaan, met hem te praten — ze aarzelde en stak de hand uit naar den deurknop.

„Scheelt je iets?” vroeg ze, en wachtte.

„Niks hoor!” kwam het antwoord. „Alleen erg veel slaap. — Welterusten.”

Toen trok ze haar hand terug — en keerde zich langzaam af.

VII.

IN MOEDERS STAD.

Niet lang lag de „Eendracht” in de haven, den volgenden morgen, of Ab stapte de loopplank over naar de kade.

Koos was alleen aan dek, en die vroeg niets.

„Ik ga even de stad in,” gaf Ab hem toch uitleg, „er is aan boord zeker niets voor me te doen direct?”

Hij wachtte geen antwoord af, verdween dadelijk in een zijstraat, die van de haven dieper de stad in voerde. De knecht zag hem peinzend na: die jongen was moeilijk te begrijpen. Er waren oogenblikken, dat je er vast van overtuigd was, dat ie snakte naar mededeelzaamheid en zwaar droeg aan z'n verborgen leed; andere keeren leek het wel, alsof geen gedachte en geen herinnering aan wat geweest was in hem leefde, en niets hem bezighield buiten de dingen van vandaag.

Koos schudde het hoofd: „Een eigenaardige jongen, tòch in den grond geen kwade kerel,” was zijn slotsom, en daarmee keerde hij naar zijn werk terug.

Ab had intusschen met den stap van iemand, die een van-te-voren-overlegd plan uitvoert, zijn weg vervolgd. Hij liep door de hem zoo goed bekende straten en stegen:

met een lichte verwondering overlegend, dat het hem allemaal zóó vertrouwd was, als was hij heel niet weg geweest.

Dáár had je het gebouw van de school, en dáárheen ging je naar den watertoren. Hij sloeg linksaf — liep in de richting van den wal. Eerst naar huis, wilde hij — naar Moeders huis Hij lette, in zijn gedachten verdiept, door zijn verlangen in beslag genomen, er niet op, dat hij ook kennissen tegenkwam, en zoo verwonderde het hem eenigszins, toen plotseling een bekende stem hem tegenhield: „Hallo; Ab! Jij weer hier?”

Het was Freek de Koster, die naar hem toe kwam en belangstellend naar allerlei te vragen begon. Waar Ab geweest was, en hoe het hem beviel aan boord, en hoe het er uit zag op een schip Freek zou dat dolgraag eens gezien hebben, en hij hoopte half, dat z'n weergevonden kameraad zeggen zou: „Kom dan es een keer kijken.”

Maar daar had Ab geen erg in — en al had hij dat gehad Hoe eer hoe liever wilde hij van Freek af zijn, die hem stoorde in zijn gang Want langs Moeders huis en naar Moeders graf ging hij alléén — niemand mocht daarvan weten

Freek had daar niet de minste erg in, praatte al door

„Waar moet je heen?” vroeg Ab eensklaps.

„Ik? O, naar Meulink, op de Lijnhaven, je weet wel.”

„Dan moet ik net den anderen kant op,” zei Ab. „Het ga je goed.”

Freek keek een beetje verbluft; het kwam er ook zoo onverwacht en zoo kortaf uit.

„Zie ik je nog?” vroeg hij, den ander tegenhoudend, die zich reeds wilde verwijderen.

„Allicht,” zei Ab. „We blijven hier nog 'n dag of tien. Bonjour,” en nu liep hij werkelijk door. Freek floot een

paar noten tusschen de tanden, haalde de schouders op en vervolgde zijn weg naar Meulink.

„Ziezoo, van dien ben ik af,” mompelde Ab. Hij kwam nu in de buurt van Moeders huisje, — daar had je den hoek al. De straat lag er leeg en stil in den zonnigen morgen — onwillekeurig begon de jongen langzamer te loopen. Niets scheen veranderd: de zon scheen warm op de geel-geschrobde steentjes en op den gewitten muur, die tegenover hun venster liep.... Alleen de gordijntjes waren anders, zag hij plotseling zijn verwachting vervuld — even wit en helder als bij Moeder, maar van een ander patroon.... En er stonden geen geraniums meer achter de vensters, slechts één groote clivia....

Ab voelde iets snoeren in de keel, terwijl hij voorbij liep. Hij probeerde naar binnen te kijken, maar dat lukte niet. Het straatje was tamelijk kort, al gauw stond hij op het pleintje, waarop het uitkwam.

En toen sloeg hij den weg in naar het kerkhof. Dat lag buiten de poort — en er liepen niet veel menschen die richting uit.

De laatste maal, dat hij hier was geweest, had hij in het volgrijtuig gezeten, dat vlak achter de sombere rouwkoets reed.

De weg had hem eindeloos lang geschenen en toch was ze nog te spoedig afgelegd geweest.

Nu was hij veel eerder aan z'n doel. Daar was het hek van het kerkhof. Hij huiverde, toen hij er door trad, en het was hem, alsof nog grootere stilte hem omving dan zooeven reeds op den eenzamen weg.

Hij behoefde niet te zoeken: de plaats, waar Moeder begraven lag, was hem als in het geheugen gebrand.

Tusschen de grasvelden, waar der dooden laatste rustplaats was, stond een man — Ab keek naar hem. Hij was bezig een graf te delven. Regelmatig vlogen de donkere aardkluiten van zijn spa, vielen dan op den graf-

rand, waar ze langzamerhand groeiden tot een lagen wal.

De man zag op naar den eenzamen jongen, die in den morgen reeds het kerkhof bezocht, maar hij zei niets. In de boomen was vogelgefluit, en een citroen-gele vlinder fladderde van bloem naar bloem.

Dáár was het....

Ab bleef staan, onbeweeglijk....

Op Moeders graf lag een steen, nog nieuw.

„Rustplaats van Jantina Voest,
weduwe van Jacobus Brasser,
geb. 21 Mei 1859,
gest. 15 Oct. 1925”

las hij, en daaronder:

„Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven, van nu aan”.

Lang stond hij daar en staarde naar den steen, naar de woorden — hoè lang, wist hij zelf niet. In de stilte droeg de wind klokslagen vanuit de stad naar hem over. Die herinnerden hem er aan, dat hij terug moest, naar boord....

De grafdelver was klaargekomen met zijn werk; hij stapte, de spa op den schouder, naar den uitgang, waar hij tegelijk met Ab kwam....

„Wat ziet die jongen bleek,” mompelde hij, maar het strakke gelaat van Ab weerhield hem er van, één woord te zeggen. Hij keek den jongen na, hoe hij daar langs den weg liep naar de stad, en stapte toen z'n huisje binnen....

„Nu weet ik het,” zei hij opeens halfluid, „dat is Brasser z'n jongen — ja, die is het.” En tevreden, nu hij dat had vastgesteld, bergde hij z'n gereedschap op.

Ab had niet kunnen besluiten, regelrecht naar boord te gaan. Hij voelde zich nu nog méér alleen staan dan eerst, en onwillekeurig was hij weer de richting ingeslagen van z'n vroegere straat.... En daar — daar had vrouw Hentink hem gezien. En ze had hem binnengehaald — was gaan praten en vragen.

In z'n behoefte, om met iemand te spreken over wat hem zoo geheel vervulde, was Ab toeschietelijker geweest dan anders.

„Ik heb vanmorgen al eerder gedacht, dat ik je zag,” zei vrouw Hentink, en Ab vertelde:

„'k Was al eens langs gekomen, vóór u me binnen riep.”

„Dat meende ik al,“ zei het oudje, maar toen ze vroeg, waar hij dan dien tusschentijd was geweest, ontweek de jongen een rechtstreeksch antwoord: zijn gang naar Moeders graf was zijn geheim.

Hij vertelde wat van het leven aan boord, van z'n varen, van Rotterdam en Amsterdam en Antwerpen — en het was vrouw Hentink, die hem moest opmerkzaam maken op den tijd.

„Je moet nog eens weerkomen, Ab,“ noodigde ze, „en Anna moet ook eens komen.“

„'k Zal 't zeggen,“ beloofde de jongen, toen hij weging. „Buurvrouw was heel aardig geweest,“ overpeinsde hij, dankbaar.

Op de „Eendracht“ werd op hem gewacht.

Anna had het eten reeds opgedaan — opzettelijk had ze gedraald met het roepen van den schipper en zijn knecht, maar eindelijk moest ze wel

Dat die Ab nu ook niet beter om z'n tijd dacht! Net wilde Krijn beginnen te bidden, toen ze, door het hut-raampje, haar broer zag aankomen.

„Daar is-t-ie, man,“ zei ze, en Krijn wachtte, tot Ab, haastig binnengekomen, aanschoof aan de kleine tafel.

Toen bad Krijn

Zwijgend begonnen ze te eten: niemand vroeg wat aan Ab, en zelf gaf hij geen uitleg van z'n laat-komen. Het zwijgen werd drukkend, en toen probeerde Koos het te breken, door een gesprek te beginnen over het werk. Maar dat lukte niet al te best — de schipper gaf hem kort de noodige inlichtingen, en zweeg dan weer.

Ab keek tersluiks naar hem. Zou Krijn kwaad zijn? Nee — dat was het niet, zag hij wel. Dan stonden z'n oogen heel anders, en was er een rimpel boven z'n forschen neus. En over het werk kon het evenmin zijn, dat hij zat te piekeren, dat had Ab wel gehoord aan het praten met Koos van zoeven.

„Ben je de stad in geweest, Ab?” wendde zijn zwager zich eensklaps tot hem. De toon was niet onvriendelijk of barsch — en Ab, verwonderd, antwoordde: „Ja.”

„Zeker ouwe kennissen opgezocht?” veronderstelde Anna. Zij kon het best plaatsen, dat haar broer dien morgen het werk min of meer aan de anderen overgelaten had. Het was wel niet heelemaal in den haak, had ze haar man toegegeven, toen die er met haar over begonnen was, maar och — 't was immers héél goed te begrijpen van den jongen!

„Ik kwam Freek de Koster tegen,” vertelde Ab, „en ik heb vrouw Hentink gesproken. Of jij eens áán komt, vroeg ze.”

„Hoe zag je ze?” Anna legde haar vork neer en keek met spanning naar haar broer.

„Ik liep langs — toen riep ze me binnen,” verklaarde Ab. Meteen schepte hij wat aardappels op zijn bord, alsof hij dit gesprek liever niet doorzette. Anna bemerkte het: „Om Koos, zeker,” dacht ze. Toch was Ab naar hun vroegere straat geweest — overlegde ze, en ze was er blij om. Zèlf kon ze niet weg, 's middags — ze had plan gemaakt, den volgenden dag naar het kerkhof te gaan, en dan zou ze Ab meenemen.

„Er is vanmiddag niet veel voor je te doen, jongen,” zei Krijn. „Heb je zin, om met me mee te gaan naar Van der Pluym?”

„Moet je daar voor zaken wezen, man?”

„Ja — liefst vóór vieren.”

„Ik blijf liever hier,” vond Ab. Hij wist zelf niet, waarom hij dat zei; het was er uit, eer hij er erg in had.

„Ook goed,” antwoordde de schipper, maar zijn vrouw hoorde wel aan de manier, waarop het gezegd werd, dat Ab's weigering hem stak. Het was aardiger geweest, als de jongen het aanbod had aangenomen. Maar Krijn sprak er met geen woord verder over, en toen hij gelezen en

gedankt had, verdween hij in de kajuit, om zich wat op te knappen, eer hij naar het kantoor ging.

Ab speelde met Jantina; ze deden krijgertje aan dek, en lachend keek de schipper er een oogenblik naar, toen hij wegging. 't Was misschien voor zusje nog wèl zoo prettig, dat Ab bleef....

Maar heel lang duurde dat spelen niet.

Freek de Koster had blijkbaar aan een paar andere kornuiten verteld, dat hij Ab ontmoet had, en nu kwamen ze met z'n drieën naar de haven.

Kijk, daar lag de „Eendracht” en, zie je wel, Ab was aan dek.

„Hallo! Hallo!” riepen ze naar hem.

De jongen staakte zijn spel en keek op.

„Ha, jongens!” schreeuwde hij terug. Die kwamen om hem!

„Hoor eens!” wenkte Piet Veenman, „hoor eens!”

„Ja, wat is er?”

„Kom je mee spelen? Met z'n vieren?”

„Best!” en geen twee minuten later was Ab aan den kant met z'n oude kameraden in druk gesprek. Natuurlijk gingen ze er met z'n vieren op uit — maar waarheen?

„Naar buiten,” stelde Piet voor, „naar de rivier.”

„Och, wat heb je dáár?” vond Ab. „Laten we liever in de stad blijven.”

„Kijk, ze draaien de sluis open,” wees Jan Meyers, „er moet zeker een schip uit!”

„Nou, wat zou dat?”

„Ik zou er ook wel uit willen,” begon Freek. Hij had al den heelen morgen met het plan geloopt, dien middag te gaan varen. Dat kon nu prachtig, als Ab maar wou!

„Ga dan, jò,” lachte Piet, die best begreep, waar de ander heen wilde.

„Heb jij 'n roeiboort?” kaatste Freek terug, en Jan zei:

„Dáár!” Meteen wees hij op het schuitje, dat bij de „Eendracht” hoorde en achter het schip lag.

„Mogen we dat?” De drie jongens keken vol verwachting naar Ab, en die — met een zeker gevoel van trots — zei: „Best hoor, dat vindt m'n zuster best goed.”

„Nou dan,” drong Freek aan, „dan gáán we.”

Ab dacht er een oogenblik aan, het eerst te gaan vragen — maar och, dat was immers niet noodig. Hij ging de jongens vóór, sprong in de boot. Onmiddellijk volgden de anderen.

Koos kwam naar het achterdek geloopt. „Waar moet dat heen?” vroeg hij. „Weet de schipper er van, Ab?”

Ab maakte juist het touw los, waar het bootje mee verbonden was aan het schip. Hij keek op.

„Die is immers niet aan boord,” zei hij. „Maar 't mag best”

„Als jullie een ongeluk krijgt!”

„Geen nood, hoor!” Meteen greep Ab een bootshaakje en zette af tegen het schip. De roeiboot maakte een halven draai

„Zie je wel!” waarschuwde Koos nog. Hij had de jongens graag tegengehouden, als hij niet bedacht had, dat Ab dan wie weet hoe stug zou wezen den heelen dag verder — en per slot: ze zouden wel in de haven blijven

Dat bleek echter anders: niet zoodra waren de sluizen open, of de jongens roeiden naar buiten.

Fijn was het! De boot was stevig en breed; daardoor lag ze tamelijk vast op het water, maar daardoor roeide ze zwaar ook. Hard opschieten deden ze tenminste niet — en toen ze, de haven uit en achter de kribben vandaan, op de rivier kwamen, werd dat nog minder.

„Laten we naar den overkant roeien,” stelde Freek voor. Hij zat aan den kop als „uitkijk”, en had de leiding genomen.

„Da's te ver!“ meende Ab — hij wilde niet graag wéér laat thuis zijn.

„Och kom,“ beweerde Jan, „we hoeven er niet lang te blijven; we gaan zóó weer terug.“

„Vooruit dan,“ besliste Piet. Die zat aan een riem, naast Jan Meyers. Ze roeiden aardig gelijkmatig, en de boot schoot beter op, dan ze verwacht hadden. Maar ze lieten er te laat op, dat dat kwam, doordat ze met den stroom mee roeiden — ze bereikten de overzijde een flink stuk beneden hun punt van uitgang. En van dadelijk teruggaan kwam niets. Eerst moest er gerust worden — toen togen ze de uiterwaarden in „op onderzoekingstocht“ — en het was tamelijk ver in den namiddag, eer ze weer aan de riemen zaten voor de terugvaart. Die viel tegen.

Want nú was er geen sprake van, dat ze schuin mèt den stroom zouden kunnen roeien: dan waren ze véél te ver beneden Vessem aan wal gekomen. Ze moesten tegen stroom òp: een geweldig karwei. Het leek wel, of ze haast niet opschoten....

„Nu zitten we al een kwartier tegenover dien boom daar,“ zuchtte Piet, een olm aan den oever wijzend.

„Klets niet — roei!“ snauwde Ab.

Hij kwam vast te laat — en hij begon de verantwoordelijkheid voor de boot te voelen.

„Nou zeg, bedaar!” gaf Piet prompt terug. Hij was niet van plan, iets af te wachten. Gelukkig wist Freek verderen woordenstrijd te voorkomen:

„Als we flink roelen, komen we er wel,” leidde hij af.... „Zie maar, die boom komt achter.”

De roelers spanden zich in — het zweet parelde op hun voorhoofd. Geregeld wisselden de jongens elkaar af — maar snel kwamen ze niet vooruit.

„Ik wou, dat er een schip ons sleepte,” zuchtte Piet. „Doen ze dat wel eens, Ab?”

„Ze zullen je aan zien komen! Dan hadden ze wie weet hoeveel achter zich!”

„Dan roeien, jongens, roeien!” Piet maakte er een grap van: galeislaven waren ze, en de galei was in gevaarlijke wateren.

Ab lachte niet: het werd later en later....

Toch schoten ze op — ze waren nu over het midden van de rivier heen, waar de stroom het sterkst was: je kon het merken aan het roeien. Toch zouden ze niet vlak voor den haven-ingang komen, berekende hij — en dat viel hem tegen.

„De krib!” riep Freek. Als ze dáár achter waren, was het zwaarste gebeurd. Dan kwam de boot in betrekkelijk stilstaand water....

„Vooruit, jongens!”

Ze spanden al hun krachten in — mooi zoo! Langzaam gleed hun schuitje achter den langen, bazaltsteenen dam.

„Nu naar den kant,” beval Freek. Die scheen het kommando op zich genomen te hebben. Dit keer echter kwam Ab er tegen op.

„Ben je heelemaal....!” viel hij uit. „We moeten de boot in de haven brengen!”

„Da's waar,” viel Jan hem bij, en Piet scheen de

billijkheid van dien eisch eveneens in te zien. Toch zweeg hij.

„Als jullie er de kans toe zien! Ik ben doodmoe,” verklaarde Freek.

„Da’s flauw!” stoof Ab op. Stel je voor, dat de boot buiten moest blijven!

„Ik kàn niet meer,” herhaalde Freek — „en jij, Jan?”

„Als ’t niet kàn, dan kàn het niet,” zei die, en Ab mocht praten, wat hij wilde: de jongens waren te moe, om de boot om de krib heen te roeien en dan te probeeren, de haven te bereiken.

„We gaan met je mee, om het je zwager te vertellen,” boden ze aan, toen de boot aan den buitenberm gemeerd lag, maar Ab, nijdig, weerde af: „Hoeft niet — dat kan ’k alleen wel.”

„Ook goed,” zeiden de anderen. Ze vonden het vervelend, dat het nu zoo geloopt was, al hoefde Ab daarom nog niet direct nijdig te wezen. Als je nou toch niet meer kàn....

Ze brachten hem niet eens tot aan het schip — het laatste stuk moest hij alleen gaan, en dat droeg er niet toe bij, z’n stemming te verbeteren.

„Waar is de boot?” was het eerste, dat Krijn vroeg, toen de jongen de loopplank over stapte.

Hij had, bij zijn terugkomst, onmiddellijk de boot gemist, en er Koos naar gevraagd. Dat Ab er mee weg was, vond hij per slot niet zóó erg — maar nu kwam me de jongen daar doodgemoedereerd de plank over, of ie was wezen wandelen in plaats van varen....

„Die ligt buiten,” zei Ab — en met een paar woorden vertelde hij.

„Je mòet ook niet de rivier op,” zei Krijn, „dat kunnen jullie jongens niet. En je hadt eerst wel eens kunnen vragen òòk....”

„Je was er niet....”

„Anna toch. — Maar meneer neemt de boot maar, en brengt hem dan niet eens terug. Nu kan Koos er op uit, om hem te halen, want vannacht 'em buiten laten, dat gaat niet....”

„Ik zal wel met Koos meegaan,” zei Ab, stug.

„Dat dient wel — dacht je, dat ik den knecht in den donker zou laten zóeken?” De houding van den jongen prikkelde Van Oosten, en z'n toon was verre van vriendelijk, toen hij doorging:

„En in 't vervolg vráág je eerst, begrépen?”

„Je mag hier niks,” barstte Ab opeens los. „Zoo'n onnoozel middagje roelen niet eens. Net of ik er niet voor wèrk....”

„Hè?” De schipper was tè verbaasd, dan dat hij een ander antwoord vinden kon, en de jongen — opgewonden — gooide er uit:

„Ja — hè! Ik krijg nooit een cent, en als je de boot 'es neemt, dan moet je hooren wat er zwaait, als je thuis komt!”

Het duurde een oogenblik, eer goed tot den schipper was doorgedrongen, wat Ab gezegd had — toen greep hij hem met z'n forsche hand bij den schouder, dat die pijn er van deed, en dreunde: „Ga uit m'n oogen, kerel, anders....”

Hij stootte den jongen van zich af, dat deze over dek rolde.... Verschrikt kwam Anna kijken....

Ab krabbelde overeind....

„Eerst de boot halen, met Koos,” beval de schipper, en in z'n zware stem was dreiging. „Vooruit.”

De jongen durfde niet weerspreken — hij voelde, dat z'n zwager aan het eind van z'n geduld was, en toen Koos, die het laatste deel van de scène had bijgewoond, hem wenkte: „Kom mee”, volgde hij, zonder een woord te spreken.

Snel verdwenen ze samen in de vallende duisternis....

Het was laat, eer ze terugkwamen. Eerst het eind loopen naar de plek, waar de roeiboot gemeerd lag, toen òm de krib heen, de rivier op naar de haven....

Het was nog een gelukje, dat de sluisdeuren openstonden om te spuien, anders hadden ze òf lang kunnen wachten òf, wie weet, de boot tòch nog buiten moeten laten, al zou ze dan wel wat dichter bij gelegen hebben dan eerst.

Koos had onderweg geprobeerd, Ab aan 't praten te krijgen, maar hij had zulke korte antwoorden gekregen, dat hij bij zichzelf gedacht had: „Ook goed, dan moet je maar in je eigen sop gaar koken.”

Toen ze weer aan boord kwamen, was de driftbui van den schipper voorbij. Hij zat rustig in de kajuit met z'n pijp en een krant, die hij in de stad gekocht had. Z'n vrouw, tegenover hem, naaide. Beiden zwegen.

Ze hadden een lang gesprek gehad over Ab. — Anna had voor haar broer gepleit, al kon ze hem niet in alles verdedigen. Ze hoopte in stilte, dat Ab, als hij terugkwam, de minste zou willen zijn en aan Krijn zou zeggen, dat het gebeurde hem speet.... Dàn was de schipper wel zóó, dat hij vergeven en vergeten kon....

Ze had, na hun gesprek, geprobeerd de stemming wat opgewekter te krijgen, en had de radio aangezet.

Heel kort luisterde haar man, toen zei hij: „Zet af, Anna. M'n hoofd staat er niet naar.” Ze deed het — och, het was best te begrijpen, dat Krijn last had van Ab z'n optreden. Vooral dat verwijt: „Ik krijg nooit een cent,” had hem diep gegriefd. Alsof Ab tot hen in de verhouding stond van iemand, die diende om lóón. En.... geredeneerd, alsóf dat zoo was: dan kon de jongen toch immers niet zooveel werk verzetten, dat hij verdiende wat hij ontving.... Koos zelfs — een volslagen knecht — kreeg niet véél meer dan kost en inwoning....

Dáár kwamen stappen de loopplank over. — Anna keek op van haar werk, de schipper bleef doorlezen.

Koos en Ab kwamen binnen.

„Nou, de boot is er,” zei Ab, éér de knecht wat had kunnen zeggen. „Ik ga naar bed. Welterusten.”

En meteen liep hij door naar z'n slaappleats.

Niemand sprak een woord — alleen merkte Anna met schrik op, dat de rimpel zich weer groef tusschen Krijn's oogen. Dat beteekende storm....

„Krijn....” zei ze zacht, en ze legde haar hand op zijn arm. Hij zag haar aan — en met inspanning zich bedwingend, informeerde hij bij Koos, hoe het gegaan was. Die gaf verslag — dat brak de spanning eenigszins....

„'t Is in orde, Koos,” zei de schipper. „Kom, laten we óók naar kooi gaan.”

„G'nnacht saam,” wenschte Koos, en hij verliet de kajuit.

„Nu zie je,” zei Krijn, toen ze samen waren. „De jongen zet zich overal dwars tegen in....”

„'t Is zwaar,” zuchtte Anna.

„Hij is absoluut niet tevreden aan boord,” ging Krijn door. „Dat merk je aan alles....”

„'t Ging zoo aardig in den laatsten tijd,” voerde zijn vrouw aan.

„Dat dacht ik ook. En dat hij vanmorgen te laat kwam, daar heb ik niets van gezegd, omdat ik dacht....”

„.... Hij was naar Moeders huisje geweest,” vulde Anna aan.

„Ja. Maar ik kan me niet voorstellen, dat hij dan vanmiddag weer zóó deed. Vrouw Hentink heeft ’em zeker toevallig hier of daar gezien.”

„Ik vond....” begon de vrouw weer, maar de schipper liet haar niet uitspreken.

„Dat van dat loon steekt me,” zei hij. „Je kunt echt merken, dat hij met die gedachte al lang heeft rond geloopt, anders had hij dat vanmiddag niet zoo ineens gezegd. Het kwam heel niet in het gesprek te pas....”

Dat was waar. Anna kon het niet tegenspreken, en met een bezwaard hart gingen ze naar bed. Het was een zware verantwoordelijkheid, die Moeder op haar schouders had gelegd....

Den volgenden dag was Ab zwijgzaam en stug — hij ontweek de anderen zooveel mogelijk, en toen Anna hem vroeg: „Ga je mee, Ab, naar den wal,” zei hij kort: „Nee — ik blijf liever hier....”

Toch liep hij het schip af, toen Anna weg was gegaan en slenterde in z’n eentje rond....

Hij was immers altijd alléén.... Niemand begreep hem. Om ’n kleinigheid stooft Krijn tegen hem op; als ’n jochie werd hij behandeld! Hij dacht aan Bert Klaassens: die had ’n heel ander leven! Nou ja — dat met die boot wàs vervelend, toegegeven; maar zooals Krijn deed....

’t Was wel goed, dat hij nu eens gezegd had van dat geld.... Ja, Bert moest hij nog terugbetalen; dat duurde al flink lang.

Toch dook óók in z’n denken op de overweging, dat z’n zwager en zuster niet heelemáál ongelijk hadden — ze zorgden toch voor hem.... „Omdat ze ’t Moeder

hebben beloofd," overlegde hij, en duwde daarmee den eisch van dankbaarheid weg, „anders...."

Moeder!

Anna was bepaald naar vrouw Hentink — zou ze nog verder gaan? Hij wist het niet — en vragen zou hij het zèker niet. Met hèn spraken ze er immers ook niet over....

En toen, aan tafel, Anna vertelde van haar bezoek bij buurvrouw, en hoe het ongemerkt laat geworden was, zoodat ze zich had moeten haasten, om weer bijtijds aan boord terug te zijn en voor 't eten te zorgen, overlegde haar broer in zichzelf: „Naar 't kerkhof is ze niet geweest — dáár denken ze niet aan...."

Het maakte, dat hij zich verder van hen af voelde; alsof hij alleen de herinnering aan wat geweest was levendig hield, en de anderen hun eigen leven leefden, waar Moeder uit weggenomen was en hij buitengesloten werd....

VIII.

BERT OF KOOS?

Langzamerhand was het gebeurde in Vessem vergeten, naar het scheen, en de verhouding weer „gewoon" geworden. Krijn was in 't begin van plan geweest, er met Ab over te praten, en hem onder het oog te brengen, hoe ondankbaar z'n gedrag was — maar den eersten tijd had de drukte overdag hem geen gelegenheid gegeven, en als hij 's avonds zich voornam, Ab apart te nemen, had hij uitgesteld, omdat de houding van den jongen deed vermoeden, dat deze voor een rustig, vertrouwelijk gesprek nog niet toegankelijk zou zijn.

En Anna had gezegd: „Met hardheid winnen we niets, man — dan gaat hij er nog meer tegen in...."

Zoo was van uitstel afstel gekomen — hoe verder dat hatelijk voorval achter hen kwam te liggen, hoe moeilijker Krijn het vond, er over te spreken.

Ab vermeed zooveel mogelijk, nieuwe aanleiding te geven tot ongenoegen. Of dat was uit berouw of om een andere reden — daar konden ze geen helderheid over krijgen. Anna hoopte, dat haar broer tot het inzicht zou komen, hoe verkeerd zijn gedrag eigenlijk was.... Ze trachtte hem zooveel mogelijk te laten voelen, dat heusch niet alleen haar belofte aan Moeder haar aanzette, om voor hem te doen wát ze deed; dat ook haar zusterleefde, ondanks alles, haar dreef....

Maar Ab scheen het niet op te merken, en als ze niet in het gebed kracht had gevonden, om door te blijven gaan, zou het haar te zwaar zijn geworden.

Gelukkig wist ze niet alles, wat Ab soms overlegde in de uren, dat z'n wrevel weer opkwam en hij zichzelf zag als de gedulde, de jongen, die „gehouden“ werd, omdat ze hem niet durfden wegzenden. Dan ontwierp hij hevige plannen: hij wilde weg, plotseling verdwijnen zonder een spoor achter te laten, en dan probeeren een baan te krijgen bij een ander aan boord.... Liefst op de groote vaart; ook al, omdat hij meende, dat Krijn te veel kennissen bij de binnenschippers had, dan dat hij, Ab, daar veel kans zou hebben, klaar te komen of zich verborgen te houden. En dat laatste moest in ieder geval: het zou hen toch niet meevallen, als hij absoluut onvindbaar bleek....

Soms ook gingen zijn gedachten héél anders.... Dat was, wanneer hij voelde, dat zijn bidden elgenlijk geen bidden meer was; dat je God niet eerlijk vragen kunt, je te helpen, je nabij te zijn, je te zegenen, wanneer je je hart afwendde van je naasten, wanneer je leelijke dingen dacht en wenschte, zooals hij nu deed....

Dan probeerde hij anders te zijn — als hem dát lukte, dàn zou hij weer bidden kunnen. Hij had het getracht —

een, twee keeren, maar z'n stugge stemming was hem de baas gebleven, en al kwamen er geen heftige voorvallen meer, toch voelde Ab zich alléén staan tegenover de anderen Met Jantina was dat niet het geval. De kleine hechte zich hoe langer hoe meer aan „oom Ab” en het was een genot vaak om te zien, hoe de zwijgzame jongen ontdooide, als hij met het kindje speelde. Anna had er haar man meer dan eens op opmerkzaam gemaakt: het was toch een bewijs, dat Ab gevoeliger was, dan je als regel meenen zoudt.

„Dat geloof ik wel,” had Krijn toegegeven, „de kern is wel goed. Alleen — den weg naar zijn hart schijnt hij voor ons gesloten te houden.”

„Tòch wil ik blijven zoeken er naar,” zei Anna — „en ik geloof, dat de Heere ons bidden ééns verhooren zal”

De „Eendracht” was al weer lang op de vaart — de zomer was voorbijgegaan, de herfst kwam. Met regenstroomen en windvlagen. — Laag boven het water dreven de grauwe wolken, als flarden soms gescheurd door de bulderende bulen

Het varen was nu geen genot meer — wie niet beslist aan dek moest zijn, bleef in de kajuit. Ze voeren den Rijn op, diep Duitschland in.

Ab had zich daar altijd veel van voorgesteld; langs den Rijn lagen immers die prachtige bergen, waarvan hij op school had geleerd, met de ruïnes van de roofridder-kasteelen Dat moest schitterend zijn.

Maar het was allemaal grauw buiten, de regen pletste neer op het dek, en de bergtoppen waren verborgen in wolkennevels

Toen ze een groote Rijn-sleepboot voor zich kregen, met sterke schepdraden, omdat de kleinere schroefbootjes onmogelijk met zoo'n zwaren last achter zich tegen den stroom op konden tornen, had hij met belangstelling toe-

gekeken — nu was daar het nieuwtje ook weer af, en Ab was naar binnen gegaan.

Krijn was verkouden: de gure herfst had het hem aangedaan, terwijl hij hoog in den stuurstoel het roer had gehouden. Hij hoestte leelijk, en al probeerde hij te doen, alsof het een kleinigheid was, aan Anna d'r bezorgde gezicht zag Ab wel, dat die er anders over dacht.

Ze zaten samen aan de tafel — buiten stond Koos aan het stuur. Al 'n heele poos; eigenlijk was het meer dan tijd, hem af te lossen, maar Anna had haar man bepraat, wat langer te wachten. Koos vond dat wel goed: het was immers, omdat de schipper zoo leelijk hoestte, anders kwam zoiets niet voor....

Ab had naar een lezing zitten luisteren, die Huizen uitzond — dat was afgeloopen, en er werd radio-muziek aangekondigd. Ineens stond de jongen op, ging zwijgend naar buiten. In de dekhut hoorden ze hem nog even scharrelen, alsof hij iets zocht — toen klapte de deur naar dek.

„Wat gaat die doen?” keek Anna verwonderd haar man aan. Krijn begreep het evenmin — tot na een minuut of wat Koos binnenkwam, koud en nat.

„Hoe gaat het, schipper?” informeerde hij.

Krijn ging op die vraag niet in: „Heb je het roer gelaten?” vroeg hij terug, meteen opstaand, om naar dek te gaan.

„Ab heeft het....” en toen Koos zag, dat ze hem verbaasd aankeken, legde hij uit: „Die kwam me aflossen. Hij zei, dat ù beter binnen kon blijven.”

„De jongen kan toch niet zoo'n groot schip....” begon Van Oosten, en de knecht viel hem in de rede: „Dat heb ik óók gezegd, maar ik meende, dat u er van wist. En — nou, het gaat wel, hoor!”

Ja, het ging wel — het was zwaarder, dan Ab had gedacht, maar het ging wel....

Koos kwam hem na 'n uur zeggen, dat hij naar binnen zou; hij nam het weer over. —

„Dàt was aardig van je, Ab,” zei Anna, toen haar broer van z'n post terugkwam. „Nu kan Krijn binnen blijven, tot we voor anker gaan, en dàn vanzelf óók”

„'t Was weer es wat anders,” trachtte Ab over haar dank heen te praten, „en 't viel best mee.”

Meer sprak hij er niet over — toch, al wilde hij dat niet toonen, had hij een voldaan gevoel over zich

De verkoudheid van den schipper was niet erger geworden — met 'n dag of twee was Van Oosten heelemaal opgeknapt.

„Doordat ik binnen heb kunnen blijven en het uitvieren,” zei hij, met opzet dat Ab het hoorde. „Dat was prachtig, want dien keer was het juist zoo bar guur”

„Oome Ab lief,” babbelde Jantina, die een brokje van een gesprek tusschen haar ouders had opgevangen.

„Zoo, kleine kleuter, vin' je dat!” schaterde Ab. Hij hief haar hoog op in zijn sterke armen en zette haar toen op z'n schouder.

„Pas op!” waarschuwde Anna, „ze stoot haar hoofdje!”

„Dan dalen we!” besliste Ab. Met een zwaai zette hij het meisje neer, knielde zelf naast haar op den grond en begon met haar te spelen

„Coblentz!” werd buiten geschreeuwd.

„O — de brug!”

Ze moesten de schipbrug passeeren, die bij Coblentz de Rijn oevers verbindt, en Ab ging kijken.

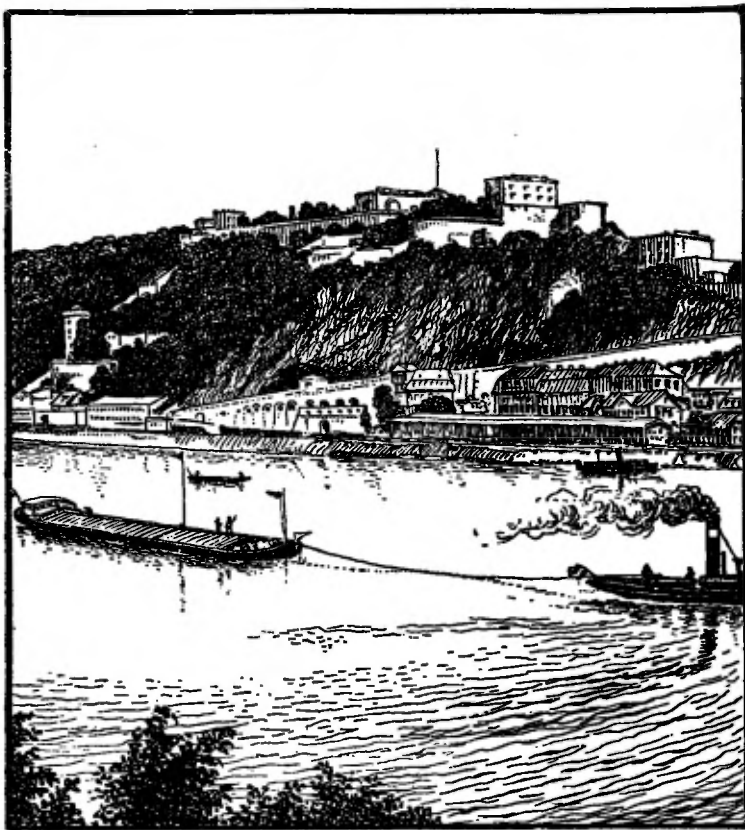
„Da's Ehrenbreitstein,” wees Krijn hem, „dàár, die vesting op de rots.”

Heel hoog lag de versterking — en met ontzag keek Ab er naar op. Als je die bezet had met je soldaten en kanonnen!

„Wanneer zijn we in Frankfort?” vroeg hij.

„Morgen misschien al wel,” zei Koos.

Dat was het einddoel van deze reis, en Ab hoopte,

EHRENBREITSTEIN

dat ze dan vracht zouden krijgen nòg verder den Rijn op. Maar Krijn dacht er anders over.

„Ik zou nu liever naar Holland gaan,” vond hij. „Daar vaar je het prettigst.... En vooral 's winters vind ik het rustiger „thuis” te zijn.”

„Nou, dat maakt mij weinig uit,” kwam Koos. „Ik heb het aan boord overal naar m'n zin.”

De schipper lachte — hij was met zijn knecht erg ingenomen en vond het prettig, dat die op de „Eendracht” zich zoo thuis voelde.

Ze waren de brug gepasseerd, en de wallen van Ehrenbreitstein verdwenen langzaam achter hen.

Het weer was droog geworden — Ab bleef bij Koos aan dek en luisterde naar de verhalen, die deze deed. Verhalen over den Rijn, oude sagen, die hij op vroegere reizen van andere varengasten had gehoord, en nu oververtelde....

„Is 't allemaal waar?” vroeg Ab en Koos lachte:

„Dat weet ik niet, hoor! Als je 't mooi vindt, is het immers voldoende!”

Dien nacht voeren ze door, en zoo kwam het, dat ze den volgenden avond goed en wel in de Westhaven te Frankfort lagen.

Ze waren bijlange de eenige Hollanders niet, en tot z'n verrassing ontdekte Ab aan den overkant van de haven de „Avontuur”. Dat was 'n toeval!

Toch — meteen begreep hij, dat Bert nu om z'n geld vragen zou, en hij het nu moest teruggeven.

Dat bezorgde hem een paar moeilijke uren, want — hij had geen geld. Hoe kwam hij er aan?

Aan Krijn vragen? Nee, dat ging niet. Vroeger al niet, maar na wat in Vessem was gebeurd, zeker niet. Want al had z'n zwager er nooit meer over gepraat, Ab had uitstekend begrepen, dat die geldkwestie bij Krijn diep zat.

Weer kwam z'n ontevredenheid op over wat hij als kleinering voelde — binnensmonds mopperde hij: „Kòrt houden doen ze je....!”

Doch — dat mopperen hielp niet. Er moest raad worden geschapt, want evengoed als hij de „Avontuur” had gezien, zou Bert de „Eendracht” ontdekt hebben.

Aan Koos vragen — dat leek hem de eenige weg.

Die had het immers in Antwerpen al aangeboden! Toen was Ab daar niet verder op ingegaan; Bert was met de „Avontuur” vertrokken en de nood neep dus niet....

Maar nu....

Alleen — het was, alsof het spel zoo sprak, maar hij kreeg geen kans Koos afzonderlijk te pakken te krijgen.

Ze waren dadelijk met het schip onder de loskraan gekomen — een buitenkansje, waar Krijn hooglijk mee ingenomen was, want in een haven liggen wachten en wachten en nietsdoen, dáar had hij een hekel aan. Koos hielp dapper mee met lossen, het was vermakelijk het brabbeltaaltje te hooren, waarmee hij zich aan de Duitsche bootwerkers trachtte verstaanbaar te maken. Je moest vaak lachen, of je wilde of niet. — Toch ging het bij Ab niet van harte, want voortdurend moest hij denken aan dat geld, en loerde hij op een gelegenheid, er met den knecht over te beginnen.

Ging Krijn nu maar eens even weg! Ab had hem wel weg willen kijken. Daar had schipper Van Oosten natuurlijk heelemaal geen erg in: hij bleef aan dek om toezicht te houden, en maakte af en toe een praatje met Ab. Die praatte mee, in een vaag begrijpen, dat het wel zeer gewenscht was te zorgen, dat de ander geen reden zou hebben over z'n manier van doen te klagen. Stel je voor, dat ie nú iets met Krijn kreeg!

„De „Avontuur” ligt ginds,” wees Krijn, „met je vriend Bert.”

„Ja — ik heb het al gezien,” antwoordde Ab. „Zouden ze lang blijven?”

„Dat weet ik niet — ik hoop van niet. Want, Ab, eerlijk gezegd, vond ik Bert geen ál te besten kameraad voor je.”

„Och....” aarzelde Ab en vlugger ging hij door: „Ik had toen niemand anders, en aardig was Bert toch wèl.”

„Die Klaassens past bij ons niet,” beweerde Krijn. „Ik

zou tenminste graag zien, dat je niet te veel met zijn jongen meeinging."

"Als ie nu komt, kan ik hem immers niet wègsturen," zei Ab. Hij wist, dat Bert vast en zeker komen zou — tegelijk nam hij zich voor, zèlf niet naar de „Avontuur" toe te gaan. Den heelen morgen bleef hij aan boord; Krijn merkte het wel, en meende, dat zijn woorden daar misschien wel toe hadden meegewerkt. Als de jonge Klaassens nu ook niet naar hèn kwam....

Doch dat liep anders....

's Middags had je hem al, en ja — stuur nu eens een landsman weg, als hij in een vreemde haven je opzoeken komt!

„Ga je mee, 'n eind loopen?" vroeg Bert.

„Niks geen zin," zei Ab. „Wat heb je nou met dit weer in 'n stad?"

„Blijf je dan aan boord?"

„Ja — waar anders?"

Bert haalde de schouders op — het viel hem tegen. Hij had er op gerekend, met z'n weergevonden kennis op stap te gaan. Hij had nog 'n paar lul, met wie hij meeinging hier — jonge Duitsche schippers, en het zou leuk zijn geweest, dat groene ventje van de „Eendracht" met hen in aanraking te brengen. Zoo half en half had hij het een van hen al beloofd, toen deze 's morgens bij hen aan boord was geweest.

„Nou — ik kom vanavond nog wel eris hooren," beloofde hij, bij het weggaan. Ab volgde hem de kajuit uit, en nauwelijks stonden ze op 't gangboord, of Bert zei: „En m'n geld? Dat had je al lang moeten sturen."

„Vandaag of morgen krijg je het," beloofde Ab. Meteen keerde hij zich om: „Ik moet naar binnen, ze roepen, geloof ik."

„Raar jôg," mompelde Bert, terwijl hij het schip verliet. „Als hij me vanavond m'n centen maar geeft, anders...."

Nu moest het wel. — Zoodra kwam Krijn niet binnen voor 't eten, of Ab zocht Koos op. Die liep onder een zwaren zak, de plank boog onder hem, en met een zwaai slingerde hij z'n zak van de schouders op de kade. Hij zuchtte van verlichting.

„Luister es even,” zei Ab, dadelijk vlak naast hem.

„Wat is er?” De schippersknecht zag aan den jongen z'n gezicht, dat er iets was, waarover hij in zat.

„Je weet wel...,” begon Ab, „toen in Antwerpen — die centen...”

„O! Heeft Bert er om gevraagd?”

„Ja — hij moet ze vanavond hebben.”

„Zou je er niet liever met den schipper over praten?” stelde Koos voor. „Of met je zuster?”

„Nee, dat kan niet. Jij hebt toch beloofd...”

„Zeker — dat heb ik. Toch is 't andere beter.”

„Nee, vast niet. Toe, help me nou...”

„Goed dan. 'k Zal 't je straks geven...”

Meteen liep Koos weer de plank over, om verder te helpen met lossen.

Ab had het geld, toen Bert dien avond kwam. Een heele geruststelling was dat voor hem, en och — waarom zou hij nu niet met Bert meegaan? Die vroeg het hem, dat de schipper en z'n vrouw het hoorden. Even geloofde Krijn, dat Ab welgeren zou, en scheen te aarzelen.

„Als jullie het goedvinden,” wendde Ab zich toen tot hen, en wat konden ze nu anders? Was Bert er niet bij geweest...

„Kom niet te laat terug,” zei Anna nog, en dat beloofde haar broer. Hij nam zich ook vast voor, die belofte te houden.

„Ik heb nog 'n paar lui,” vertelde Bert hem al gauw, „die gaan ook mee.”

Het bleken leuke kerels te zijn naar Ab's idee, en dat

ze wat moeite hadden om elkaar in een mengsel van Hollandsch en Duitsch te verstaan, was niet zoo erg. Bert kon er al handig mee terecht, en waar het noodig was speelde hij ten behoeve van Ab voor tolk.

Het loopen door de straten verveelde de anderen tamelijk gauw — Ab had nog wel wat rond willen kijken, maar hij was alleen tegen drie, en eer hij het goed en wel begreep, stapten ze een hoekhuis binnen, waar op de deur „Weinstube” stond. 'n Soort kroegje was het....

„Ich bezahl,” zei Ludwig, een der Duitschers, met een poging om zich óók voor Bert en z'n vriend verstaanbaar te maken.

Ze gingen aan een tafeltje zitten, en Ludwig liet voor ieder een karaf wijn komen.

Toch beviel dit Ab niet — nu was hij heelemaal op hun gesprek aangewezen, terwijl buiten, als hij hun praten niet volgen kon, er altijd wel wat te zien geweest was, dat hem afleiding bood. En toen er een kaarten te voorschijn haalde, zei hij tegen Bert: „Ik ga wèg, hoor.”

„Kom jô, wees niet zoo kinderachtig. Speel mee.”

„Ik kan niet kaarten,” bekende Ab, maar dat woord „kinderachtig” hield hem vast. Dát hoefde Bert niet van hem te denken.

„Dan leeren we 't je,” beloofde Bert. „Allo, wie kan nu niet kaarten!”

„Maar ik speel niet om geld,” weerstreefde Ab nog, „als je dat maar weet.”

„Hoèft ook nog niet,” stelde z'n kameraad hem gerust. Als Ab eerst den smaak van het spel te pakken had, kwam het spelen om geld wel vanzelf, overlegde hij in stilte.

Toch kwam het dien avond nog niet zoover, al was Ab's hoofd rooder dan gewoonlijk, van den wijn en de opwinding, toen hij, met Bert samen, den weg zocht naar de Westhaven. Ze dwaalden een beetje — ah! daar had je het station. Dan was de haven niet ver meer.

„Hallo! óók naar boord?“

Koos klampte hen aan — hij had hen op het stationsplein gezien en was door de drukte regelrecht op hen af gestevend.

„Ja,“ zei Bert, „we waren den weg kwijt.“

„Kom mee — ik weet 'em wel.“

„Nù ik ook!“

Bij de Mainbrug namen ze afscheid. Bert moest er over, omdat zij aan den anderen kant van de haven lagen, Koos en Ab sloegen rechtsaf, om langs de loodsen en opslagplaatsen naar hùn boord te gaan.

„Waar hebben jullie gezeten?“ wilde Koos hooren.

„Geloopen — en toen in een café!“

„Hm!“ Het scheen, dat de knecht dat bedenkelijk vond, hij schudde zóó met het hoofd....

„Gééft dat wat?“ zei Ab, een beetje geprikkeld.

„Nee, niks.“

„O zoo!“

„Het néémt wat. — Hoor eens, jongen, dat moest je niet doen. Bert heeft je nu ééns in de penarie gebracht, pas op voor den tweeden keer.“

„Geen nood, hoor!“ Ab probeerde te lachen, maar het klonk vals.

„Jawèl,“ zei Koos. „Jij moèt niet naar een café! Wat doe je er? Ik wed dat jullie gekaart hebben.“

„En wat zou dat dan nog?“ Het klonk uitdagend.

„Dat brengt je op verkeerde wegen, jongen. Je hebt daar geen erg in in het begin, maar op den duur....“

„Hoe weet jij dat? Heb je soms zelf....“

Ineens zweeg Ab — hij voelde, dat hij veel te verging. Als Koos boos werd, had hij gelijk.

„Ik — of een ander. Misschien....“ gaf die ten antwoord, en het was of z'n stem zachter klonk, haast treurig.

„Zóó bedoelde ik het niet,“ wilde Ab het weer goedmaken.

Koos bleef staan.

„Luister eens,” zei hij. „We zijn zóó aan boord, maar eerst wil ik je nog wat zeggen. Jij doet nièt goed. Je gaat tegen alles in. Waarom, dat weet ik niet — maar als je wilde zièn, wat de schipper en z'n vrouw voor je doen! Jij denkt alléén aan je zelf — je meent misschien, dat er niemand zoo slecht behandeld wordt of zoo weinig krijgt als jij.... Over de manier, waarop jezelf optreedt, schijn je voor 't gemak niet te denken....”

„Ik....” begon Ab.

„Nee, laat mij nu uitspreken. Ik geloof wel, dat je in je hart anders bent, dan je je voordoet — zoek dat zelf eens uit. En, Ab — als je nu misschien over die dingen gaat denken, ga er dan óók over bidden.... Kom, nu gaan we naar boord.”

IX.

HEERE, BEHOED ONS!

Zwaar geladen was de „Eendracht” den Rijn afgekomen — het water spoelde hier en daar over het gangboord.

„'n Mooie vracht,” had Krijn gezegd — „'t is een van de laatste van het jaar, maar vast niet een van de minste.”

„Nee,” vond Anna, „dat is zoo. Al hebben we dit jaar, wat het varen betreft, tòch geen klagen.”

„God heeft ons wèl gezegend,” beaamde de schipper. „Dat hééft Hij.”

Ze stonden aan dek: Krijn had het roer en de vrouw was bij hem in den stuurstoel komen staan, om een oogenblikje te praten. Voorop was Koos bezig, de scheeps-lantaarns schoon te maken en te vullen en Jantina zat, op Ab's knie, daarnaar te kijken.

„’n Zoetelaar,” wees de schipper. Van uit den wal roeide een man naar den sleep, z’n bootje had een eigenaardig getimmerte aan den voorstevan: een soort ruime kast en verder was het goed geladen met allerlei levensmiddelen.

„Die komt goed van pas,” vond de schippersvrouw. Ze klom langs het trapje naar beneden en bleef op het achterdek staan. Het roelbootje naderde; de koopman-te-water keek af en toe om, als schatte hij den afstand, die al minder werd. Nu was hij vlak bij.

„Te handelen?” vraag-schreeuwde hij over het water en Anna wenkte met de hand, dat hij komen moest. Ab had Jantina neergezet en was naar het gangboord geloopt. Hij stond met een opgerold touw gereed — even wachten nog . . . Nu!

Het touw slierde door de lucht, viel óver de boot van den zoetelaar heen . . . Die wierp de riemen met een snelle beweging binnen boord, greep tegelijkertijd het touw . . . Mooi dat was beet! Hij stond nu tusschen de roebanken, door forsich inpalmen zijn vaartuigje al dichter bij de „Eendracht” brengend. Dra lagen ze boord aan boord — Ab maakte het eene draad-eind aan de bolders vast, de koopman bevestigde de lijn aan een ring in den kop van zijn bootje.

Hij bleek van alles meegebracht te hebben: aardappelen, groenten, brood, thee, koffie . . .

De schipperin sloeg royaal in en haar man, die zich door Koos had laten aflossen, kwam er ook bij.

„Tabak?”

Ja zeker, die kon hij krijgen! Verschillende soorten zelfs. Krijn kocht een pakje apart voor den knecht, dat deed hij wel meer. Ab keek toe, maar zei niets. Hij palmde het touw in, toen de parlevinker losgooide en weg-roeide, blij met z’n goede zaken.

„Weet je,” zei Krijn, zich naar z’n jongen zwager keerend, „ik kon niets voor je koopen, want rooken,

daar ben je nog te jong voor, en wat anders had de man niet. Maar hier...." Meteen stopte hij Ab een gulden in de hand.

De jongen kleurde fel — een herinnering dook scherp in hem op....

„Dank je wel,” hoorden ze hem zeggen, en meteen liep hij naar het achterdek, waar Koos z'n lantarens nog had staan. Toen die bij hem kwam, vond hij Ab ijverig aan 't poetsen.

„Mooi, dat helpt!” prees hij; maar, zonder op te zien, zei Ab:

„Ik heb geld van m'n zwager gekregen. Ik zal je terug betalen, straks.”

„Poets liever,” probeerde Koos te brommen — toen Ab, verwonderd, hem snel aankeek, voegde hij er bij:

„Houd die paar centen maar — dat gun ik je best. Als je dan maar denkt, om wat ik je in Frankfort gezegd heb.”

Het was Zondag. De „Eendracht” lag op stroom voor anker. 's Zaterdagavond heel laat waren ze stil gaan liggen, op Zondag werd er niet gevaren. De sleepboot was doorgestaan, om nog een haven te bereiken, een paar kilometer verder; ze zou 's Maandags terugkomen, als ze eerst kolen had ingenomen.

„Kunnen we niet in de buurt naar de kerk?” had Anna 's morgens gevraagd, maar Krijn had het hoofd geschud. Nee, dat was niet mogelijk: de naaste kerk was tè ver af.

„Dàn is het toch 'n genot, dat we radio hebben,” be-
tuigde Koos voor den zooveelsten keer, en ze hadden geluisterd en genoten. Het was een zegen dat ze toch niet van de prediking hoefden verstoken te blijven, zooals vroeger zoo dikwijls, wanneer er geen kans was, naar de kerk te gaan. Verder waren ze den heelen dag aan boord

gebleven — en Krijn vond, dat dat in dit geval heel goed was. Want het weer leek hem heel niet. De rivier was gewassen, het water stond haast van dijk tot dijk.... Het was grauw en donker. De lucht was dik, met laaghangende wolken. Tegen den middag begon de wind op te steken — hij werd heftiger en heftiger....

Op het grauwe water krulden witte golfkoppen; af en toe stootte een rukwind tegen het schip, dat de ankerkettingen knarsten.

In dikke droppels kwam de regen; ze pletsten op het dek en op de luiken; ze kletterden tegen de deur van de dekhut en plekten op de raampjes van de kajuit, waarze in lange, grillige strepen langs áfdropen naar omlaag.

Al sterker werd de regen: met strálen viel ze nu.... De schipper opende de dekhut-deur en keek naar buiten; als een gordijn van water hing de regen over de rivier, het uitzicht beperkend binnen korten afstand van het schip....

Met moeite hield hij de deur open tegen den aanwakkerenden wind, en toen hij binnenkwam zei hij:

„Niets gedaan, buiten. 't Is hier héél wat beter....“

Toch was hij niet op z'n gemak — als het tegen den avond niet opklaarde, dan....

Anna ruimde de tafel op: ze had vroeg brood gesneden, om klaar te zijn, als de avondpreek door de radio kwam.

Maar van luisteren kwam niet veel.

De drie manslui moesten aan dek, om alles na te zien.... Druipnat kwamen ze weer binnen: wat gedaan kon worden was gedaan, en toch....

Dan de een, dan de ander liep weer naar buiten....

„Ik blijf aan dek,“ bood Koos aan, maar de schipper wilde daar nog niet van weten. Zoo zaten ze daar en luisterden.... Niets dan de wind en de regen en het klotsend rumoer van de rivier....

Ze probeerden door een gesprek hun aandacht af te

leiden — het lukte niet. De geluiden van buiten hielden hen geboeid....

Al donkerder werd het — in de kajuit was het gele licht van de petroleum-lamp.

„Zou ik zusje naar bed brengen?” vroeg Anna, haar man aanziende.

„Doe dat,” antwoordde deze. Hij wilde zijn bezorgdheid niet toonen, om de anderen niet te verontrusten; daarom liet hij haar begaan. Maar toen zijn vrouw de kleine uitkleedde, zei hij: „Laat ze de onderkleertjes liever aanhouden — dat is zekerder.”

Zonder een woord te spreken, voldeed Anna aan dat verzoek, al werd haar gelaat ernstiger. Ze trok de kleine het nachtponnetje aan óver het onderjurkje, en droeg haar toen naar haar bedje, in de kleine ruimte náást de kajuit.

„Jantina bidden.”

Het kindje zegde haar avondgebedje op, en toen ze bad:

„Heere, houd ook dezen nacht

Weder over mij de wacht”, —

toen bad Moeder mee uit haar angstig hart:

„Ja, Heere, waak dezen nacht over ons. — Blijf bij ons, en bewaar ons in storm en duisternis.”

In de kajuit terug, vond ze daar alleen Ab. Die had zeker op haar gewacht, tenminste, zoodra ze binnenkwam stond hij op.

„De anderen zijn aan dek — ik ga ook even.”

„Goed, Ab.”

Hij verdween. En in de kajuit bleef de vrouw.

O, de angst van dat wachten, dat wachten.... Niets te kunnen doen....

Niets dan de vrees te voelen voor wat komen kon — voor wat de donkere stormnacht brengen kon voor haar kind, haar man, hen allen....

Niets dan te luisteren naar den stroomenden regen en den bulderenden wind....

Niets.... niets....

Op de tafel lagen nog de Bijbeltjes, die gebruikt hadden moeten worden bij de avondpreek. De eenzame vrouw nam het hare, sloeg het open. Ze zocht....

Toen las ze:

„En als hij in het schip gegaan was, zijn Hem Zijne discipelen gevolgd. En ziet, er ontstond een groote onstuimigheid in de zee, alzoo dat het schip van de golven bedekt werd; doch Hij sliep. En Zijne discipelen, bij Hem komende, hebben Hem opgewekt, zeggende: „Heere, behoed ons, wij vergaan!” En hij zeide tot hen: „Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingeloovigen!” Toen stond Hij op en bestrafte de winden en de zee; en daar werd groote stilte”.

Ze staarde peinzend over haar bijbeltje heen — van buiten kwam het rumoer van den angstaanjagenden nacht.

Ze vouwde de handen, en niets anders bad ze dan dit ééne: „Heere, behoed ons! Heere, behoed ons!”

De drie op dek trachtten de duisternis met hun oogen te doorboren. Ze stonden dicht naast elkaar, in de luwte van de roef.

Maar de nacht was pikzwart, en de neerstralende regen verborg zelfs de lichtjes aan den wal. Slechts af en toe onderscheidden ze flauw het opflikkeren daarvan. Het schip rukte aan z'n kettingen — vreeswekkend klonk het watergebeuk tegen den romp.

„We zijn zwaar geladen,” zei de schipper.

„Staat er al niet méér water op het gangboord dan straks?” meende Ab. „Kijk eens....”

„Gelukkig niet,” stelde Koos vast. „We liggen tòch diep genoeg.”

Ze zwegen — toen zei Van Oosten:

„De roeiboet....”

Koos boog zich over boord, achter.... Vaag zag hij de boot, die wild danste op het onstuimige water. Hij greep het touw, waaraan ze vast lag, trok ze dichterbij....

„Een kurkezak!”

Ab had er al een gegrepen: aan het touw liet hij den bal naar beneden, tusschen den scheepswand en de voorplecht van de roeiboet, om den schok te breken.

„Hou vast!” Koos schreeuwde het, vooroverliggend nu, met de hand het boottouw naar achter reikend, waar de schipper het aannam. Toen klauterde de knecht buiten boord.... Hij voelde met de voeten naar de roeibank — ah, daar was ze.... Gelukt! Met een gevoel van dankbare opluchting stond de knecht in de roeiboet, die hij, de handen geklemd aan den scheepsrand, langs zij de „Eendracht” bracht, aan lij. Daar lag ze beter beschut tegen den wind; beter klaár ook, als ze noodig mocht zijn....

„We moesten één van de drie buiten blijven,” stelde hij voor, zoodra hij weer naast de anderen stond. „Ik blijf.”

„Ik ook!” zei de schipper. „Ga jij naar binnen, Ab!”

„Laat mij blijven!” vroeg die, maar Krijn drong aan: „Anna zit alleen....”

Toen ging de jongen....

Het weer werd hoe langer hoe erger — de wind groeide aan tot een storm.

Met volle kracht kwam ze aangieren over de lage landen, over het woelende water — ze pakte het schip en spande de ankerkettingen.... Al wilder werd de rivier....

De „Eendracht” steunde en kraakte.... In het ruim was rumoer.

„De lading verschuift!” Koos zette zijn stem uit, om verstaanbaar te zijn.

„'t Wordt erg!“ gaf de schipper terug. „Als we 't maar houden“

Weer stonden ze en luisterden

Een geweldige windstoot bonkte neer — onmiddellijk begon het schip erger te zwaaien. Met een paar sprongen was Koos bij de lier, waarmee het anker opgewonden werd.

„De ketting vóór is gebroken!“ schreeuwde hij. In de deur, die naar dek leidde, verscheen Anna — de wind pakte haar rokken en liet ze klappen om haar beenen

„Krijn!“

Hij was oogenblikkelijk naast haar.

„We moeten van boord — haal 't kind!“

Kort klonk het, als 'n bevel. De vrouw haastte naar binnen — terwijl Koos reeds in de boot sprong. Hij hield ze zoo dicht mogelijk bij het schip, maar moest al zijn krachten inspannen om tegelijk te zorgen, dat ze niet tegen den scheepswand botste en beschadigd werd.

„Hier!“ Ab had zijn moeilijke positie gezien en terwijl Anna in de kajuit zusje zoo goed mogelijk inpakte, hing haar broer twee wrijfhouten tusschen het schip en de roeiboet. De schipper haalde zijn papieren, stak geld bij zich

Zouden ze nog méér meenemen? Zoekend zag hij de kajuit rond — toen begreep hij, dat de tijd drong en hij alles moest achterlaten

„Kleeren, Krijn!“

Met Jantina in de armen wachtte Anna op haar man; haar oogen wezen in de richting, waar kleeren en dekens waren: die hadden ze 't meest noodig in de open boot.

Van Oosten volgde haar woord, en Ab, die binnengeloopen kwam om te zien, waar ze bleven, greep eveneens toe.

Toen gingen ze naar de roeiboet, in den donkeren nacht, in den kletterenden regen. De lulken, het heele dek: alles nat en glibberig, en in den sterken wind hadden ze moeite,

om te blijven staan. Voorzichtig gingen ze voorwaarts: de boot....

Krijn sprong er in, gooide onmiddellijk z'n vracht neer en nam het kind aan. Toen volgden Anna en Ab.

„Los!” beval de schipper.

Koos liet den scheepsrand los, greep een bootshaak en duwde af.

Het pijnde, toen ze de „Eendracht” moesten achterlaten — zouden ze haar terugzien? En hoe? Maar lang konden ze daar niet over denken — de eerste zorg was nu, de vrouw en het kind zoo goed het kon tegen de koude te beschutten en dan te zien, land te bereiken....

De meegenomen dekens kwamen nu prachtig te pas.

„We hadden 'n stuk zeil moeten hebben,” zei Koos. „Dat had den regen tegengehouden....”

„Dan maar harder roeien,” zei Ab.

De schipper sprak geen woord — hij greep, met Koos, de riemen....

Steeds verder verwijderden ze zich van hun schip, dat zwaar en zwart lag op de onstuimige rivier.... Door de kajuitvensters blonk nog het licht van de petroleumlamp, die ze vergeten hadden uit te doen, en bij den mastspits pinkelde het vlammetje van het toplicht....

De rivier was wild — de roeiboot danste op en neer, en af en toe sloeg het water over den rand....

De roeiers werkten als galeislaven — ze voelden de kou niet door de inspanning.... Maar de drie anderen!

Het water drong hen tot op de huid, ze huiverden, rilden in hun natte kleeven.... Jantina begon te schreien: dat klonk heel zwak in dezen angstigen nacht.... Haar moeder trachtte haar te sussen — beschermde het kindje met eigen lichaam zooveel mogelijk tegen den wind....

Ab had bij het verlaten van hun schip een lantaren meegepakt, die, onaangestoken, in de dekhut had gestaan. Met veel moeite lukte het hem, haar aan 't branden te

krijgen.... Ze wierp een zwak licht in de boot — de jongen hield ze aan den kop, als er soms een ander vaartuig aankwam....

Krijn zag om: naderden ze den wal nog niet?

„Ik zie lichten!” bemoedigde Anna hem, „we varen er recht op aan.”

„Roeien dan!” hijgde Koos. Ze werkten een poos zwijgend door.

„'n Krib!” Ab zag haar het eerst; toen ze daar eenmaal achter waren, schoten ze veel harder op, en na een paar minuten stootte de boot tegen den dijk.

Ze meerden en klommen aan land. Krijn nam Jantina over — het kind was stil geworden....

„Laat haar een eindje loopen, da's veel beter,” zei Ab, „dan wordt ze warm.”

Koos was den dijk overgegaan: hij kwam terug met de mededeeling, dat er op korten afstand 'n huif stond. Daar togen ze heen. Een boerderij bleek het te zijn, waar men de onverwachte bezoekers gastvrij ontving....

De kleine werd in een hedstee gelegd, met 'n warme kruik — de grooteren konden zich drogen bij den haard

en zich verkwikken met warme koffie en met brood

„En je schip?” vroeg de boer aan Krijn. „Is daar niemand meer op?”

„Nee, niemand. Dat zou t  gevaarlijk zijn met dit weer en met 'n verloren anker.”

„Wat 'n nacht!” verzuchtte de boerin. „De arme zee-lui . . . !”

Die zijn er nog veel erger aan toe dan wij!” zei Van Oosten, en in al z'n ellende voelde hij toch dankbaarheid, dat zijz lf gered waren, al was het schip mis-schien verloren. Anna zag hem aan — ze dacht aan haar bidden, straks in de kajuit: „Heere, behoed ons!” Dat gebed was verhoord.

X.

JANTINA.

De volgende morgen brak aan. De wind was uitgeraasd — in den nanacht was hij al geminderd, en nu was er de stilte.

De lucht was nog grauw, al had het regenen opgehouden.

M t den boer gingen schipper en knecht naar buiten. Ze liepen den dijk op, en hun eerste blikken zochten de „Eendracht”.

Ze l g er nog! Het schip had een weinig slagzij gemaakt; het lag schuin op het water. Dat zou wel het gevolg zijn van het feit, dat de lading wat was verschoven, maar het was in allen gevalle prachtig, dat er niet wat ergers was gebeurd, en schip en lading niet waren gezonken.

Met de roeiboot begaven ze zich aan boord. De lamp in de kajuit was uitgegaan, — leeggebrand. Er waren nog sporen van hun overhaast vertrek.

„Naar 't ruim, Koos,” zei de schipper. „Daar moeten we ook inspecteeren.”

Gelukkig viel dat mee. Er was wel water ingedrongen, en zeer waarschijnlijk zou een deel der lading daardoor beschadigd zijn. Maar bij wat had kunnen wezen, was dit niet erg

En toen ze terugkwamen op de gastvrije boerderij, waar Anna en Ab hen met het kind wachtten, was hun stemming heel wat monterder.

„Wat ga je nu beginnen?” informeerde de boerin. „Jullie kunnen toch zóó niet naar boord terug!”

Krijn weifelde even. Dat het beter was, nog niet onmiddellijk weer naar 't schip te gaan, vond hij ook — aan den anderen kant bezwaarde het hem eenigszins, nog langer de gastvrijheid van deze hulpvaardige menschen te moeten inroepen. Vijf man zoo onverwacht te gast, was toch — zacht gezegd — bezwaarlijk.

Boer Bartelink zag het hem aan — hij lachte: „Blijf gerust hoor, schipper. Al was 't nog een week!”

„Zoolang zal niet noodig zijn,” antwoordde Krijn, „maar als 't mag, gráág nog vandaag. Dan ga ik naar m'n sleepbootkapitein en haal hulp.”

„Bestig, hoor!” vond de boerin gul. „Als je maar eerst blijft eten”

Het deed de „schipbreukelingen” goed, de hartelijke wijze, waarop hier hulp werd geboden, en Anna zei dat ook.

„Bestig, hoor!” zei de boerin, van wie dat een gelleefkoosd stopwoord was. „Je moet wat voor mekaar over hebben.”

„Draagt elkanders lasten, en vervult alzoó de wet van Christus,” vulde de boer aan. „Dat weet je immers wel, Van Oosten?”

Ja zeker, dat wist Van Oosten, en het was een reden tot dankbaarheid te méér voor hem, dat hij hulp en gastvrijheid ontving van menschen, die dat deden om Jézus' wil.

Na den eten reed hij op de fiets van den boer weg.

Koos was met Ab naar boord geroeid, want het schip mocht niet langer dan onvermijdelijk was zonder bemanning blijven. De twee hadden handen vol werk, om zooveel ze konden de zaak weer in orde te brengen, en ze werkten hard.

„Ziezo, nu kunnen we voorloopig niet verder — we moeten nu wachten,” zei Koos eindelijk.

„Dan naar de kajuit,” vond Ab.

Daar zaten ze toch heel wat geruster dan den vorigen avond; en onwillekeurig drong zich dat groote verschil aan hen op.

„Gelukkig, dat we zoo gauw onderdak vonden,” zei Koos, en Ab antwoordde: „Het ergst vond ik het eigenlijk voor Jantina. Dat arme ding! Wij, grooten, kunnen beter tegen zooiets.”

„’t Is nogal meegeloopen,” vond Koos, „ze zat flink ingepakt in dekens.”

„Jawel — maar die regen! Jij zat te roeien, en daar werd je warm van. Wij zaten stil, en als je dan kletsnat wordt, met zoo’n kouden wind, nou — dan ril je als een juffershondje.”

„Zij was toch niet zoo nat als jullie, wel? En ze is direct in bed gestopt.”

„O, wat dat betreft.... Toch, toen ze zoo schreide, vond ik het naar....”

„Afijn, het leed is nu geleden, willen we hopen. Benieuwd, wat de schipper heeft afgeland.”

Dat was een nieuw onderwerp — ze praatten er over door en maakten allerlei veronderstellingen, hoe Van Oosten gevaren zou zijn en met welke tijding hij wéér-komen zou. Ondertusschen verwonderde Koos zich: niet alleen, dat Ab spraakzamer was dan hij hem meestal kende, vooral ook dat de jongen openhartiger dan ooit eerder gesproken had over z’n bezorgdheid voor Jantina,

z'n gevoel voor z'n nichtje niet had trachten te verbergen, was den knecht opgevallen. Nee — Ab wàs niet zoo stug, als zijn buitenkant vermoeden deed.

Het werd tamelijk laat, eer de schipper terug was. — Hij had afgesproken, dat de sleepboot den volgenden morgen komen zou, om de „Eendracht” naar de naast-bijzijnde rivierhaven te brengen. Dáár kon dan alles grondig in orde worden gebracht en daarna moesten ze verder. Want de lading behoorde zoo gauw mogelijk te worden afgeleverd — er was toch met een dag of wat vertraging te rekenen.

De sleepbootkapitein had aangeboden, eerder te komen — desnoods op staanden voet. Dan zou het al wel schemer zijn, als hij de „Eendracht” bereikte, doch wanneer de schipper het ook maar hálf beter vond, moest-ie het héél zeggen.

„Nee, dat hoëft niet,” had Krijn afgeweerd. „Ik vind het heel aardig, dat je 't me aanbiedt, en als 't noodig wàs.... Zóó is de toestand gelukkig niet. Bovendien: dan kan ik eerst op m'n gemak m'n vrouw én m'n kind aan boord brengen.”

„Akkoord,” zei de kapitein, „tot morgen dan.”

Boer Bartelink stònd er op, dat in allen gevalle de schipperin met Jantina 's nachts nog op de boerderij bleven — Krijn was niet te weerhouden van aan boord te gaan. Hij beloofde, den volgenden morgen Anna bijtijds te zullen halen.

„Ik ben al klaar,” zei de schipperin. Ze stond, geheel gekleed, op, toen Krijn binnenkwam. Jantina was eveneens „reisvaardig”.

„Pak ze zoo goed mogelijk in, hoor!” zei vrouw Bartelink. 't Is koud op het water en het kind heeft nogal gehoest vannacht.”

„Erg?” vroeg haar vader onmiddellijk.

„Gaat nogal,” stelde Anna hem gerust, „ze zal wat kou hebben gevat....”

„Toch maar voorzichtig,” raadde de boer.

Ze namen afscheid — de schipper kon haast geen

woorden vinden, om z'n dank te uiten, hij verwarde er in....

De Bartelinks begrepen hem wel....

„We komen 't eens terughalen!” beloofde de vrouw lachend, en onmiddellijk pakte Anna haar op dat woord. Dát moest ze nu echt eens doen! 'n Pooosje méé-komen! Als ze naar 't buitenland gingen bijvoorbeeld!

„We kunnen de boerderij immers niet zonder toezicht laten!” zei de boer. „Later eens, als we pensioen hebben!”

„Stuur anders Klaas en Peter!” zei Anna, en de beide zoons van den boer juichten: „Ja Vader! dát moet u doen.”

„We zullen zien,” beloofde hun vader, maar Anna zei: „Daar rekenen we dan op.”

Ab stond op de roeiboort te wachten. Hij had thee gezet,

die in de kajuit op het lichtje stond te trekken. Krijn moest opschieten, want de sleepboot kwam er al aan in de verte. Gelukkig schóót Krijn ook op, hij was al te beroepen.

„De sleeper!” schreeuwde Ab. Krijn zag op — toen trok hij weer aan de riemen. Nòg een slag, nòg één . . .

Denderend wierp hij de roeispanten uit de doften binnenboord, greep den scheepsrand. Ab pakte met een haak het roeibootje. Nu lag het langs zij . . .

„Kom maar, zusje!” De jongen nam Jantina aan, bracht haar binnen.

„Hier is het lekker warm,” zei Anna, die hem op den voet volgde. Meteen begon het meisje te hoesten — de overgang van de koude buitenlucht naar de kajuit was daar de oorzaak van.

„We moeten toch met haar oppassen,” zei Krijn.

„Natuurlijk, dat zullen we!” stelde zijn vrouw hem gerust. „Kom maar, Janny, dan zal moeder je manteltje uitdoen.”

Buiten gilde een stoomfluit — de sleepboot.

De schipper en Ab verlieten de kajuit, ze waren nu noodig aan dek.

Geloopt — overgooten van staaldraad — bevelen — gerammel van kettingen — stoomfluiten, en . . . langzaam begon het schip te varen, op weg naar de haven.

Voorzichtig-aan ging het, want de lading was wel weer zooveel mogelijk op haar plaats gebracht, maar stevig gestuwd lag ze natuurlijk niet, en precies zooals eerst evenmin. Toch hoopten de mannen veilig Dordrecht te bereiken — als het weer kalm bleef, was voor die hoop ook gegronde reden. Stak de wind weer op, ja, dan . . .

Gelukkig werd de wind niet krachtig; het weer bleef druilerig en somber, maar dat was minder. De rivier was kalm en in gelijkmatige vaart trok de sleepboot de „Eendracht” voort.

„Er is verderop een schip gezonken,” vertelde de

schipper aan Koos. „De menschen zijn met groote moeite van boord gekomen.”

„Wie?” informeerde de knecht, maar dat wist Van Oosten niet. In allen gevalle geen bekenden, want dan was de naam, die er bij was verteld, hem zeker niet ontschoten.

„’t Was een flinke aak — met kolen geladen. Midden-door is ze gebroken....”

„’n Schadepost!” vond Koos.

„En ôf! Maar als er geen menschenlevens te betreuren zijn, is dat te overkomen....”

Ab zat niet aan dek — die bleef binnen, bij Jantina. Het kindje hoestte erg, op de wangen gloeiden hooge kleurtjes. Hij probeerde, haar bezig te houden, bedacht van allerlei....

Dan lukte het weer een oogenblik, tot het nieuwtje van Ab’s bedenkssel er af was, en het spelletje Janny begon te vervelen. Dan werd ze huilerig en hangerig....

Anna keek er met bezorgdheid naar. Ze had wel geregeld gepoogd, haar man gerust te stellen, maar nu het hoesten erger scheen te worden, verdween haar eigen gerustheid hoe langer hoe meer.

Ab scheen een onuitputtelijk geduld te hebben. Kijk — nu wilde het kindje niets meer weten van z’n spelen met een bosje prentbriefkaarten — ze kroop over de plaatjes, die hij op den grond voor haar had „uitgestald” heen — ging, het hoofd op de armpjes, onder de tafel liggen.

„Zúsje toch,” zei haar moeder.

„Ze is heelemaal niet goed,” vergoelijkte Ab. „Anders doet ze zoo niet....”

Dat was waar.

„Ze slaapt half,” zag de jongen, die zich naar haar gebukt had. Meteen kwam een hevige hoestbui — het meisjeslichaampje schudde er van.

„Ik breng ze onder de wol!” besloot de schipperin. „Kom maar, liefje.”

Ze kleepte haar meisje uit en bracht haar naar bed, goed warm ingestopt onder de dekens.

Er waren — vanzelfsprekend — wel 'n paar huis-middeltjes aan boord: het kind kreeg een lepeltje borstsiroop, en dat scheen te helpen.

„Ze heeft kou gevat,” zei Ab. „Ik dacht het al — toen in de boot.”

„Als ze nu warm ligt....” hoopte Anna. „Wie weet, hoe gauw 't over is. Kinderen hebben dat wel vaker.”

Doch dit keer kwam het niet uit. Jantina was onrustig dien nacht: ze woelde zich telkens bloot, en haar gehoest werd veel scherper.... Ze gloeide in het gezicht....

„Ze heeft koorts,” zag haar Moeder. Met haar man stond ze bij het bedje: Janny was wakker geweest; ze hadden haar weer er ondergestopt en zagen nu met bezorgdheid naar het hoog-roode gezichtje op het witte kussen.

„Zoodra we in Dordt zijn moet Koos om een dokter,” besloot Krijn. „We moeten weten, wat het is....”

Dien heelen nacht trokken ze met het kind op — van slapen kwam niet veel.

Van slapen kwam evenmin veel voor Ab. Door den dunnen wand, die zijn slaapplaats scheidde van het kamertje, waar Jantina lag, had hij gehoord.... Niet alles. — Het praten van zijn zus met haar man was meest een dof gemompel voor hem, maar het hoesten en woelen van het zieke kind hoorde hij wel.... Gespannen luisterde hij naar ieder geluid, blij, als het weer even stil werd naast-aan. Dan dacht hij: Nu valt ze misschien in slaap — en hij was daar gelukkig mee. Tot weer een hoestbui dan de stilte scheurde.... het kind soms te schreien begon.... Dan kwam de stem van Anna, die trachtte te sussen, 'n slaapliedje neuriede.... Ab dook onder de dekens.... Ab vouwde de handen.... In de duistere

eenzaamheid bad hij — bad hij voor Janny, z'n lieve nichtje.... Bad hij ook voor haar moeder, zijn zuster, en voor haar vader, voor Krijn....

De morgen lag nog nauwelijks in zijn eersten schemerschijn over de rivier, of de „Eendracht” voer al weer.... Nog nooit had de schipper zóó reikhalzend uitgezien naar het opdoemen van Dordrechts stompen torenkolos. —

„Komt er een dokter, Krijn?” had Ab gevraagd, en Krijn had gezegd: „Zoodra we voor den wal liggen is dat de eerste boodschap.”

Ginds zagen ze Dordt....

Wat duurde het lang, éér ze er waren! Als konden zijn blikken de stad dichterbij trekken zóó keek Ab er naar....

Eindelijk! Eindelijk!

Het meeren duurde óók al zoo lang — nu dan! Nog vóór het schip goed en wel aan den wal vast lag, stond Ab al op den kant. Hij zou om den dokter gaan, had Krijn goedgevonden.

Ab stapte op den eersten agent den besten af. Waar een dokter woonde? De politiemán dacht even na. —

„'n Gewone dokter?”

„Ja — er was 'n zieke aan boord.” Dan, wacht — vlak bij! Het stond op de deur: W. van den Brul. Arts. Deze straat uit, dan rechtsom, en dan 'n huis of wat van den hoek!

Ab was al weg!

Het was niet moeilijk te vinden, de aanwijzingen van den agent waren duidelijk genoeg.

Dokter bleek nog thuis te zijn. Hij stond op het punt, uit te gaan om de patiënten te bezoeken, en toen hij de bezorgdheid, den angst haast, van den schippersjongen zag, besloot hij, eerst met dezen mee te gaan.

Janny was wakker, toen de dokter binnenkwam. Hij onderzocht haar. — Zware kou. Ze had zeker èrg gehoest? Ja? Heel voorzichtig zijn — in bed houden. Dokter gaf

een recept — als dat was klaargemaakt ieder uur een lepel. Morgen kwam hij weer....

„Is 't ernstig, dokter?“ vroeg Krijn, aan dek.

„Ze heeft zware kou gevat, zooals ik al zei, hè. Wat het worden kàn, ja, dat moeten we afwachten.“

Veel wijzer werd de schipper daar niet van — maar het was voor hen een groote geruststelling, dat er geneeskundige hulp was.... Wanneer God nu de middelen zegenen wilde....

Dokter Van den Brul kwam iederen dag terug. Het hoesten minderde niet, en de temperatuur, die driemaal per dag moest worden opgenomen, was hoog.... Janny was zeer onrustig.... En dan: als ze soms sliep overdag, werd ze vaak wakker door de bonkende geluiden van het lossen.... Want dat moest doorgaan....

„'t Is beter, dat ze naar het ziekenhuis wordt vervoerd,“ zei dokter. „Daar ligt ze rustiger, en frisscher....“

„Ik verzorg ze liever zèlf,“ wierp de moeder tegen. De gedachte, haar kind in het ziekenhuis te brengen, haar aan anderen over te geven, viel haar zwaar op het hart.

„Uw verpleging is goed, vrouw Van Oosten — zoo goed, als ze onder de omstandigheden maar zijn kàn,“ gaf de dokter toe. „Maar die omstandigheden....“

„'t Is wel zoo,“ mompelde Krijn.

„Overleg eens samen,“ besloot de dokter. „Voor 't kind is het beter.“

Ja, dat zagen de ouders wel in — toch viel het hun moeilijk een besluit te nemen, en toen dokter den volgenden dag kwam, waren ze nòg niet klaar.

Maar hij bracht de beslissing....

Nauwkeurig onderzocht hij de kleine zieke — z'n gezicht stond ernstig....

„Ik ben bang voor longontsteking,“ zei hij. „Ze moet naar het ziekenhuis — als m'n vermoeden bewaarheid

wordt, is ze aan boord niet goed genoeg te behandelen . . .”

Dat gaf den doorslag — dien middag nog werd het meisje in dekens gewikkeld, over de loopplank gedragen naar de zieken-auto, die haar wegbrengen zou. Vader en Moeder gingen beiden mee — het was een zware gang.

Terneergeslagen kwamen ze terug: Anna met roodgeweende oogen. Ze liet zich neervallen op een stoel in de kajuit . . .

„Nu kan ik niets meer voor haar doen,” klaagde ze, en met starren blik keek Krijn voor zich uit.

„We kunnen bidden,” zei Ab, en meteen, alsof hij zich schaamde, stond hij op en ging naar dek . . .

XI.

GESCHEIDEN.

Het was longontsteking geworden. Héél erg! Iederen dag ging er iemand van de „Eendracht” naar het ziekenhuis om te hooren — zoo vaak er bezoek werd toegelaten, gingen ze naar Jantina toe: hun dagen waren vervuld van dat ééne, gróóte: het zleke kind.

De gewone werkzaamheden gingen door — die móesten doorgaan, dat kon niet anders, maar met hun hart waren ze er niet bij — zelfs Koos niet. Hun hart was vol van zorgende gedachten aan Janny, daarginds . . .

En toen . . .

Toen liep hun verblijf in Dordt ten einde. De lading was al lang gelost; Krijn had niet eens hard naar andere vracht gezocht. Tòch was ze gekomen — en ze móest worden aangenomen. Het schip kon niet blijven liggen: dat lieten de verdiensten ook niet toe.

„Ik blijf aan den wal,” zei Anna. Ze kòn zich niet in-

denken, dat het mogelijk zou zijn, Janny alleen in Dordt achter te laten, al was de verpleging dan nog zoo goed.

„Dat had ik ook al overlegd,” kwam Krijn. „Dat moet je doen.” Hij zuchtte. „Kon ik maar met jou blijven!”

„Waarom niet?” vroeg Ab. Hij was weer stiller geworden dan in de eerste dagen na den stormnacht, maar in z'n wijze van optreden was verandering gekomen. Je kon nog niet precies zeggen, wát het was en hoever het ging, maar verandering wàs er.

„De schipper kan aan boord niet gemist worden,” antwoordde Anna, „anders — nou, anders”

„Als de schipper aan wal blijft — ik zal m'n uiterste best doen,” beloofde Koos. Hij zou zoo graag helpen — hij zag, hoe zwaar de vrouw het had, en het eenige dat hij dóen kon was: werken aan boord.

„Ik waardeer je aanbod, Koos, maar heusch — het gaat niet. Jij met Ab samen: al willen jullie het graag voor ons doen, het schip is er te groot voor.”

Dat moest Koos eigenlijk wel toegeven, en daarom zweeg hij.

Het was een moeilijke afvaart, toen ze weggingen. De vrouw stond op den wal — ze wuifde heel even. Verder stond ze daar stil, starend naar het schip, dat wegvoer

Van Oosten had een kosthuis voor haar gevonden: bij eenvoudige menschen, in de buurt van het ziekenhuis. Dáár zou ze wonen en wachten

En haar brieven moesten de anderen op de hoogte houden

Krijn nam het roer van den knecht over. De gestalte op de kade was kleiner geworden, was verdwenen

Nu ging het voorwaarts

Met opeengeklemdde lippen stond de schipper in den stuurstoel.

Dordt — als hij omzag — verwaasde

Welke tijdingen zouden daar vandaan naar hem komen?
En — hoe zou Anna terugkeeren naar boord?

Schipper Van Oosten had zoo goed mogelijk uitgerekend welke plaatsen hij op bepaalde dagen bereiken zou — aan de havenkantoren van die plaatsen moest zijn vrouw haar brieven zenden. En iederen keer, dat ze één van die stations bereikten, was de eerste gang naar het havenkantoor.

Het was ongezelliger aan boord, nu de vrouw er niet was en het kind. De stemming was gedrukker.... Wel was er afleiding door het werk, door het beweeg en de drukte op de rivier; maar zóó waren ze niet, rustiger, met elkaar in de kajuit, of ieder wist van den ander, wáár zijn gedachten heen gingen.

De brieven werden met begeerte verwacht, en de schipper las er altijd de stukken, die over het kind gingen, uit voor.

Weer was er een.

Koos had hem meegebracht, toen hij naar den wal geweest was, om brood en boter en melk te halen. Met z'n drieën zaten ze in de dekhut: hun mannenhuishouden kwam niet in de kajuit met het eten.

„En, schipper?” vroeg Koos, toen Krijn den brief had doorgezien.

„'t Is erg, man!” antwoordde deze. „'t Is erg!”

Ab — in gespannen aandacht — legde zijn brood neer en zag naar zijn zwager.

„Wat dan?”

Een kort moment aarzelde Krijn, toen kuchte hij, twee-, driemaal, en las:

„In het ziekenhuis zeiden ze, dat het nu op de crisis aangaat. Die verwachten ze morgen, of morgennacht. O Krijn, ik voel me zoo alleen. Was jij ook maar hier, dan konden we samen dit doormaken. Zoodra ik wat naders weet, zal ik je natuurlijk schrijven. Ik ben zoo bang!

Ik kan niets doen dan wachten en bidden.... O, als de Heere ons gebed verhooren wou! Maar dan denk ik weer: wanneer Hij het beter vindt, om dat niet te doen....”

De schipper legde den brief neer. Alle drie zwegen. Toen vroeg Koos:

„Wanneer heeft de vrouw geschreven?”

„Gister,” zei Krijn, naar den datum ziende.

„Dan is de crisis nu, of vannacht.”

„Ja.”

Geen woord spraken ze meer — stil aten ze verder. Maar er bleef op alle drie de bordjes een groot deel liggen.

„We moesten maar danken,” zei Ab.

Hij sloot de oogen — en hoorde toen de stem van Krijn:

„O Heere, wij danken U, dat gij ons deze spijzen hebt gegeven, en wij vragen U, ze te zegenen, ons er door te sterken. Maar wij hebben nog meer, nog veel meer van U te vragen. Gij weet, Heere, dat wij in angst zijn om Jantina. Gij weet, hoe ziek ze is. En wij weten, dat bij U alléén de redding te vinden is. Gééf die, o Vader in den hemel! Indien het zijn kan, zegen de aangewende middelen en maak haar weer gezond. Amen....”

Dien avond zat Ab alleen op de voorplecht. — Boven de glanzende rivier pinkelden de sterren in de donkere lucht.... Het water klotste tegen den boeg — verder stilte....

Ab dacht....

Ab had Krijn héél anders gezien, dan tot nu toe. Hij had Krijn's stem hooren trillen van aandoening — hij had Krijn's oogen gezien....

En hij had iets gevoeld van wat er leefde in het hart van zijn zwager, die in bange afwachting was van wat de morgen brengen zou....

Dat had hem het gevoel gegeven, bij hem te hooren, naast hem te staan....

Want óók hij was bezorgd voor Janny....

Zeker, Ab voelde wel, dat zijn angst en zijn smart weg-zonken, vergeleken bij die van den vader — toch bond dat gemeenschappelijke....

Samen stonden ze nu tegenover dat dreigende — dat verschrikkelijke; en — nu voelde Ab zich niet meer alléén, tegenover-de-anderen.

Zijn gedachten gleden terug, naar wat gebeurd was, sedert hij aan boord kwam....

Toen stootten ze op hun verblijf in Vessem....

Moeder....

Weer zag hij zijn eenzamen gang naar Moeders graf, weer voelde hij de pijn van de verlatenheid....

Moeder....

Om Moeder hadden ze hem aan boord genomen, omdat Moeder het had gewild....

Wat zou Moeder van hem gewild hebben? Van hem tegenover Anna en Krijn en Jantina?

Ab sprong op — werd hij geroepen? Er straalde licht uit de kajuitvensters naar buiten — hij liep er heen, deed de schuiven voor de raampjes.

„Ben jij daar, Ab?” riep een stem van binnen.

„Ja!”

„Kom hier zitten, jò, 't is buiten kil.”

„Goed, ik kom....”

Hij ging naar binnen, waar de beide anderen zaten te rooken. Af en toe viel er een woord, maar spraakzaam waren ze geen van de drie....

Ze wachtten naar den volgenden morgen....

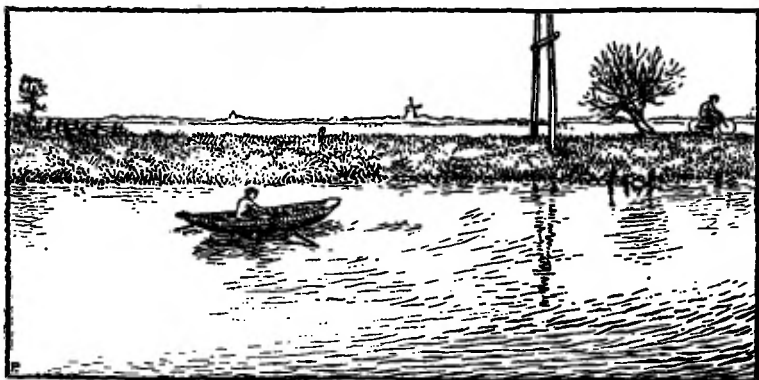
Ab stond de roeiboort na te kijken. Hij was met het plan gekomen, en Krijn was er onmiddellijk op ingegaan.

Het zóu kunnen zijn, dat er al tijding van Anna, 'n brief of 'n telegram, lág aan hun volgende stopplaats — maar daar kwamen ze met het schip pas op z'n mooiste

laat in den namiddag. Dan met de fiets er vast heen....

Het had Krijn verwonderd, dat hijzelf niet op dat idee was gekomen — nu Ab er over sprak, besloot hij dadelijk, zèlf te gáán.

Hij zat achterin de roeiboot; de fiets, die ze altijd aan boord hadden, lag met de wielen aan weerskanten over den bootrand heen. Koos roelde — lange, krachtige slagen. Ab zag, hoe ze den wal naderden — hoe Krijn uit de boot sprong, hoe Koos hem de fiets gaf....

Nu was Krijn bovenop den dijk — daar reed hij heen....

Het roeibootje was afgestooten en zette weer koers naar de sleep.

Hoe laat zou Krijn terug kunnen wezen? Zou hij tijding meebrengen? Ab vroeg het den knecht, toen die aan boord terug was — ze verdiepten zich in schattingen en vermoedens.

Maar van wat diep in hem leefde, sprak Ab niet. Van z'n gedachten, gisteravond — of van z'n denken in de stilte van z'n kooi.... Ook van z'n bidden sprak hij niet....

En Koos — hij mocht misschien iets vermoeden, hij vermeed er rechtstreeks over te spreken. Koos had de

langzame verandering in Ab gezien — hoe hij mee-leefde in de bezorgdheid om Janny, hoe z'n gedachten nu niet meer uitsluitend vervuld schenen van het vermeende ongelijk, dat hem werd aangedaan. Soms had hij op het punt gestaan, weer met Ab te spreken als dien avond in Frankfort — een zekere schroom, en de mogelijkheid, door te spreken Ab's vertrouwen te kwetsen, hadden hem echter weerhouden.

Dien morgen waren ze ook niet veel bij elkaar. Nu de schipper er niet was, zorgde Koos alleen voor het roer, en Ab had het druk met eten koken. Hij speelde zoo'n beetje voor kok.

't Was niet zoo smakelijk, als ze het gewend waren, wanneer de vrouw aan boord was, maar zoo nauw namen ze dat in dezen tijd niet. Er waren gewichtiger dingen om aan te denken.

Op het voorschip zat de jongen aardappels te schillen — gedurig zag hij op, om den dijk af te turen naar een fietser. Meer dan eens had hij gemeend, zijn zwager te herkennen — steeds was het een ander.

Nu dan! Ja — daar sprong iemand van de fiets, floot schel.... Ab stond op, zwaaide.... Krijn, op den dijk, wuifde terug....

Wat zou het zijn? Ab holde naar den stuurstoel. „De schipper, Koos!” schreeuwde hij, meteen het stuurrad overnemend.

„Ik zag hem al — stuur jij zoolang?”

„Ja — haast je, zoo hard je kunt.”

Koos gunde zich den tijd niet, om antwoord te geven. Hij sprong in de roeiboot, en een poosje later zag Ab hem landen aan den dijk. Krijn stond aan den dijkvoet te wachten — dan ging de fiets de boot in, nu kwam Krijn....

Ze namen ieder een riem, de schipper en de knecht, en het bootje naderde snel de „Eendracht”.

Ab durfde niet roepen — het scheen hem zoo onwezenlijk, dat luide schreeuwen over het water, wanneer Krijn eens slechte tijding hebben mocht.

En toch

O! als hij gedurfd had

Den heelen morgen waren z'n gedachten gegaan naar dit oogenblik — het oogenblik, dat Krijn weerom zijn zou en ze zouden weten

Een enkele maal zagen de roelers om, als maten ze den afstand, die nog afgelegd moest worden. Ze richtten zich naar den kop van de „Eendracht”, daar stond Krijn op

De roelboot gleed langsij

„Gered!”

Krijn riep het naar z'n schoonbroer, die nog immer het roer hield; als een juichkreet klonk het, en het doortilde Ab met een groote vreugde

„Gered!”

De beide anderen kwamen bij hem in de stuurstelling, zoodra ze aan boord waren geklauterd, en Krijn haalde het telegram voor den dag, dat op hem had liggen wachten, toen hij aan het havenkantoor was gekomen.

„Janny crisis doorstaan. God heeft geholpen. Anna.”

Ab las het telegram, nog eens en nog eens: het was alsof de volle beteekenis hem pas langzamerhand duidelijk werd.

„God heeft geholpen” — ja, zóó was het. En — en —

Hij dacht aan het gebed van Krijn — hij wist, dat dat niet het eenige gebed was, dat deze voor zijn kind had opgezonden. En Anna — die had óók gebeden

Hijzelf

Ja — gevraagd om Janny's herstel had hij wel, zeker
Maar

„Het is heerlijk,” hoorde hij Koos zeggen. „O, schipper, je voelt je nu zoo heel anders”

„Dat is zeker,” zei Krijn. „En al is Janny nog niet heelemaal beter, al zal ze nog erg zwak wezen: nu mogen we vertrouwen, dat God haar verder genezen zal.”

Het werd een wonderlijke dag aan boord: het was net, alsof het geluk in de lucht hing en alles even licht en blij was. Krijn was naar z'n slaapkamertje gegaan, hij wilde in de eenzaamheid den Heere danken, voor wat Hij hun geschonken had. En niet alleen in de eenzaamheid. De schipper had gebeden om herstel, mèt de anderen — nu dankte hij óók luid-op, dien avond, toen ze gedrieën aan tafel zaten in de kajuit....

En fluisterend, heel zacht, dankte Ab mee.

XII.

„EENDRACHT”.

Krijn was naar Dordt geweest. Het was bezwaarlijk gegaan, om er een dag of twee uit te breken, maar de schipper had het niet langer kunnen houden. — Zoodra de „Eendracht” op haar reizen wat dichtër in de buurt van de oude Merwestad was gekomen, had Van Oosten zich „vrij” gemaakt.

De brieven van Anna spraken gelukkig voortdurend van toenemende beterschap, al ging het héél, héél langzaam, en al was uiterste voorzichtigheid nog steeds geboden.

Dankbaar bedacht Krijn, toen hij naar Dordt spoorde, hoe heel anders het nú ging, dan wanneer zijn komen noodzakelijk geweest zou zijn. Hij herinnerde zich scherp en duidelijk de tijden, waarin de angst zijn hart had ingenomen, de angst voor het leven van zijn lieve kind....

De Heere had alles wel gemaakt....

Hij dacht ook aan Ab....

In de spannende dagen, toen ze met hoop en vrees telkens wachtten op tijding van de kleine zieke, had hij wel bemerkt, hoe ook Ab meeleefde....

Neen — niet dat de jongen er veel over had gesproken; hij uitte zich nu eenmaal niet gemakkelijk.... Maar zijn houding, een gebaar, een enkel woord, z'n hulp, waar hij maar even kon, dat alles te zamen had Krijn doen zien, dat de weg naar Ab's hart eindelijk, eindelijk open lag....

Aan het station was Anna. — Ze gingen samen dadelijk naar het ziekenhuis, om geen minuut te verliezen van den kostbaren bezoektijd.

Jantina lag reeds te wachten....

„Vader komt,” had ze verteld aan ieder, die het hooren wilde, en de andere zaal-patiënten evengoed als de verpleegsters waren blij voor het kleine ding, dat zoo lang haar vader niet had gezien.

Nu was hij er....

De bruin-gebrande schipper boog zich liefdevol over het kleine figuurtje in het blanke bed.

Wat was ze nog teer en bleek, z'n lieve meiske.... Toch — ze beterde....

„Dag Janny, dag m'n kindje,” fluisterde hij en de kleine, ze sloeg de armpjes om zijn hals en kuste hem.

Toen kwamen de verrassingen te voorschijn! Vader had heel wat meegebracht. — Hij kwam ook maar een enkelen keer!

Sinaasappelen diepte hij op uit de groote zakken van zijn jekker — wel genoeg, om alle patiëntjes van de zaal er óók een te geven. En een paar mooie prentenboeken had hij meegebracht. — Janny's oogen schitterden.

„Zuster, zie eens!” juichte ze tegen een verpleegster, die juist langs kwam.

De zuster bleef een oogenblikje bij het bed staan, prees en bewonderde....

Dáár kwam nog chocolade óók: twee rollen groote flikken!

„Vader verwent jou, hoor!” lachte de zuster, „zie eens aan!”

„De anderen mogen er óók van!” zei Janny, en de verpleegster prees: „Dát is lief van je!”

Moeder zei niets: ze zat daar stil en keek naar haar man en haar dochtertje. Tranen van geluk waren in haar oogen en in haar hart was dank....

De bezoektijd vlóóg om — véél te vlug: ze moesten afscheid nemen. Dat viel zwaar, ook om de kleine.

„Morgen komt Moeder weer,” troostte Krijn, „en zoo gauw als Janny beter is, komt ze weer aan boord.”

„Bij oom Ab!” zei de kleine — en ze beloofden: „Dan gaat die weer met je spelen.”

„Nu moet je weer gaan slapen, zusje,” kwam de verpleegster, die wel zag hoe moeilijk het afscheid viel. Met zachten drang bracht ze de ouders naar de zaal deur — nog ééns wuiven: toen liepen ze samen naar buiten.

Krijn had nog veel te vragen — veel te vertellen ook. Van hun leven aan boord, nu met z'n drieën. Van hun wachten op tijding vertelde hij en van zijn zorg en angst....

Ook, hoe Ab en Koos waren geweest.

Van Ab vooral....

„Die jongen hängt aan ons kindje,” zei hij — „dat kun je aan alles merken. Hij is heel anders geworden.”

„Heb je met hem gepraat, Krijn?”

„Neen, dat niet. Dat is zoo moeilijk. Toch....”

„Toch moest je het doen, vin' je niet?”

Hij antwoordde niet dadelijk, als overlegde hij.

Toen zei hij: „Ik zal een gelegenheid zoeken.”

Die gezochte gelegenheid kwam gauw. Ze lagen voor anker, toen de avond viel, in de buurt van een groot dijkdorp. Dien dag was er geen zoetelaar langs de sleep

gekomen en daarom moest er iemand naar den wal, om inkoop te doen. Koos ging — en de beide zwagers bleven samen achter.

Ze spraken over Jantina — voor de zooveelste maal vertelde Krijn van zijn bezoek aan Dordt en als iederen keer weer vroeg Ab nieuwe bijzonderheden.

„Wanneer zou ze heelemaal beter zijn?“

„Dat weet ik niet. — Het gaat wel vooruit, schrijft Anna, maar dat is iets van langdurigen aard....“

„Ja....“

„De Heere heeft onze gebeden heerlijk verhoord.“

Met voorbedachten rade legde Krijn een weinig nadruk op dat „onze“ — Ab antwoordde weer als zoeven:

„Ja.“

Krijn legde de hand op zijn arm en hem recht aanzienend, zei hij:

„Heb jij óók voor haar gebeden, Ab?“

De rechtstreeksche vraag verwarde den jongen een oogenblik, hij sloeg de oogen neer. Doch vlak daarop keek hij zijn zwager weer aan, terwijl hij zacht antwoordde:

„Ja — dat wel.“

„Daar ben ik blij om, jongen, heel blij. Want, Ab — we hebben wel eens gedacht, Anna en ik, dat je je niet bij ons thuis voelde.“

Dat was nog onmiddellijker dan daareven en het bloed steeg Ab naar de wangen. Schaamte, verlegenheid, felle herinnering — wat was het?

Hij bleef zwijgen — ook toen Krijn doorging:

„Wij hebben misschien óók wel schuld, Ab, maar toch — we bedoelden jouw bestwil.“

Nòg zweeg hij.

„Geloof je dat niet?“

„Nü wel —“ en alsof dat woord den ban van zijn zwijgen gebroken had, vertelde hij — alles.

Verward dooreen ging het — van z'n omgang met Bert

en diens prikkelende woorden; van z'n teleurstelling, dat in Vessem géén met hem gegaan was naar Moeders graf; van z'n alléén-zijn, al dien tijd.... Hoe Janny dan z'n troost was geweest en hoe, een enkele maal, hij had gedacht, dat Koos hem begreep....

Krijn luisterde. — Een enkele vraag deed hij, een verwonderde opmerking....

Ja — hij zag het nu, hoe veel méér Ab zwijgend gedragen had, dan zij ooit hadden vermoed. De jongen had het veel aan zichzelf te wijten: waarom had hij zoo steeds gezwegen? Maar — waarom hadden zij niet gesproken?

„Je hebt er véél last van gehad, Ab,” zei hij — „maar wij ook, jongen. Anna en ik hebben het er vaak over gehad. Jij bent toch haar eenige broer.”

„Ik dacht, dat jullie me aan boord hield, omdat — omdat het aan Moeder beloofd was.”

„Daarom niet alléén. — Weet je wel, dat we vaak hebben gebéden, dat het anders mocht worden?”

Wéér zag Ab hem aan — met oogen, waarin tranen blonken.

„Heb jij dat óók gedaan, Ab?”

„Wel eens....” Ab dacht aan de keeren, toen hij gevoeld had, dat hij niet bidden kòn en zich had voorgenomen, anders te worden, ànders te denken, om dàn weer bidden te kunnen.

„Dus niet geregeld,” zei Krijn — „waarom niet, Ab?”

„Het ging niet,” antwoordde de jongen zacht. — Hij haperde, toch sprak hij door; vertelde van z'n overleggingen. Opmerkzaam luisterde Krijn, toen zei hij:

„Je hebt in eigen kracht gewild — éérst moest je zóó goed zijn, dat je bidden mòcht, meende je. Da's fout, jongen. Je kunt het kwade in je nooit alleen overwinnen.”

Ab schudde het hoofd — neen, dat kòn je ook niet. Dat zag hij nu — dat had hij zèlf ondervonden.

„Juist het gebed moet je sterken — als je God vraagt,

je te helpen, dan hóórt Hij je, en dàn kun je overwinnen.”

Beiden zwegen — ieder in eigen gedachten verdiept. Hoe hadden ze, elk met eigen strijd en eigen zorg, náást elkaar geleefd, elk zijn eigen leven....

Nu voelden ze, hoe ze dichter bij elkaar waren gekomen, langzaam, langzaam — tot dit gesprek.... Dat hen in elkaars hart deed zien....

Dien avond dacht Ab lang na, over wat hij met Krijn gesproken had.

Nu trachtte hij niet, zichzelf voor zichzelf te verbergen. Ja, het wàs waar — hij had wèl voortdurend gevraagd: „hoe behandelen zij mij”; om te denken: „hoe behandel ik hen,” daar had hij niet ààn gewild.... Hij dacht over wat Koos eens gezegd had — nu duwde hij die woorden niet weg: Anna en Krijn déden veel voor hem. En niet alléén uit plicht — niet met tegenzin. Al had hij het hun — hij zàg het nu — vaak zeer zwáár gemaakt.

Ook over z'n goede voornemens dacht hij — die zoo gauw waren opgegeven, telkens weer.

Wat had Krijn daarvan gezegd? Eigen kracht.... Ja, zoo was het geweest; z'n bidden was geen bidden geweest, en tegen z'n stugge hart en z'n kwade gedachten had hij niet genoeg gestreden....

Ab boog het hoofd.

Ab boog de knieën.

Toen bàd Ab.

* * *

De berichten uit Dordrecht werden àl zonniger. De beterschap hield áán — en eindelijk, daar kwam de brief: Jantina is geheel genezen, ze mag naar huis.

Dàt was een feest aan boord! O, geen drukte, en geen opgewondenheid, maar een feest, dat je zag in de stralende oogen, hoorde in de blijde stemmen en ja: óók zag aan de oude schuit....

Die werd geboend en geteerd en geverfd, alsof de koningin ze moest inspecteeren, en de kamertjes werden gedaan en opgeknapt, dat het een lieve lust was.

Krijn was naar Dordt gegaan, om z'n vrouw en z'n kind te halen: met Ab en Koos had hij goed den trein afgesproken, waarmee ze terugkomen zouden: Jantina en Anna en hij.... En toch....

Ab kon zich haast niet bedwingen — hij had geen rust. Gedurig keek hij, of er nog niemand naderde, dat Koos hem lachend plaagde „of hij meende, dat de klok zóó verkeerd wees en ùren achterging.”

Eindelijk — dáár had je ze.... Ab hòlde de plank over, draafde hen op de kade tegemoet....

En toen —

Ineens, nu hij tegenover hen stond, tegenover Anna mèt Krijn, ontviel hem den moed, om te doen, wat hij had willen doen: het hun samen te zeggen — ronduit en ineens — dat het hem speet, van alles wat gebeurd was, van zijn onaardig zijn, van zijn afzijdig-

heid: en om die plotselinge schroomte te verbergen, begon hij met Jantina te babbelen... Die was blij, oom Ab weer te zien, ze vertelde van de reis en van de lieve zusters in Dordt en van oom dokter, die haar drankjes had gegeven....

Ab praatte druk terug — zijn zuster haalde hij in het

gesprek door haar wat te vragen, en door dat gepraat drong hij zijn schuchterheid van zoeven op den achtergrond. — Al had hij dan niet gezègd, niet durven zeggen, wat hem op het hart lag, hij zou het laten zien in z'n optreden....

Ze gingen aan boord; Koos stond hen op te wachten. Hij ging mee de kajuit in, waar de thee stond te trekken op het lichtje. Uit haar tasch haalde de schipperin een doos met Dordtsche koekjes: het werd tòch een feestelijk uurtje.

„Ik ben blij, dat ik weer aan boord ben,” zei Anna, héél blij.

„Oost West, thuis best,” beweerde Koos.

„O zoo,” bevestigde de schipper. „Wij zijn óók blij, dat je er weer bent, vrouw. Vooral, als we dan bedenken, hòe je thuis komt. Mèt Jantina. De Heere heeft ons wèl gezegend.”

„Hij heeft onze gebeden verhoord,” zei Anna, en Koos knikte.

Jantina keek van den een naar den ander; ze begreep best, waarover gesproken werd, want Moeder had, toen ze in het ziekenhuis lag, meer dan eens hardop met haar gebeden om herstel.

„De Heere Jezus heeft mij beter gemaakt,” zei ze, „is 't niet, oom Ab?”

„Ja zeker.” Ab zei dat met zoo'n diepen ernst, dat de anderen hem aanzagen. Maar geen zei er iets over.

Onderweg had de schipper zijn vrouw verteld van z'n gesprekken met den jongen. Heel veel wist ze al uit de brieven, die haar man haar geschreven had, maar andere dingen, bijzonderheden, waren haar nog nieuw. Ze was er verheugd over geweest, dat het zóó was gegaan....

„Had Moeder dat mogen beleven,” wenschte ze.

Maar die wensch was onvervulbaar.

Nu was ze weer aan boord van de „Eendracht” — nu had ze Ab dag aan dag om zich heen. —

Ja, het was te merken, dat de jongen anders wilde zijn dan voorheen. Hij deed niet meer zoo stug, al zou hij wel altijd zwijgzaam blijven; dat was zoo zijn aard.

Hij scheen meer te waardeeren, wat voor hem werd gedaan, en probeerde de anderen zooveel mogelijk een vriendelijkheid te bewijzen.

Zeker — het lukte niet altijd. Meer dan eens zag Anna, dat het hem moeite kostte een ontevreden woord binnen te houden, een bevel van Krijn op te volgen — soms lukte hem dat zelfbedwang niet, en was hij onaardig.... maar uit alles bleek, dat Ab ernstig strijd voerde, om zichzelf te overwinnen.

Wanneer hij dan weer de nederlaag geleden had, had toegegeven aan z'n boosheid: dan was hij stiller dan anders, dan — ja, dat zagen de anderen niet, al vermoedde Krijn het zoowel als Anna, — dan zocht Ab vroeg z'n slaapkamertje op, om dáár alleen te zijn, met den Heere.

Eén ding was er, waar Ab voortdurend aan denken moest, waar hij vaak last van had. Hij had moeten spréken, toen Anna weer aan boord kwam: nu werd het gedurig wéér uitgesteld.

„Vanavond”, nam hij zich voor, — en als het dan avond was, bleef Koos lang in de kajuit of zat Krijn zóó verdiept in z'n lectuur....

„Morgen dan — na tafel.”

Maar als ze gegeten hadden, speelde Janny zóó luidruchtig en schaterde ze zóó van de pret, dat je heelemaal niet in de stemming was voor een ernstig gesprek.

Zoo was het gedurig wat....

Ze hadden weer een reis achter den rug — het schip lag in de haven in lossing.

„Ik moet op vracht uit,” zei Krijn. „Ga je mee, Ab?”

Da's best."

Ze trokken samen de stad in — maar veel succes hadden ze niet.

Verschillende kantoren hadden ze al bezocht, zonder resultaat. De één moest een schip hebben, dat iets groter was dan dat van Van Oosten — misschien dat de volgende week een kleinere lading verscheept worden moest. Als de schipper dan wilde komen hooren?

De ander had wel lading: mest, kunstmest, die onverpakt in het ruim moest worden gestort. Dáár had Van Oosten geen zin in; het schip leed er te veel van, legde hij Ab uit, om nog niet eens te spreken van den smeerboel en de moeite om 't weer schoon te krijgen als je „leeg“ was.

„'t Kan ook niet altijd voor den wind gaan,“ vond Krijn, toen ze het vierde kantoor verlieten. Hij wilde de buitendeur opendoen — op hetzelfde moment wèrd die opgeduwd, en een breed-geschouderde reus, het vriendelijke gezicht omlijst door een rossigen schippersbaard, kwam naar binnen.

„Wel hèb ik van m'n leven!“ riep de binnentredende.
„Dat is me Van Oosten!“

„Zèlf,“ zel Krijn vroolijk. „Kerel, Van Havelte, hoe maak jij het?“

Ze hadden elkaar in een heelen tijd niet ontmoet, de twee schippers. Och, hoe gáát dat op de binnenvaart: vandaag zit je hier en morgen héél ergens anders; dàn ben je twee, drie reizen elkaars bureu en dan weer zie je van elkaar in geen tijden man of schuit.

„Best,“ antwoordde Van Havelte op Krijn's informatie.
„En jij?“

„Oók heel goed. Je weet van van den winter? Nee? Van m'n dochtertje?“

Van Havelte had er niet van gehoord; hij luisterde belangstellend. In de kantooral stond een zware, eiken bank: daar waren de mannen op gaan zitten. Ab zat er

bij; hij kon niet veel aan het gesprek deelnemen; luisterde maar. Terwijl nam hij Van Havelte goed op. Hij wist, dat deze één van Krijn's beste vrienden was; verscheidene malen had hij Anna met veel achting over hem hooren spreken, en toen hij Koos eens naar dien Van Havelte had gevraagd, had deze geantwoord:

„'n Bovenst beste, hoor! Als ik niet op de „Eendracht” voer, zou ik bij hem willen zijn.”

Krijn vertelde nu van den tijd, dat Anna in Dorcht was geweest; hoe ze met z'n drieën manlui het huishouden aan boord hadden gedaan.

„Dát was de kok!” en Krijn wees op Ab.

„Je zwager, hè?” vroeg Van Havelte. „Ja, daar heb ik van gehoord, dat die bij je voer. Bevalt het hem nogal?”

„Jawel, schipper,” antwoordde Ab — toch roodden zijn wangen.

„Ik kom es aan boord praten,” beloofde Van Havelte, toen Krijn met z'n verhaal ophield. „Dan breng ik de vrouw mee.”

„Dat moet je vast doen,” zei Krijn. „Kom, dan moet ik nu verder.”

Van Havelte stond eveneens op.

„Vracht zoeken?” vroeg hij.

„Ja. — Jij ook?”

„Dat natuùrlijk, maar ik zoek een knecht bovendien.”

„Zoo,” zei Krijn. „'n Grooten?”

„Nee — halfwas.” En ineens, als dacht hij, dat Krijn dáárom z'n laatste vraag gesteld had, wees hij op Ab: „Heeft hij geen zin?”

„'k Weet niet; vraag 't 'em es!” zei Krijn.

Ab stond al bij de deur, hij kwam een stap of wat terug.

„Heb je 't gehoord?” vroeg Van Havelte. „Voel je d'r voor, bij mij aan boord te komen?”

„Dank je, schipper,” weerde Ab af — toch niet zoo

beslist, of de ander zei: „Weet je wat: je denkt er eens over. Vandaag of morgen kom ik es praten.”

„Afgesproken,” besloot Krijn. — Ab zei niets.

Den heelen middag verder waren Ab's gedachten er mee bezig. Dit was nu een weg om op eigen beenen te staan; dèze schipper zou hem natuurlijk lóón geven, als hij z'n voorstel aannam. Dan was je meer „volwassen”, meer je eigen baas. Dat lokte Ab wel. — Een ander schip, een anderen schipper....

'n Maand of wat geleden zou hij gezegd hebben: „Graag!” — toen had hij zelfs overlegd om weg te loopen — nu was 't anders....

Jantina verlaten, van Anna en Krijn weg.... Nu voelde Ab banden, die hem vereenigden met hen. — Hij dacht aan dien avond, in Vessem, toen Moeder nog leefde en hij zóó sterk had verlangd naar Anna's komst. Tòen had hij gevoeld, dat ze zijn zùster was....

En nu —

Nu sprak bij hem niet alleen het bloed — nu bond ook wat ze samen hadden doorgemaakt, wat Anna en Krijn voor hem hadden gedaan,.... vàn hem hadden verdragen....

Ab dacht aan z'n bidden: God had het verhoord, Hij bracht hen al dichter bij elkaar — zou hij dan nu uit den kring weggaan?

Maar grooter te worden, elgen baas te zijn? Geld te verdienen....

En — hoe dacht Krijn er over? Wat zou Anna het beste vinden? Want — nog geen woord van wat hij had willen zeggen dien dag van Jantina's terugkomst was hem over de lippen gekomen. Maar Krijn wist toch.... Die zou wel verteld hebben....

Ab had er een zwaren dag mee. Als hij alléén te beslissen had gehad, zou het hem al moellijk gevallen zijn,

nu zag hij in, dat de anderen minstens even beslissende stem hebben moesten.

Kwam die schipper maar niet meer — dan bleef de zaak vanzelf blauw-blauw, hoopte hij....

Koos was vroeg naar kooi gegaan — Jantina sliep al 'n paar uur. Ze zaten nu met z'n drieën, en Ab draalde, of hij zou gaan slapen of niet. Hij wist zelf niet waarom hij al maar in de kajuit bleef. Het gesprek stokte af en toe, zooals dat meer gebeurt, wanneer de praatstof opgeraakt schijnt en toch niemand een eind maakt. Dan zaten ze stil, elk met eigen denken. Weer zoo'n pauze. Anna rolde haar breiwerk op, een jurkje voor Janny, en keek Krijn aan. Toen zei die:

„Luister es, Ab!”

„Ja?” vroeg die, met het duidelijke gevoel, dat er iets ingrijpends komen ging.

„Wat doe je? Met dat aanbod van schipper Van Havelte, bedoel ik.”

Daar had je het! Nu viel de beslissing. De jongen keek van den een naar den ander, niet zoo gauw klaar met z'n woorden.

„Krijn heeft er met mij over gesproken,” zei zijn zuster. „Wij laten je heelemaal vrij.”

„Dan....” aarzelde Ab, „dan....”

De anderen zagen hem aan — plotseling schudde hij het hoofd kort naar achter, als wierp hij iets van zich af, en sprak snel:

„Ik had het al lang moeten zeggen. Krijn wist het misschien wel, hoe ik er tegenwoordig over denk, maar ik wil 't jullie sámen zeggen. Jullie hebt veel voor me gedaan, en ik heb het niet gewaardeerd — ik heb jullie leelijk behandeld.... Dat zal nu anders worden — daar bid ik om en daar strijd ik voor. En als jullie me zóó houden wilt, ga ik niet naar Van Havelte.”

„Prachtig!” zei Krijn, „je blijft, kerel, je blijft!”

„Ab!” snikte Anna. Ze stond op en wat ze nooit deed, deed ze nu. Haar armen sloeg ze om den hals van haar broer, als had ze hem voor 't eerst gevonden.

„Moeder....” fluisterde ze, maar Ab hoorde het wel en begréép het....

Moeder — hùn Moeder.

Krijn legde de hand op zijn schouder.

„We zijn blij, dat je zóó gekozen hebt, jongen,” zei hij, „Anna, èn ik.... Heel blij....”

„Ik ook,” zei Ab, „ik ook. Ik vaar nu het liefst met de „Eendracht”.”

INHOUD.

Hoofdst.		Bladz.
I.	Zware dagen	7
II.	Familieraad	20
III.	Aan boord	27
IV.	Antwerpen	36
V.	Onvrede	46
VI.	Naar Vessem	61
VII.	In Moeders stad	69
VIII.	Bert of Koos?	85
IX.	Heere, behoed ons!	97
X.	Jantina	107
XI.	Gescheiden	117
XII.	„Eendracht”	125
